ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

Анотований
бібліографічний покажчик
трьома мовами

Укладач Ірина Свістельник

УДК 615.82: 616.1:016
ББК 53.54:54.101+91.9
Ф 50

Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини”
Започаткована 2011 року

Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Л. : [б. в.], 2015. – 111 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров′я людини”, вип. 2).

До анотованого бібліографічного покажчика увійшли друковані (книги, монографії, наукові статті, автореферати дисертацій тощо) та електронні джерела бібліотеки Львівського державного університету фізичної культури. Праці науковців, що досліджують проблеми фізичної реабілітації розміщено за рубриками, в алфавітній послідовності прізвищ авторів, анотації подано трьома мовами (українською, російською та англійською); тексти анотацій збережено в авторських варіантах.

Бібліографічні описи складено відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 „Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання” та ДСТУ 3582–97 „Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила”.

Покажчик призначений для викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів ВНЗ фізкультурного профілю, факультетів фізичного виховання ВНЗ та всіх, хто здійснює наукові дослідження в галузі медицини.

© Свістельник І., 2015

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

(недостатність кровообігу, атеросклероз, інфаркт міокарда, гіпертонічна хвороба, гіпотонічна хвороба, ревматизм, захворювання серця, нейроциркуляторна дистонія, ішемічна хвороба серця, стенокардія, хронічна серцева недостатність, артеріальна гіпертензія)

1. Алибул Муханнад. Физическая терапия в реабилитации больных ревматическими пороками сердца / Алибул Муханнад // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2009. – № 2. – С. 3–6.

Аннотация. *В статье приведен обзор литературы о факторах, способствующих развитию пороков сердца. Изложены методические подходы, определена роль аппаратной физиотерапии, бальнео и гидротерапии в реабилитации больных ревматическими пороками сердца. Освещен комплексный дифференцированный подход к проведению физической реабилитации больных в пред- и послеоперационный период.*
Ключевые слова: *ревматизм, пороки сердца, физическая реабилитация, аппаратная физиотерапия.*
Анотація. *У статті наведений огляд літератури про чинники ризику, що сприяють розвитку вад серця. Викладено методичні підходи, визначена роль апаратної фізіотерапії, бальнео- і гідротерапії в реабілітації хворих на ревматичні вади серця. Висвітлено комплексний диференційований підхід до проведення фізичної реабілітації хворих у перед- і післяопераційний період.*
Ключові слова: *ревматизм, вади серця, фізична реабілітація, апаратна фізіотерапія.*
Annotation. *In the article has been presented a literature review on risk factors which cause the development of cardiac disorders. Method approaches are stated, the role of apparatus physical therapy, balneo and hydrotherapy for rheumatic cardiac disorders is defined. A complex differentiated approach to physical rehabilitation of patients in preoperative and postoperative periods is covered.*
Key words: *rheumatism, cardiac disorders, physical rehabilitation, apparatus physical therapy.*

2. Алі Х. М. Фізична реабілітація хворих ішемічною хворобою серця зі стабільною стенокардією напруги : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Алі Халіл Мохаммед ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2013. – 19 с.

Анотація. *Уперше на підставі результатів сучасних досліджень вчених, практики фізичної реабілітації хворих на ІХС зі стенокардією, а також*

виявлених порушень функції міокарда, толерантності хворих до фізичних навантажень, зміни психоемоційного стану хворих, показників велоергометри, електрокардіографії, ехокардіографії і психологічних методів розроблена програма, в якій поєднуються одночасно фізичні і психологічні засоби реабілітації: процедури лікувальної гімнастики, інтермітуючої ходьби і психотерапії, аутогенного тренування, а також дієтотерапії, що спрямовані на корекцію виявлених порушень та дозволяють вирішувати питання відновлення стану хворих.

Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, стабільна стенокардія напруження, фізична і психологічна реабілітація, якість життя хворих.*

Аннотация. *Диссертация посвящена вопросу физической и психологической реабилитации больных ишемической болезнью сердца со стабильной стенокардией напряжения. Существуют факторы риска, которые являются причиной возникновения ИБС и стабильной стенокардии напряжения.*

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, стабильная стенокардия напряжения, физическая и психологическая реабилитация, качество жизни больных.*

Annotation*. The thesis highlights the physical and psychological rehabilitation of patients with coronary heart disease and stable angina pectoris. Based on a study of risk factors in patients with indicators of ECD, EchoCG, the program of physical and psychological rehabilitation of patients The necessity of sharing in the program of physiotherapy treatments dosed walking, therapy, autogenic training and diet. Ameliorate the negative effects on the patient's risk factors. The indicators of myocardial contractile function by EchoECG and Holter ECG monitoring. Increased electrocardiography exercise duration on the results of cycle erogeneity. Improved their physical and psychological condition.*

Key words: *ischemic heart disease, stable angina, physical rehabilitation, psychological rehabilitation, quality of life.*

3. Амро И. Физическая реабилитация при хронической недостаточности мозгового кровообращения (дисциркуляторная энцефалопатия) / Амро Исмаил // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 2. – С. 29–32.

Аннотация. *Проанализированы патогенетические механизмы развития недостаточности мозгового кровообращения. Изложены методические подходы, определена роль кинезитерапии (лечение движением) и аппаратной физической терапии в реабилитации больных с разными формами нарушения церебральной гемодинамики.*

Ключевые слова*: физическая реабилитация, мозговое кровообращение, физическая терапия.*

Анотація. *Проаналізовано патогенетичні механізми розвитку недостатності мозкового кровообігу. Викладено методичні підходи, визначена роль кінезитерапії (лікування рухом) і апаратної фізичної терапії*

в реабілітації хворих з різними формами порушення церебральної гемодинаміки.
***Ключові слова**: фізична реабілітація, мозковий кровообіг, фізична терапія.*
***Annotation**. Pathogenetic mechanism of cerebral circulation behaviour has been reviewed. Methodical approaches have been expounded; the role of kinesitherapy (treatment by motions) and apparatus physical therapy for rehabilitation of patients with different forms of cerebral haemodynamics disturbances has been defined.*
***Key words**: physical rehabilitation, cerebral circulation of blood, physical therapy.*

4. Ананьева Т. Г. Особенности физической реабилитации больных, перенесших острое нарушение мозгового кровообращения, на ранних этапах восстановления / Т. Г. Ананьева, О. А. Махотина, Маджед Хуффан // Фізична культура, спорт та здоров'я : зб. наук. робіт. – Х., 1997. – С. 253–254.

***Аннотация.** Предложена методика комплексного подхода к физической реабилитации больных, перенесших инсульт, на ранних этапах восстановления, включающая аутогенную тренировку, лечебную гимнастику и массаж.*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, особенности, больные, инсульт, восстановление.*
***Анотація.** Запропоновано методику комплексного підходу до фізичної реабілітації хворих, що перенесли інсульт, на ранніх етапах відновлення, до якої входить аутогенне тренування, лікувальна гімнастика і масаж.*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, особливості, хворі, інсульт, відновлення.*
***Annotation.** The method of complex approach is offered to the physical rehabilitation of patients, carrying a stroke, on the early stages of renewal, including the autogennuyu training, medical gymnastics and massage.*
***Key words**: physical rehabilitation, features, patients, stroke, renewal.*

5. Алфєєва В. Визначення стадії відновлення хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу, як основний компонент реабілітаційного обстеження / Віра Алфєєва // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 2. – С.13–16.

***Анотація**. У статті на основі вивчення і аналізу зарубіжної науково-методичної літератури розглядається варіант реабілітаційного обстеження хворих з геморагічним інсультом в гострому періоді. Описуються інсультні синергії, на основі яких визначають стадії відновлення хворих з даною нозологією. Вказується на необхідність проведення реабілітаційного обстеження для визначення порушення рухових функцій та рівня володіння руховими навичками, що в майбутньому забезпечить ефективність всього реабілітаційного процесу.*
***Ключові слова**: геморагічний інсульт, синергії, стадії відновлення.*

***Аннотация**. В статье на основе анализа зарубежной научно-методической литературы рассматривается вариант реабилитационного обследования больных с острым нарушением мозгового кровообращения в остром периоде. Описываются инсультные синергии, на основе которых определяются стадии восстановления больных с данной нозологией. Указывается на необходимости проведения реабилитационного обследования для определения нарушения двигательных функций и уровня владения двигательными навыками, что в будущем обеспечит эффективность всего реабилитационного процесса.*
***Ключевые слова**: геморрагический инсульт, стадии восстановления, синергии.*
***Annotation**. A version of the rehabilitation persons examine with an acute break of brain blood circulation is being considered in the article on basis of study and analysis of the foreign scientific and methodic literature. Stroke synergy are being described which are the basis of recovery stages definition in patients with such pathology. The rehabilitation examine necessity completion is being underlined for finding out the move functions infringement and of the move skills of possession level, that will secure in the future the efficiency of the all rehabilitation process.*
***Key words:** hemorrhage stroke, stages of recovery, synergy.*

6. Алфєєва В. Визначення стадії відновлення хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу як основний компонент реабілітаційного обстеження / Алфєєва В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2004. – № 24. – С. 3–7.

***Анотація.** У статті на основі вивчення і аналізу зарубіжної науково-методичної літератури розглядається варіант реабілітаційного обстеження хворих з гострим порушенням мозкового кровообігу у гострому періоді.*
***Ключові слова**: гострі порушення мозкового кровообігу, стадії відновлення, синергії.*
***Аннотация.** В статье на основе анализа зарубежной научно-методической литературы рассматривается вариант реабилитационного обследования больных с острым нарушением мозгового кровообращения в остром периоде.*
***Ключевые слова**: острое нарушение мозгового кровообращения, стадии восстановления, синергии.*
***Annotation.** A version of the rehabilitation examine of persons with an acute break of brain blood circulation is being considered in the article on basis of study and analysis of the foreign scientific and methodic literature.*
***Key words:** acute break of brain blood circulation, stages of recovery, synergy.*

7. Андриевская С. А. Медицинская реабилитация больных артериальной гипертензией – тактика и стратегия успеха в глобальном и частном

/ Андриевская С. А., Калинчук С. В., Кротенко В. К. // Медицинская реабилитация, курортология, физиотерапия. – 2007. – № 4. – С. 44–47.

***Аннотация**. Действующие на это время реабилитационные программы, которые адаптированы для больных артериальной гипертензией при условиях дневного стационара, являются рациональными для широкого использования в системе лечебно-профилактических учреждений. Опыт применения препарата липофлавон-кардио в комплексе лечения данной категории больных позволяет применять его в одной из отмеченных программ.*

***Ключевые слова**: реабилитация, артериальная гипертензия, лечение.*

***Анотація**. Чинні на цей час реабілітаційні програми, які адаптовані для хворих на артеріальну гіпертензію за умов денного стаціонара, є раціональними для широкого використання у системі лікувально-профілактичних установ. Дослід застосування препарату ліпофлавон-кардіо у комплексі лікування даної категорії хворих дозволяє ухвалити його запровадження в одну із зазначених програм.*

***Ключові слова**: реабілітація, артеріальна гіпертензія, лікування.*

***Annotation**. The operating on this time rehabilitation programs which are adapted for patients by a hyperpiesis on conditions of daily permanent establishment are rational for the wide use in the system of prophylactic establishments. Experience of application of preparation of lipoflavon in the complex of treatment of this category of patients allows to accept his introduction in one of the noted programs.*

***Key words**: rehabilitation, hyperpiesis, treatment.*

8. Балаж М. Ефективність програми фізичної реабілітації осіб із ішемічною хворою серця з метаболічним синдромом за біохімічними показниками крові / Марія Балаж // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 3. – С. 33–37.

***Анотація.** Розглянуто вплив засобів фізичної реабілітації на дисліпідемію у хворих ішемічною хворобою серця і метаболічним синдромом. У дослідженні взяли участь 77 пацієнтів із стабільною стенокардією II функціонального класу у поєднанні з метаболічним синдромом, що проходили лікування в Інституті кардіології ім. Н. Д. Стражесько. За результатами аналізу лабораторних показників, через шість місяців реабілітації у пацієнтів основної групи спостерігали статистично значуще зниження рівнів загального холестерину, ліпопротеїдів низької щільності і підвищення рівня ліпопротеїдів високої щільності. Це підтверджує позитивну дію запропонованої програми на перебіг захворювання і доцільність її упровадження в практику лікування даного контингенту хворих.*

***Ключові слова:** ішемічна хвороба серця, метаболічний синдром, дисліпідемія, фізична реабілітація.*

***Аннотация.** Рассмотрено влияние средств физической реабилитации на дислипидемию у больных ишемической болезнью сердца и метаболическим синдромом. В исследовании приняли участие 77 пациентов со стабильной*

стенокардией напряжения II функционального класса в сочетании с метаболическим синдромом, проходивших лечение в Институте кардиологии им. Н. Д. Стражеско. По результатам анализа лабораторных показателей, через шесть месяцев реабилитации у пациентов основной группы наблюдали статистически значимое снижение уровней общего холестерина, липопротеидов низкой плотности и повышение уровня липопротеидов высокой плотности. Это подтверждает положительное воздействие предложенной программы на течение заболевания и целесообразность ее внедрения в практику лечения данного контингента больных.

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, метаболический синдром, дислипидемия, физическая реабилитация.*

Annotation*. Influence of physical rehabilitation facilities on dyslipidemia in persons with ischemic heart disease and metabolic syndrome is described. 77 patients who had taken the cure for angina pectoris of the 2nd functional class in combination with metabolic syndrome in Strazhesko Institute of Cardiology, were enrolled in the study. Analysis of laboratory examination after 6 months of rehabilitation showed significant lowering of total cholesterol, low density lipoprotein cholesterol and elevation of high density lipoprotein cholesterol in patients of the intervention group that proved positive effect of the proposed program on the course of the disease and feasibility of its application in therapy practice in the given contingent of patients.*

Key words: *ischemic heart disease, metabolic syndrome, dyslipidemia, physical rehabilitation.*

9. Балаж М. С. Метаболічний синдром – актуальна проблема фізичної реабілітації / М. С. Балаж // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. XIV Міжнар. наук. конгр. – К., 2010. – С. 218.

Анотація. *Метаболічний синдром має велике медико-соціальне значення, що обумовлює його широкою розповсюдженістю і роллю у виникненні та ускладненні серцево-судинних захворювань. Проведення реабілітаційних заходів із застосуванням кінезотерапії та дієтичного харчування, модифікація способу життя можуть суттєво вплинути на основні показники здоров'я пацієнтів із метаболічним синдромом. Вирішення проблеми метаболічного синдрому потребує полісистемного підходу та поєднання медикаментозного лікування із збалансованим комплексом методів та засобів фізичної реабілітації.*

Ключові слова*: метаболічний синдром, серцево-судинні захворювання, фізична реабілітація.*

Аннотация. *Метаболический синдром имеет большое медико-социальное значение, которое обуславливается его широкой распространенностью и ролью в возникновении и осложнении сердечно-сосудистых заболеваний. Проведение реабилитационных мероприятий с применением кинезотерапии и диетического питания, модификация образа жизни могут существенно*

повлиять на основные показатели здоровья пациентов с метаболическим синдромом. Решение проблемы метаболического синдрома нуждается в полісистемного подходе и сочетании медикаментозного лечения с сбалансированным комплексом методов и средств физической реабилитации.

***Ключевые слова**: метаболический синдром, сердечно-сосудистые заболевания, физическая реабилитация.*

***Annotation.** A metabolic syndrome has a large mediko-social value which stipulates his wide prevalence and role in an origin and complication of cardiovascular diseases. Leadthrough of rehabilitation measures with the use of kinesitherapy and dietary feed, modification of way of life can substantially influence on the basic indexes of health of patients with a metabolic syndrome. The decision of problem of metabolic syndrome needs полісистемного approach and combination of medicinal treatment with the balanced complex of methods and facilities of physical rehabilitation.*

***Key words**: metabolic syndrome, cardiovascular diseases, physical rehabilitation.*

10. Балаж М. Обґрунтування застосування фізичної реабілітації у комплексній терапії ішемічної хвороби серця у поєднанні з метаболічним синдромом / Марія Балаж, Ольга Марченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 2. – С. 47–49.

***Анотація.** Розглянута проблема відновної терапії осіб з метаболічним синдромом. Обґрунтована програма фізичної реабілітації, яка заснована на застосуванні кінезотерапії в лікуванні ішемічної хвороби серця у поєднанні з метаболічним синдромом.*

***Ключові слова:** фізична реабілітація, терапія, ішемічна хвороба серця.*

***Аннотация.** Рассмотрена проблема восстановительной терапии лиц с метаболическим синдромом. Дается обоснование программы физической реабилитации, основанной на применении кинезитерапии в лечении ишемической болезни сердца в сочетании с метаболическим синдромом.*

***Ключевые слова:** физическая реабилитация, терапия, ишемическая болезнь сердца.*

***Annotation**. The problem of rehabilitation treatment of patients with metabolic syndrome is discussed. The physical rehabilitation program based on the kinesiotherapy for patients with combinations of coronary disease and metabolic syndrome is substantiated.*

***Key words:** physical rehabilitation, therapy, ischemic heart trouble.*

11. Балаж М. Фізична реабілітація осіб з ішемічною хворобою серця з метаболічним синдромом / Марія Балаж, Ольга Марченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 2. – С. 56–59.

***Анотація.** Розглянуто проблему фізичної реабілітації осіб з ішемічною хворобою серця у поєднанні з метаболічним синдромом. Теоретично*

обґрунтована доцільність застосування засобів фізичної реабілітації в лікуванні захворювання.
***Ключові слова**: метаболічний синдром, фізична реабілітація, ішемічна хвороба серця.*
***Аннотация.** Рассмотрена проблема физической реабилитации лиц с ишемической болезнью сердца в сочетании с метаболическим синдромом. Дается теоретическое обоснование целесообразности применения средств физической реабилитации в лечении заболевания.*
***Ключевые слова**: метаболический синдром, физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца.*
***Annotation.** Metabolic syndrome is an integrative interaction between hormonal-metabolic disorders which are a serious factor of development and progress of cardiovascular diseases. The problem of physical rehabilitation of patients with ischemic heart disease complicated with the metabolic syndrome is considered! Expedience of application of physical rehabilitation means in treatment of the disease mentioned is theoretically substantiated.*
***Key words**: metabolic syndrome, physical rehabilitation, ischemic heart trouble.*

12. Басов Г. А. Терапия миофасциальных изменений в реабилитации пациентов после реваскуляризации миокарда / Г. В. Басов // Лечебная физкультура и спортивная медицина. – 2012. – № 6(102). – С. 34–38.

***Аннотация**. В статье представлен сравнительный анализ влияния комплексной программы физической реабилитации с применением миокоррекции на клиническое состояние пациентов после реваскуляризации миокарда и программы реабилитации, рекомендованной ВОЗ.*
***Ключевые слова:** кардиореабилитация, ишемическая болезнь сердца, физические тренировки, функциональный мышечный тест, миофасциальные триггерные точки.*
***Анотація.** У статті представлений порівняльний аналіз впливу комплексної програми фізичної реабілітації із застосуванням міокоррекциі на клінічний стан пацієнтів після реваскуляризації міокарду і програми реабілітації, рекомендованої ВОЗ.*
***Ключові слова:** кардіореабілітация, ішемічна хвороба серця, фізичні тренування, функціональний м'язовий тест.*
***Annotation.** The article represents the comparative analysis of the influence of the complex physical rehabilitation programme with myocorrection on the patients' condition after myocardium revascularization and the rehabilitative programme recommended by the WHO.*
***Key words:** cardiorehabilitation, ischemia, physical exercise, functional muscular test, myofascial trigger points.*

13. Батрак О. В. Використання дихальної гімнастики для реабілітації студентів із захворюваннями серцево-судинної та дихальної систем / О. В. Батрак, О. М. Варавіна // Фізичне виховання студентів вищих

навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті вимог Болонської декларації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 2007. – С. 180–181.

Анотація. *Науково обґрунтована модифікована дихальна гімнастика „Бодіфлекс" і показано її подальше застосування на практичних заняттях зі студентами в групах ЛФК для нормалізації функції кардіореспіраторної системи і оздоровлення організму.*

Ключові слова*: дихальна гімнастика, реабілітація студентів, захворювання серцево-судинної та дихальної системи.*

Аннотация. *Научно обоснована модифицированная дыхательная гимнастика „Бодифлекс" и показано ее последующее применение на практических занятиях со студентами в группах ЛФК для нормализации функции кардиореспираторной системы и оздоровления организма.*

Ключевые слова*: дыхательная гимнастика, реабилитация студентов, заболевания сердечно-сосудистой и дыхательной системы.*

Annotation. *Scientifically ob´runtovana is modified respiratory gymnastics „Bodyfleks" and she is shown subsequent application on the practical reading with students in the groups of LFK for normalization of function of the kardiorespiratornoy system and making of organism healthy.*

Key words*: respiratory gymnastics, rehabilitation of students, diseases of the serdechno-sosudistoy and respiratory system*

14. Безгребельна Є. Ставлення студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію за кардіальним типом, до оздоровчих фізичних вправ / Євгенія Безгребельна, Сергій Возний, Любов Гаврильченко // Актуальні проблеми юнацького спорту : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2008. – С. 186–191.

Анотація. *Визначено вплив аматорської методики фізичної реабілітації на ставлення студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію за кардіальним типом, до оздоровчих фізичних вправ.*

Ключові слова*: студентки, нейроциркуляторна дистонія за кардіальним типом, оздоровчі фізичні вправи.*

Аннотация. *Определено влияние любительской методики физической реабилитации на отношение студенток, больных нейроциркуляторной дистонией по кардиальному типу, к оздоровительным физическим упражнениям.*

Ключевые слова*: студентки, нейроциркуляторная дистония по кардиальному типу, оздоровительные физические упражнения.*

Annotation. *Influence of amateur method of physical rehabilitation is certain on the relation of students, patient's neyrocirculator distoniey on a cardial type, to health physical exercises.*

Key words*: students, neyrocirculator distoniya on a cardial type, health physical exercises.*

15. Бисмак Е. В. Комплексная физическая реабилитация женщин 21–35 лет, страдающих вегето-сосудистой дистонией по гипотоническому типу на поликлиническом этапе / Бисмак Е. В. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х., 2008. – № 2. – С. 97–103.

***Аннотация**. В статье изложены результаты применения комплексной программы физической реабилитации у женщин 21–35 лет, страдающих вегето-сосудистой дистонией по гипотоническому типу на поликлиническом этапе реабилитации с использованием различных немедикаментозных средств реабилитации. Программа физической реабилитации включала: лечебную гимнастику, занятия на велотренажере, дозированную ходьбу, лечебный массаж, дыхательные упражнения, самомассаж дома.*
***Ключевые слова:** вегето-сосудистая дистония, физическая реабилитация, женщины.*
***Анотація.** У статті викладені результати застосування комплексної програми фізичної реабілітації у жінок 21–35 років, що страждають на вегето-судинну дистонію за гіпотонічним типом на поліклінічному етапі реабілітації з використанням різних немедикаментознних засобів реабілітації. Програма фізичної реабілітації містила: лікувальну гімнастику, заняття на велотренажері, дозовану ходьбу, лікувальний масаж, дихальні вправи, самомасаж вдома.*
***Ключові слова:** вегетосудинна дистонія, фізична реабілітація, жінки.*
***Annotation.** In article results of application of the complex program of physical rehabilitation of women of 21–35 years, suffering by a vegeto-vascular dystonia on hypotonic type, at a polyclinic stage of rehabilitation, with use of various not medicamentous means of rehabilitation are stated. The program of physical aflertrcatment powered up: medical gymnastics, occupations on a velosimujator, dosed walking, medical massage, respiratory exercises, a self-massage of a house.*
***Key words:** vegetovascular dystonia, physical rehabilitation, women.*

16. Бисмак Е. В. Эффективность применения средств физической реабилитации при гипертонической болезни I–II стадии на поликлиническом этапе реабилитации / Бисмак Е. В. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х., 2008. – № 3. – С. 9–14.

***Аннотация.** В статье дана характеристика дифференцированной программы физической реабилитации больных гипертонической болезни I–II стадии на поликлиническом этапе, проведена оценка ее эффективности. Программа физической реабилитации включала: лечебную гимнастику с элементами гимнастики йоги, лечебное плавание, аутогенную тренировку, дозированную ходьбу, лечебный массаж. Включение в занятия элементов гимнастики йоги, применение лечебного плавания, аутогенной тренировки, дозированной ходьбы, лечебного массажа способствует нормализации ЧСС,*

снижению артериального давления, улучшению общего самочувствия и увеличению физической работоспособности больных.

Ключевые слова: *гипертония, лечебная гимнастика, физическая реабилитация, йога.*

Анотація*. У статті подана характеристика диференційованої програми фізичної реабілітації хворих гіпертонічною хворобою I–II стадії на поліклінічному етапі, проведено оцінку її ефективності. Програма фізичної реабілітації містила: лікувальну гімнастику з елементами гімнастики йоги, лікувальне плавання, автогенне тренування, дозовану ходьбу, лікувальний масаж. Уведення в зміст занять елементів гімнастики йоги, застосування лікувального плавання, автогенне тренування, дозованої ходьби, лікувального масажу сприяє нормалізації ЧСС, зниженню артеріального тиску, поліпшенню загального самопочуття і збільшенню фізичної працездатності хворих.*

Ключові слова*: гіпертонія, лікувальна гімнастика, фізична реабілітація, йога.*

Annotation. *In article the c-luiractcristic of the differentiated program of physical rehabilitation of patients of hypertensive disease I–II of a stage at a polyclinic stage is given, the estimation of its efficiency is spent. The program of a physical aftertreatment powered up: medical gymnastics wilh devices of gymnastics Mofob, medical float, the autogenic, training, dosed walking, medical massage. Incorporation in occupations of devices of gymnastics yoga, application of medical float, the autogenic training, dosed walking, medical massage promotes normalization, heart rate, decrease{reduction} of arterial pressure, enriching of common stale of health and augmentation of physical effeciency of patients.*

Key words: *hypertension, medical gymnastics, physical rehabilitation, yoga.*

17. Богдановская Н. В. Динамика адаптивных возможностей организма под влиянием средств физической реабилитации / Богдановская Н. В., Маликов Н. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2005. − № 21. – С. 80–87.

Аннотация. *Применение разработанного нами комплекса реабилитационных мероприятий среди трудящихся промышленного производства условно «критических» возрастных групп (26–30, 36–40 и 41–45 лет) способствовало выраженной оптимизации адаптивных возможностей сердечно-сосудистой системы их организма.*

Ключевые слова: *адаптивные возможности, сердечно-сосудистая система, трудящиеся, мужчины и женщины, промышленное производство, возраст, физическая реабилитация.*

Анотація*. Застосування розробленого комплексу реабілітаційних заходів серед працівників промислового підприємства умовно „критичних” вікових груп (26–30, 36–40 і 41–45 років) сприяло вираженій оптимізації адаптивних можливостей серцево-судинної системи їх організму.*

Ключові слова: *адаптивні можливості, серцево-судинна система, працівники, чоловіки та жінки, промислове підприємство, вік, фізична реабілітація.*

Annotation. *Use developed rehabilitation actions complex among industry work people conditionally „critical" age groups (26–30, 36–40 and 41–45 years old) promoted pronounced optimization of adaptive capacities of cardiovascular system.*

Key words: *adaptive capacities, cardiovascular system, work people, man and woman, industry production, age, physical rehabilitation.*

18. Богдановская Н. В. Использование средств физической реабилитации в коррекции функционального состояния сердечно-сосудистой системы новорожденных детей с врожденной патологией сердца / Богдановская Н. В., Маликов Н. В., Мазукина А. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 6. – С. 30–33.

Аннотация. *Проведено обследование новорожденных детей с врожденным пороком сердца с применением методов электро- и эхокардиографии. Показано, что применение средств физической реабилитации способствовало оптимизации функционального состояния сердца и сердечно-сосудистой системы их организма.*

Ключевые слова: *новорожденные, порок сердца, физическая реабилитация, функциональное состояние, сердечно-сосудистая система.*

Анотація. *Проведене обстеження новонароджених дітей з природженою вадою серця із застосуванням методів електро- і ехокардіографії. Показано, що використання засобів фізичної реабілітації сприяло оптимізації функціонального стану серця і серцево-судинної системи їхнього організму.*

Ключові слова: *новонароджені, вада серця, фізична реабілітація, функціональний стан, серцево-судинна система.*

Annotation. *The inspection of new-born children with the innate vice of heart with the use of methods of electro-and echocardiography is conducted. It is shown that application of facilities of physical rehabilitation was instrumental in optimization of the functional state of heart and cardiovascular system of their organism.*

Key words: *new-born, heart-disease, physical rehabilitation, functional state, cardiovascular system.*

19. Богдановская Н. В. Физическая реабилитация детей школьного возраста со сниженными адаптивными возможностями сердечно-сосудистой системы организма / Богдановская Н. В., Маликов Н. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2004. – № 7. – С. 95–104.

Аннотация. *В рамках эксперимента было проведено изучение динамики интегральных параметров системы кровообращения мальчиков и девочек школьного возраста со сниженным уровнем адаптивных возможностей их*

организма под влиянием средств физической реабилитации. Полученные данные позволили констатировать достаточно высокую эффективность разработанной программы реабилитационных мероприятий и высокую информативность предложенной нами методики оценки текущих адаптивных возможностей организма.

Ключевые слова: *функциональное состояние, адаптивные возможности, сердечно-сосудистая система, мальчики, девочки, школьный возраст, физическая реабилитация.*

Анотація. *В рамках експерименту було проведене вивчення динаміки інтегральних параметрів системи кровообігу хлопчиків і дівчат шкільного віку зі зниженим рівнем адаптивних можливостей їхнього організму під впливом засобів фізичної реабілітації. Отримані дані дозволили констатувати досить високу ефективність розробленої програми реабілітаційних заходів і високу інформативність запропонованої нами методики оцінки поточних адаптивних можливостей організму.*

Ключові слова: *функціональний стан, адаптивні можливості, серцево-судинна система, хлопчики, дівчата, шкільний вік, фізична реабілітація.*

Annotation. *Within of experiment the study of dynamics of bloodcirculation system's integral parameters of boys and girls school age with the brought level down of adaptive capacities of their organism under influencing of tools of physical rehabilitation was conducted. Findings allowed establishing enough high efficiency of the developed program of rehabilitation measures and high informing of the method of estimation of current adaptive capacities of organism offered by us.*

Key words: *functional state, adaptive capacities, cardiovascular system, boys, girls, school age, physical rehabilitation.*

20. Бочкова Н. Л. Морфофункціональний стан, фізична працездатність та особливості адаптації до фізичних навантажень осіб з артеріальною гіпертензією / Бочкова Н. Л. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 3. – С. 35–37.

Анотація*. Стаття присвячена проблемам раціонального використання фізичних навантажень у осіб з артеріальною гіпертензією: взаємозв'язок характеру, ступеня виявленння фактора ризику серцево-судинних захворювань та фізичної працездатності; особливості адаптації до фізичних навантажень; визначення оптимальних параметрів фізичних навантажень у заняттях оздоровчої спрямованості. Регламентація фізичних навантажень забезпечує високий рівень індивідуалізації фізкультурно-оздоровчих занять, та, як наслідок, підвищення їх оздоровчої ефективності для осіб з артеріальною гіпертензією.*

Ключові слова: *артеріальний тиск, артеріальна гіпертензія, фізичне навантаження, серцево-судинні захворювання, фактори ризику.*

Аннотация. *Статья посвящена проблемам рационального использования физических нагрузок у лиц с артериальной гипертензией: взаимосвязь характера, степени выраженности фактора риска сердечно-сосудистых заболеваний и физической работоспособности; особенности адаптации к физическим нагрузкам; определение оптимальных параметров физических нагрузок на занятиях оздоровительной направленности. Регламентация физических нагрузок обеспечивает высокий уровень индивидуализации физкультурно-оздоровительных занятий, и, как следствие, повышение их оздоровительной эффективности для лиц с артериальной гипертензией.*
Ключевые слова: *артериальное давление, артериальная гипертензия, физическая нагрузка, сердечно-сосудистые заболевания, факторы риска.*
Annotation. *The article is devoted to problems of rational use of physical loadings for persons with arterial hypertension: correlation character, degree of expression heart diseases risk factor with physical capacity; peculiarities adaptation to physical loadings; definition of optimal parameters of physical loadings in sanitary trend stydies. The regulation of exercise stresses ensures a high levei of an individualization of sports improving exercises and raises improving effect.*
Key words: *arterial tension, arterial hypertension, physical loading, cardiovascular disease, risk's factors.*

21. Букша С. Б. Эффективность комплексной физической реабилитации при гипертонической болезни I степени на амбулаторно-поликлинической этапе / Букша С. Б., Шабашов С. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 1. – С. 38–41.

Аннотация. *Рассматриваются результаты применения аромамассажа и аутогенной тренировки в физической реабилитации. В исследовании принимали участие мужчины 50-55 лет, страдающие гипертонической болезнью I степени. Отмечается, что важнейшей причиной развития гипертонической болезни является снижение двигательной активности пациентов, подверженность нервным перегрузкам и стрессам, несбалансированное питание, нарушение режима труда и отдыха. Рекомендуется применение комплексной физической реабилитации: лечебная гимнастика с элементами аутогенной тренировки, аромамассаж, диетотерапия, физиотерапия.*
Ключевые слова: *аромамассаж, аутогенная тренировка, гипертоническая болезнь, физическая реабилитация.*
Анотація. *Розглядаються результати застосування аро-мамасажу і аутогенного тренування у фізичній реабілітації. У дослідженні брали участь чоловіки 50-55 років, що страждають гіпертонічною хворобою I ступеня. Наголошується, що найважливішою причиною розвитку гіпертонічної хвороби є зниження рухової активності пацієнтів, схильність до нервових перевантажень і стресу, незбалансоване харчування, порушення режиму праці і відпочинку. Рекомендовано застосування комплексної фізичної*

реабілітації: лікувальна гімнастика з елементами аутогенного тренування, аромамасажу, дієтотерапія, фізіотерапія.
Ключові слова: *аромамасаж, аутогенне тренування, гіпертонічна хвороба, фізична реабілітація.*
Annotation. *The results of application of aromatherapy with a massage and autogenic training are examined in a physical rehabilitation. In research took part men aged 50-55 years, sufferings hypertensive illness of theI degree. It is marked that major reason of development of hypertensive illness is a decline of motive activity of patients, susceptibility to the nervous overloads and stresses, unbalanced feed, violation of the mode of labour and rest. Application of complex physical rehabilitation is recommended: medical gymnastics with the elements of the autogenic training, aromatherapy witha massage, dietotherapy, physiotherapy.*
Key words: *aromatherapy with a massage, t autogenic raining, hypertensive illness, physical rehabilitation.*

22. Варавіна О. М. Обґрунтування методики реабілітації студентів з патологією кардіореспіраторної системи / О. М. Варавіна, О. В. Батрак // Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті вимог Болонської декларації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 2007. – С. 183.

Анотація. *Запропоновано реабілітаційну програму для студентів із захворюваннями кардіореспіраторної системи.*
Ключові слова*: методика, фізична реабілітація, студенти, патологія.*
Аннотация. *Предложена реабилитационная программа для студентов с заболеваниями кардиореспираторной системы.*
Ключевые слова*: методика, физическая реабилитация, студенты, патология.*
Annotation. *The rehabilitation program is offered for students with the diseases of the cardiovascular system.*
Key words*: method, physical rehabilitation, students, pathology.*

23. Вісковатова Т. Психокорекційні можливості використання фізичних навантажень у клініці ішемічної хвороби серця / Т. Вісковатова, Р. Шевченко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 2. – С. 46–51.

Анотація. *У статті розглядаються проблеми взаємозв'язку і взаємозалежності психіки і соматики у клініці з хворими на ішемічну хворобу серця. Запропонована реабілітація хворих за допомогою спеціального комплексу фізичних вправ. Зміни в психоемоційному статусі хворих досліджено за допомогою психологічної методики „Самопочуття-активність-настрій".*
Ключові слова: *фізичні навантаження, психоемоційний стан, ішемічна хвороба серця, психофізична реабілітація.*

Аннотация. *В статье рассматриваются проблемы взаимосвязи психики и соматики в клинке с больными на ишемическую болезнь сердца. Предложена реабилитация больных с помощью специального комплекса физических упражнений. Изменения в психоэмоциональном статусе больных исследованы с помощью психологической методики «Самочувствие-активность-настроение».*
Ключевые слова: *физические нагрузки, психоэмоциональное состояние, ишемическая болезнь сердца, психофизическая реабилитация.*
Annotation. *In the article the problems of intercommunication and interdependence of psyche are examined and in a clinic with patients with ischemic heart trouble. Offer the rehabilitation of patients by the special complex of physical exercises. Change in status of patients explored by a psychological method.*
Key words: *physical loadings, ischemic heart trouble, rehabilitation.*

24. Власенко К. Л. Роль физической реабилитации в оптимизации состояния больных с заболеваниями сердечно-сосудистой системы / Власенко К. Л., Новосад Н. В., Параева Е. Н. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 6. – С. 56–58.

Аннотация. *В результате исследования было выявлено влияние физической реабилитации на эффективность лечения лиц с патологией сердечно-сосудистой системы, что улучшило субъективное ощущение больных и оптимизировало их здоровье.*
Ключевые слова: *гемодинамика, кардиодинамика, физическая реабилитация, сердечно-сосудистая система.*
Анотація. *У результаті дослідження було виявлено вплив фізичної реабілітації на ефективність лікування осіб з патологією серцево-судинної системи, що поліпшило суб'єктивне відчуття хворих і оптимізувало їхнє здоров'я.*
Ключові слова: *гемодинаміка, кардіодинаміка, фізична реабілітація, серцево-судинна система.*
Annotation. *As a result of the investigation it has been defined influence of physical rehabilitation on the effectiveness of treatment of the patients with the cardiovascular system that has improved subjective sensation of the patients and has optimized their health.*
Key words: *hemodynamics, cardiodynamic, physiea; rehabilitation, cardio-vascular system.*

25. Вовканич А. С. Роль фізичних вправ у комплексному лікуванні хворих на нейроциркуляторну дистонію / А. С. Вовканич // Проблеми сучасної валеології, фізичної культури та реабілітації : зб. наук. пр. за матеріалами наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю спорт. медицини в Україні. – Херсон, 2008. – С. 44–47.

Анотація. *Показано, що виконання фізичних вправ є невід'ємною частиною комплексного лікування хворих на нейроциркуляторну дистонію. Ефективність застосування фізичних вправ у першу чергу залежить від відповідності фізичних навантажень функціональним можливостям хворих.*
Ключові слова: *фізичні вправи, хворі, лікування.*
Аннотация. *Показано, что выполнение физических упражнений является составляющей частью комплексного лечения больных нейроциркуляторной дистонией. Эффективность применения физических упражнений в первую очередь зависит от соответствия физических нагрузок функциональным возможностям больных.*
Ключевые слова: *физические упражнения, больные, лечения.*
Annotation. *It is shown that implementation of physical exercises is nevideemnoy part of complex treatment of patients neyrocirculator distony. Efficiency of application of physical exercises above all things depends on accordance of the physical loadings functional possibilities of patients.*
Key words: *physical exercises, patients, treatments.*

26. Возний С. Немедикаментозні методи лікування хворих на нейроциркуляторну дистонію / Возний С., Безгребельна Є., Лелека М. // Актуальні проблеми юнацького спорту : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2006. – С. 125–128.

Анотація. *Показано використання немедикаментозних засобів при лікуванні підлітків хворих на нейроциркуляторну дистонію.*
Ключові слова*: немедикаментозні методи лікування, нейроциркуляторна дистонія.*
Аннотация. *Показано использование немедикаментозных средств при лечении подростков больных нейроциркуляторной дистонией.*
Ключевые слова*: немедикаментозные методы лечения, нейроциркуляторная дистония.*
Annotation. *Using of not medicinal facilities is shown for treatment of teenagers of patient's neyrotsirkulyator distony.*
Key words*: unmedicinal methods of treatment, neyrotsirkulyator distony.*

27. Возний С. С. Фізична реабілітація студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію / С. С. Возний, І. В. Маляренко, Ю. О. Ромаскевич // Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті вимог Болонської декларації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – К., 2007. – С. 185–187.

Анотація*. Висвітлено проведені реабілітаційні заходи для студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, студентки, нейроциркуляторна дистонія.*

Аннотация*. Отражены проведенные реабилитационные мероприятия для студенток, больных нейроциркуляторной дистонией.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, студентки, нейроциркуляторная дистония.*
Annotation*. The conducted measures of rehabilitations are reflected for students, patients' neyrocirculator distoniey.*
Key words: *physical rehabilitation, students, neyrocirculator distoniya.*

28. Возний С. С. Фізична реабілітація студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію за кардіальним типом : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація" / Возний Сергій Степанович ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2008. – 20 с.

Анотація. *Уперше розроблено та апробовано методику фізичної реабілітації студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію за кардіальним типом, в основу якої покладено визначення межі інтенсивності фізичних навантажень аеробно-анаеробної потужності на підставі визначення частоти серцевих скорочень на рівні індивідуального порогу анаеробного обміну. Уперше встановлено рівень взаємозв'язку між показниками рухової активності, фізичної підготовленості та соматичного здоров'я у студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію за кардіальним типом.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, нейроциркуляторна дистонія, кардіальний тип.*
Аннотация. *Установлено, что нейроциркуляторная дистония является одним из распространенных заболеваний. Для усовершенствования процесса физической реабилитации студенток, больных на НЦД по кардиальному типу, разработана авторская методика, состоящая из трех типов.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, нейроциркуляторная дистония, кардиальный тип.*
Annotation. *It is set that neyrotsirkulyatornaya distoniya is one of widespread diseases. For the improvement of process of physical rehabilitation of students, patients on NTSD on a cardial type, an author method, consisting of three types, is developed.*
Key words: *physical rehabilitation, neyrocirculator distoniya, cardial type.*

29. Возняк Н. С. Фізична реабілітація осіб другого зрілого віку з гіпертонічною хворобою ІІ ступеня у лікарняний період / Н. С. Возняк // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Л., 2010. – Вип. 50. – С. 12–15.

Анотація. *У статті представлена методика фізичної реабілітації для осіб другого зрілого віку з гіпертонічною хворобою ІІ ступеня, яка направлена на покращення функціонального стану серцево-судинної системи.*
Ключові слова: *гіпертонічна хвороба, реабілітація, пацієнти, артеріальний тиск.*

Аннотация. *В статье представлена методика физической реабилитации, направленная на улучшение функционального состояния лиц второго зрелого возраста с гипертонической болезнью II ступени.*
Ключевые слова*: гипертоническая болезнь, реабилитация, пациенты, артериальное давление.*
Annotation. *The article introduces the methods of physical rehabilitation of second mature age people with arterial hypertension of second degree. This essensials are aimed on improving cardiovascular fitness.*
Key words*: hypertensive illness, rehabilitation, patients, arterial pressure.*

30. Волкова С. С. Використання дихальної гімнастики у фізичній реабілітації хворих та стенокардію напруження / Волкова С. С. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2013. – № 3(36). – С. 105–108.

Анотація. *Досліджено вплив дихальної гімнастики, яка проводилася за методикою О. Стрельникової, на функціональний стан хворих на стенокардію напруження. Передбачалося, що систематичні заняття дихальними вправами будуть сприяти зниженню нападів стенокардії у хворих. Встановлено, що використання дихальної гімнастики за О. Стрельниковою позитивно вплинуло на стан здоров'я хворих. Доведено, що фізична реабілітація сприяла нормалізації артеріального тиску та зменшенню кількості нападів стенокардії протягом доби.*
Ключові слова: *реабілітація, стенокардія, дихальна гімнастика Стрельникової, пацієнти 52-56 років.*
Аннотация. *Исследовано влияние дыхательной гимнастики, проводимой по методике Е. Стрельниковой, на функциональное состояние больных стенокардией напряжения. Предполагалось, что систематические занятия дыхательными упражнениями будут способствовать снижению приступов стенокардии у больных. Установлено, что использование дыхательной гимнастики по Е. Стрельниковой положительно повлияло на состояние здоровья больных. Доказано, что физическая реабилитация способствовала нормализации артериального давления и уменьшению количества приступов стенокардии в течение суток.*
Ключевые слова: *реабилитация, стенокардия, дыхательная гимнастика Стрельниковой, пациенты 52-56 лет.*
Annotation. *Shows the effects of breathing exercises conducted by the method E. Strelnikovoy on functional status of patients with stenocardia pectoris. It was assumed that systematic studies breathing exercises will help reduce angina attacks in patients. Found that the use of breathing exercises m E. Strelnikovoy positive impact on the health of patients. Proved that physical rehabilitation help normalize blood pressure and reducte stenocardia attacks during the day.*
Key words: *rehabilitation, stenocardia, breathing exercises Streinikova, patients 52-56 years of age.*

31. Воронін Д. Ефективність застосування фізичної реабілітації осіб з вертебро-базилярною недостатністю / Денис Воронін, Володимир Мухін, Олександр Звіряка // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2011. – Вип. 15, т. 3. – С. 82–85.

Анотація. *Стаття присвячена формуванню програми фізичної реабілітації осіб з вертебро-базилярною недостатністю та визначенню її ефективності. Актуальність роботи полягає в необхідності розробки нових програм реабілітації, оскільки наявні програми медикаментозного лікування тривалі та малоефективні. Основні положення статті доводять ефективність застосування методів фізичної реабілітації, що підтверджує математична обробка результатів дослідження. Найвираженішими ефектами фізичної реабілітації є поліпшення кровотоку у вертебро-базилярному басейні та зменшення патологічних вегетативних проявів.*
Ключові слова: *хребет, судини, гемодинаміка, недостатність, вертебро-базилярна, реабілітація.*
Аннотация. *Статья посвящена формированию программы физической реабилитации лиц с вертебро-базилярной недостаточностью и определению ее эффективности. Актуальность работы заключается в необходимости разработки новых программ реабилитации, поскольку имеющиеся программы медикаментозного лечения длительны и малоэффективны. Основные положения статьи доводят эффективность применения методов физической реабилитации, что подтверждает математическая обработка результатов исследования. Выраженными эффектами физической реабилитации является улучшение кровотока в вертебро-базилярном бассейне и уменьшение патологических вегетативных проявлений.*
Ключевые слова: *позвоночник, сосуды, гемодинамика, недостаточность, вертебро-базилярная, реабилитация.*
Annotation. *Work is devoted to the formation of physical rehabilitation program of patients vertebro-basilar insufficiency and to definition of its efficiency. The work urgency consists in of formation of new program of rehabilitation becouse existing programs of medica-treatment are large and ineffective. Article substantive provisions prove efficiency of use of of physical rehabilitation that mathematical processing of results of research confirms. The expressed effects of rehabilitation: blood-groove improvement in vertebro-basilar vessels, an of displays of a vegetative pathology.*
Key words: *a backbone, vessels, hemodynamics, insufficiency, vertebro-basilar, rehabilitation.*

32. Воронін Д. Програма фізичної реабілітації при посттравматичній ішемії мозку / Денис Воронін, Володимир Мухін, Юлій Голець // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 146–148.

Анотація. *Робота присвячена можливостям застосування засобів фізичної реабілітації при посттравматичній ішемії головного мозку. Досліджені*

основні скарги і супутні неврологічні симптоми, які спостерігаються у пацієнтів з посттравматичною ішемією головного мозку. Розроблена програма використання засобів фізичної реабілітації при посттравматичній ішемії мозку. Вказані методи контролю за ефективністю вживання фізичної реабілітації.

Ключові слова: *реабілітація, ішемія, травма, мозок.*

Аннотация. *Работа посвящена возможностям применения средств физической реабилитации при посттравматической ишемии головного мозга. Исследованы основные жалобы и сопутствующие неврологические симптомы, которые наблюдаются у пациентов с посттравматической ишемией головного мозга. Разработана программа использования средств физической реабилитации при посттравматической ишемии мозга. Указаны методы контроля за эффективностью применения физической реабилитации.*

Ключевые слова: *реабилитация, ишемия, травма, мозг.*

Annotation. *Work is devoted to the opportunities of the use of physical rehabilitation means for post-traumatic cerebral ischemia. The main complaints and related neurological symptoms, which are observed in patients with posttraumatic ischemia of the brain. Developed a program of use of physical rehabilitation means in the post-trauma brain ischemia. Specify methods of control over the effectiveness of the physical rehabilitation use.*

Key words: *rehabilitation, ischemia, injury, brain.*

33. Воронін Д. Систематизація реабілітаційних заходів при хронічних порушеннях мозкового кровообігу /Денис Воронін, Василь Кевпанич // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 53–57.

Анотація. *Роботу присвячено розробці системи реабілітаційних заходів при хронічних порушеннях мозкового кровообігу, зокрема запропоновано періодизацію застосування методів і засобів фізичної реабілітації та представлено алгоритм їх використання. Виокремлено три періоди реабілітації та 8 етапів, що відповідають клінічному станові пацієнта. Основними методами фізичної реабілітації є ЛФК, масаж і фізіотерапія. Розглянуто методи контролю за ефективністю процесу фізичної реабілітації. Визначено ефективність запропонованої системи.*

Ключові слова: *реабілітація, система, періодизація, мозок, кровообіг.*

Аннотация. *Работа посвящена разработке системы реабилитационных мероприятий при хронических нарушениях мозгового кровообращения, предложена периодизация использования методов и способов физической реабилитации и алгоритм их использования. Выделены три периода реабилитации и 8 этапов, которые соответствуют клиническому состоянию пациента. Основными методами физической реабилитации являются ЛФК, массаж и физиотерапия. Рассмотрены методы контроля за*

эффективностью физической реабилитации. Доказана эффективность предложенной системы.
Ключевые слова: *реабилитация, система, периодизация, мозг, кровообращение.*
Annotation. *The work is devoted to development of rehabilitation measures system for chronic violations of cerebral circulation, it suggests periodization of techniques and methods of physical rehabilitation, and the algorithm of their use. There are three rehabilitation period and 8 stages, which correspond to the clinical state of patient The main methods of physical rehabilitation are physical therapy, massage and physiotherapy. Monitoring methods of physical rehabilitation effectiveness are being conducted. The effectiveness of the proposed system isdefined.*
Key words: *rehabilitation, system, periodization, brain, blood circulation.*

34. Воронин Д. Системы организации физической реабилитации при хронических нарушениях мозгового кровообращения / Воронин Д., Башкин И., Трач В. // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2013. – Ч. 2. – С. 12–14.

Аннотация. *В результате проведенных исследований сформированы этапы системы физической реабилитации больных с хроническими нарушениями мозгового кровообращения. Расписана схема использования методов физической реабилитации поэтапно.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, система организации, хронические нарушения мозгового нарушения.*
Анотація. *У результаті проведених досліджень сформовані етапи системи фізичної реабілітації хворих з хронічними порушеннями мозкового кровообігу. Розписана схема застосування методів фізичної реабілітації поетапно.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, система організації, хронічні порушення мозкового порушення.*
Annotation. *As a result of the conducted researches the stages of the system of physical rehabilitation of patients are formed with chronic violations of cerebral circulation of blood. The chart of uses methods of physical rehabilitation is painted stage-by-stage.*
Key words: *physical rehabilitation, system of organization, chronic violations of cerebral violation.*

35. Воронин Д. Физическая реабилитация школьниц 15–17 лет специальной медицинской группы с вегетососудистой дистонией, возникшей вследствие хронических нарушений мозгового кровообращения на уроках физической культуры / Воронин Д., Голец Ю. // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по

физической культуре и спорту : материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2013. – Ч. 2. – С. 15–17.

Аннотация. *Система использования оздоровительной ходьбы, разработанная авторами, показала свою эффективность по следующим критериям: повышение уровня соматического здоровья, регресс вегетативной симптоматики, нарушений сна и проявлений головных болей.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, школьницы 15–17 лет, специальная медицинская группа.*
Анотація. *Система використання оздоровчої ходьби, розроблена авторами показала свою ефективність за наступними критеріями: підвищення рівня соматичного здоров'я, регрес вегетативної симптоматики, порушень сну і проявів головних болів.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, школярки 15–17 років, спеціальна медична група.*
Annotation. *System of the use of the health walking, developed authors rotined the efficiency on the followings criteria: increase of somatic health level, regress of vegetative simptomatiki, parahypnosiss and displays of head pains.*
Key words: *physical rehabilitation, schoolgirls 15–17 years, task medical force.*

36. Гайдаєв Ю. О. Відновлення фізичної роботоздатності хворих на ішемічну хворобу серця на санаторно-курортному етапі як пріоритетний напрямок медичної реабілітації / Гайдаєв Ю. О., Юшковська О. Г., Шульга Р. Н. // Медицинская реабилитация, курортология, физиотерапия. – 2007. – № 2. – С. 3−6.

Анотація. *У хворих ішемічною хворобою серця застосування в умовах санаторію розробленої авторами реабілітаційної програми, що містить засоби лікувальної фізичної культури, природні і преформовані фізичні чинники, а також психофізичну гімнастику, сприяє підвищенню рівня функціональних можливостей, поліпшенню психологічного стану, що у результаті обумовлює швидше відновлення фізичної працездатності.*
Ключові слова: *відновлення, фізична реабілітація, ішемічна хвороба серця, реабілітація.*
Аннотация. *У больных ишемической болезнью сердца применение в условиях санатория разработанной авторами реабилитационной программы, включающей средства лечебной физической культуры, естественные и преформированные физические факторы, а также психофизическую гимнастику, способствует повышению уровня функциональных возможностей, улучшению психологического состояния, что в итоге обуславливает более быстрое восстановление физической работоспособности.*
Ключевые слова: *восстановление, физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца, реабилитация.*
Annotation. *In patients by ischemic heart trouble application in the conditions of sanatorium of the rehabilitation program, including facilities of medical physical*

culture, natural and преформированные physical factors, and also психофизическую gymnastics, developed by authors, instrumental in the increase of level of functional possibilities, improvement of the psychological state, that in the total обуславливает more rapid renewal of physical capacity.
Key words: *renewal, physical rehabilitation, ischemic heart trouble, rehabilitation.*

37. Головунина И. С. Современные технологии и обоснование формирования программ физической реабилитации с использованием циклических и силовых тренажеров у больных гипертонической болезнью / И. С. Головунина, С. Н. Попов, Ф. Ю. Мухарлямов // Лечебная физкультура и спортивная медицина. – 2012. – № 1(97). – С. 27–33.

Аннотация*. Целью исследования была разработка и оценка эффективности программ физической реабилитации больных с гипертонической болезнью II стадии с использованием циклических и силовых тренажеров. В результате проведения трехэтапной, на протяжении шести месяцев, реабилитации определялись снижение уровня артериального давления до нормальных цифр и его стабилизация, повышение сократительной способности миокарда и общей работоспособности.*
Ключевые слова: *гипертоническая болезнь, физическая реабилитация, циклические и силовые тренажеры.*
Анотація. *Метою дослідження була розробка і оцінка ефективності програм фізичної реабілітації хворих з гіпертонічною хворобою II стадії з використанням циклічних і силових тренажерів. У результаті проведення триетапної, протягом шести місяців, реабілітації визначалися зниження рівня артеріального тиску до нормальних цифр і його стабілізація, підвищення скорочувальної здатності міокарда та загальної працездатності.*
Ключові слова: *гіпертонічна хвороба, фізична реабілітація, циклічні і силові тренажери.*
Annotation. *The aim of the study was to develop and evaluate the effectiveness of program for the physical rehabilitation of patients with the II stage of essential hypertension using cyclic and press machine. Three-phased rehabilitation lasted 6 month determined reduction in blood pressure to normal numbers, its stabilization, and increase in myocardial contractility and overall performance efficiency.*
Key words: *hypertension disease, physical rehabilitation, cyclic and press machine.*

38. Гончарук Н. В. Физическая реабилитация женщин пожилого возраста после ишемического инсульта / Гончарук Н. В. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х., 2007. − № 3. – С. 55−60.

Аннотация. *В статье представлена программа физической реабилитации для больных, перенесших ишемический инсульт с использованием*

упражнений для улучшения показателей сердечно-сосудистой и дыхательной систем организма, а также восстановление бытовых навыков.
Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемический инсульт, лечебная гимнастика, физиотерапия.*
Анотація. *У статті представлена програма фізичної реабілітації для хворих, що перенесли ішемічний інсульт з використанням вправ для поліпшення показників серцево-судинної і дихальної систем організму, а також відновлення побутових навичок.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, ішемічний інсульт, лікувальна гімнастика, фізіотерапія.*
Annotation. *In the article the program of physical rehabilitation treatment for ill transferred an ischemic insult with usage of exercises for improvement of parameters of cardiovascular and respiratory systems of an organism, and also recovery of household skills is mirrored.*
Key words: *remedial physical culture, medical massage, ischemic insult, physiotherapy.*

39. Гузій О. В. Застосування засобів фізичної реабілітації у відновленні осіб з набутими мітральними вадами / О. В. Гузій, М. Я. Лозюк // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Л., 2008. – Вип. 27. – С. 21–23.

Анотація. *У статті представлені методики фізичної реабілітації, які використовують для відновлення осіб з набутими мітральними вадами.*
Ключові слова: *засоби фізичної реабілітації, відновлення, мітральні вади.*
Аннотация. *В статье представлены методики физической реабилитации, которые используют при восстановлении больных с приобретенными пороками сердца.*
Ключевые слова: *средства физической реабилитации, восстановление, порок сердца.*
Annotation. *The article introduces the methods of physical rehabilitation of patients with mitral defect.*
Key words: *facilities of physical rehabilitation, renewal, heart-diseases.*

40. Даценко А. В. Реабілітація хворих на стенокардію: застосування дихальної гімнастики О. Стрельникової в умовах сім’ї / Даценко А. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред С. С. Єрмакова. – Х., 2009. – № 8. – С. 49–52.

Анотація*. Реабілітація хворих на стенокардію за допомогою дихальної гімнастики за методикою О. Стрельникової в умовах сім'ї викликає значне зменшення приступів стенокардії та кількості медикаментів для її лікування. Реабілітація нормалізує артеріальний тиск і частоту серцевих скорочень, підвищує працездатність. Розглянуто засоби фізичної реабілітації при стенокардії: дозована ходьба, теренкур, велотренажери, лікувальна гімнастика, гімнастика у воді, плавання. Рекомендовано засоби*

реабілітації хворих для застосовувати в умовах сім'ї без значних економічних і часових витрат.

Ключові слова: *фізична реабілітація, стенокардія, дихальна гімнастика за методикою О. Стрельникової, умови сім'ї.*

Аннотация. *Реабилитация больных на стенокардию с помощью дыхательной гимнастики по методике О. Стрельниковой в условиях семьи вызывает значительное уменьшение приступов стенокардии и количества медикаментов для ее лечения. Реабилитация нормализует артериальное давление и частоту сердечных сокращений, повышает трудоспособность. Рассмотрены средства физической реабилитации при стенокардии: дозированная ходьба, терренкур, велотренажеры, лечебная гимнастика, гимнастика в воде, плавание. Рекомендованы средства реабилитации больных для применения в условиях семьи без значительных экономических и временных затрат.*

Ключевые слова: *физическая реабилитация, стенокардия, дыхательная гимнастики за методикой О. Стрельниковой, условия семьи.*

Annotation. *The rehabilitation of patients on a stenocardia with the help of respiratory gymnastics on O. Strelnikovoj's procedure in conditions of family invokes the considerable decrease of attacks of a stenocardia and quantity of medicines for its treatment. The rehabilitation normalizes arterial pressure and frequency of cardiac reductions, increases a working capacity. Means of a physical rehabilitation are considered at a stenocardia: dosed walking, velo-simulators, medical gymnastics, gymnastics in water, swimming. Means of an rehabilitation of patients are recommended for to apply in conditions of family without the considerable economic and temporary costs.*

Key words: *stenocardia, physical rehabilitation, respiratory exercises based on the method of O. Strelnikova, performed in family.*

41. **Двигательная** активность в комплексной реабилитации подростков с метаболическим синдромом / Е. С. Наймушина [и др.] Лечебная физкультура и спортивная медицина. – 2012. – № 8(104). – С. 36–41.

Аннотация. *В статье представлена оценка эффективности комплексной программы реабилитации подростков с метаболическим синдромом на амбулаторно-поликлиническом этапе, прошедших обучение в школе здоровья. Авторами проведено изучение роли двигательной активности в комплексной реабилитации подростков. Обучение подростков в школе здоровья значительно повышает приверженность (комплаенс) к выполнению врачебных рекомендаций по двигательной активности.*

Ключевые слова: *двигательная активность, метаболический синдром, ожирение, реабилитация, обучение, школа здоровья.*

Анотація. *У статті представлена оцінка ефективності комплексної програми реабілітації підлітків з метаболічним синдромом на амбулаторно-поліклінічному етапі, що пройшли навчання у школі здоров'я. Авторами*

проведено вивчення ролі рухової активності в комплексній реабілітації підлітків.

Ключові слова: *рухова активність, метаболічний синдром, ожиріння, реабілітація, вчення, школа здоров'я.*

Annotation. *This article presents the efficiency evaluation of complex rehabilitation program provided at the ambulatory stage for teenagers with metabolic syndrome who have studied at the health school. The authors studied the role of motion activity in the complex rehabilitation of teenagers. The training at the health school provides a significant increase of compliance towards following medical recommendations concerning motional activity.*

Key words: *motional activity, metabolic syndrome, obesity, rehabilitation, health school.*

42. Дегтярьов Ю. П. Рухові режими у осіб з різним рівнем фізичного здоров’я та факторами ризику ішемічної хвороби серця / Ю. П. Дегтярьов // Медицинская реабилитация, курортология, физиотерапия. – 2006. − № 3. – С. 7−10.

Анотація. *У результаті обстежень 786 працівників різних підприємств і організацій чоловічої статі віком 30–59 років з різним рівнем фізичного здоров'я і чинниками ризику ішемічної хвороби серця розроблено рухові режими, направлені на розвиток резервних можливостей кардіореспіраторної системи, зменшення вираження ендогенних і екзогенних чинників ризику ішемічної хвороби серця, зниження маси тіла, корекцію психоемоційного фону і підвищення рівня фізичного здоров'я.*

Ключові слова*: рухові режими, рівень фізичного здоров'я, ішемічна хвороба серця.*

Аннотация. *В результате обследований 786 рабочих и служащих различных предприятий и организаций мужского пола в возрасте 30–59 лет с различным уровнем физического здоровья и факторами риска ишемической болезни сердца разработаны двигательные режимы, направленные на развитие резервных возможностей кардиореспираторной системы, уменьшение выраженности эндогенных и экзогенных факторов риска ишемической болезни сердца, снижение массы тела, коррекцию психоэмоционального фона и повышение уровня физического здоровья.*

Ключевые слова*: двигательные режимы, уровень физического здоровья, ишемическая болезнь сердца.*

Annotation. *As a result of inspections 786 workings and servings different enterprises and organizations of sex of men in age 30–59 years with a different physical health level and factors of risk of ischemic heart trouble are developed motive modes, directed on development of possibilities of reserves of the cardiovascular system, diminishing of expressed of endogenous and exogenous factors of risk of ischemic heart trouble, decline of mass of body, correction of psychological emotional background and increase of physical health level.*

Key words*: motive modes, physical health level, ischemic heart trouble.*

43. Дикий Б. В. Дослідження впливу холодових водних процедур на динаміку життєвих показників у осіб із підвищеним артеріальним тиском / Богдан Дикий // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред С. С. Єрмакова. – Х., 2007. − № 4. – С. 40−44.

Анотація. *У статті показано, що використання в групах фізичної культури нової системи загартовування, яка базується на застосуванні малих холодових навантажень, призводить до змін показників гемодинаміки, що свідчить про зростання аеробних можливостей організму та адаптаційного потенціалу гемоциркуляторної системи. Індекс Робінсона та коефіцієнт економічності кровообігу є найбільш інформативними параметрами у дослідженні впливу малого холодового навантаження на динаміку зміни аеробної продуктивності та фізичної працездатності.*

Ключові слова: *загартовування, холодове навантаження, індекс Робінсона, ударний об'єм крові, індекс Кердо.*

Аннотация. *В статье показано, что использование в группах физической культуры новой системы закаливания, которая основывается на применении малых охлаждающих воздействий приводит к изменению показателей гемодинамики, что свидетельствует об увеличении аэробных возможностей организма и адаптационного потенциала гемоциркуляторной системы. Индекс Робинсона и коэффициент экономичности кровообращения является наиболее информативными параметрами в исследовании влияния малой холодовой нагрузки на динамику изменения аэробной производительности и физической работоспособности.*

Ключевые слова: *закаливание, охлаждающая нагрузка, индекс Робинсона, ударный объем крови, индекс Кердо.*

Annotation. *In this article is shown use of new system of cool temper in the groups of remedial physical education, which is being based on implementation of small cool influences results in increase of aerobic productivity of the organism and potential abilities of blood circulatory system has been depicted in this article. Robinson index and quotient of profitability of a circulation is the most informative parameters in research of effect small cold loads on a time history of aerobic productivity and physical efficiency.*

Key words : *temper, cold influence, Robinson index, stroke volume, Kerdo index.*

44. Дикий Б. В. Дослідження впливу холодових водних процедур на показники гемодинаміки у людей з підвищеним артеріальним тиском / Дикий Б. В., Вовканич А. С. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред С. С. Єрмакова. – Х., 2008. − № 3. – С. 65−69.

Анотація. *У статті показано, що використання в групах фізичної культури нової системи загартовування, яка базується на застосуванні малих холодових навантажень, призводить до змін показників гемодинаміки, що свідчить про зростання аеробних можливостей організму та адаптаційного*

потенціалу гемоциркуляторної системи. Індекс Робінсона та коефіцієнт економічності кровообігу є найбільш інформативними параметрами в дослідженні впливу малого холодового навантаження на динаміку зміни аеробної продуктивності та фізичної працездатності.

Ключові слова: *загартовування, холодове навантаження, індекс Робінсона, ударний об'єм крові, індекс Кердо.*

Аннотация. *В статье показано, что использование в группах физической культуры новой системы закаливания, которая основана на применении малых охлаждающих воздействий приводит к изменению показателей гемодинамики, что свидетельствует об увеличении аэробных возможностей организма и адаптационного потенциала гемоциркуляторной системы. Индекс Робинсона и коэффициент экономичности кровообращения является наиболее информативными параметрами в исследовании влияния малой холодовой нагрузки на динамику изменения аэробной производительности и физической работоспособности.*

Ключевые слова: *закаливание, охлаждающая нагрузка, индекс Робинсона, ударный объем крови, индекс Кердо.*

Annotation. *In this article is shown use of new system of cool temper in the groups of remedial physical education, which is being based on implementation of small cool influences results in increase of aerobic productivity of the organism and potential abilities of blood circulatory system has been depicted in this article. Robinson index and quotient of profitability of a circulation is the most informative parameters in research of effect small cold loads on a time history of aerobic productivity and physical effeciency.*

Key words: *temper, cold influence, Robinson index, stroke volume, Kerdo index.*

45. Дикий Б. В. Теоретико-методичні аспекти застосування середніх холодових навантажень в оздоровчому тренуванні осіб першого та другого зрілого віку : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Дикий Богдан Володимирович ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2010. – 19 с.

Анотація. *Уперше науково обґрунтовано методику проведення загартовування з використанням середніх холодових навантажень для осіб першого та другого зрілого віку з урахуванням оптимальних впливів циклічних кліматичних факторів навколишнього середовища та оптимальних сезонних періодів початку занять з загартування. Уперше встановлено, що залежно від фаз Місяця змінюється вплив середнього холодового навантаження на зміну артеріального тиску та пульсу.*

Ключові слова*: середні холодові навантаження, оздоровче тренування, особи першого та другого зрілого віку.*

Аннотация. *Впервые проведен сравнительный анализ влияния методик среднего и большого охлаждающего воздействия на показатели сердечно-сосудистой и дыхательной систем, сыворотку периферической крови с учетом сезонных факторов и фаз Луны.*

***Ключевые слова**: средние охлаждающие нагрузки, оздоровительная тренировка, лица первого и второго зрелого возраста.*

***Annotation.** The comparative analysis of influencing of methods of the middle and greater cooling affecting is first made indexes of the cardiovascular and respiratory systems, whey of peripheral blood taking into account seasonal factors and phases of Moon.*

***Key words**: middle coolings loadings, health training, persons of the first and second mature age.*

46. Добрицька Д. В. Комплексна фізична реабілітація осіб похилого віку при стабільній стенокардії напруження на стаціонарному етапі / Добрицька Д. В. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2013. – № 3(36). – С. 128–131.

***Анотація.** Вивчено та проаналізовано спеціальну літературу з проблеми застосування засобів фізичної реабілітації осіб похилого віку при стабільній стенокардії напруження. Розроблено програму фізичної реабілітації для осіб похилого віку при стабільній стенокардії напруження на стаціонарному етапі, яка включає лікувальну гімнастику, лікувальний масаж і фізіотерапію. Наведено основні методики лікувальної фізичної культури для хворих на стабільну стенокардію напруження на стаціонарному етапі реабілітації. Охарактеризовано методи оцінки ефективності фізичної реабілітації при стабільній стенокардії напруження на стаціонарному етапі.*

***Ключові слова:** стабільна стенокардія напруження, стаціонарний етап реабілітації, лікувальна фізична культура, лікувальний масаж.*

***Аннотация.** Изучена и проанализирована специальная литература по проблемам применения средств физической реабилитации для лиц пожилого возраста при стабильной стенокардии напряжения. Составлена программа физической реабилитации для лиц пожилого возраста при стабильной стенокардии напряжения на стационарном этапе, которая включает лечебную гимнастику, лечебный массаж и физиотерапию. Приведены основы методики лечебной физической культуры для больных стабильной стенокардией напряжения на стационарном этапе реабилитации. Охарактеризованы методы оценки эффективности физической реабилитации при стабильной стенокардии напряжения на стационарном этапе.*

***Ключевые слова:** стабильная стенокардия напряжения, стационарный этап реабилитации, лечебная физическая культура, лечебный массаж.*

***Annotation.** Studied and analysed the special literature on the problems of application of facilities of physical rehabilitation for the persons of superannuated at the stable stenocardia of tension. The program of physical rehabilitation is made for the persons of superannuated at the stable stenocardia of tension on the stationary stage, which includes a medical gymnastics, massotherapy and physiotherapy.*

***Key words:** stable stenocardia of tension, stationary stage of rehabilitation, medical physical culture, massotherapy.*

47. Дорошенко В. В. Інноваційний підхід в комплексній реабілітації дітей старшого шкільного віку з вегето-судинною дистонією / В. В. Дорошенко // Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи : [наук. моногр.]. – Дрогобич, 2009. – С. 341−345.

Анотація. *Показано, що у процесі проходження реабілітаційного курсу з поєднанням занять зі степ-аеробіки у обстежених школярів з вегето-судинною дистонією відбувається оптимізація функціонального стану системи кровообігу їхнього організму.*
Ключові слова: *функціональний стан, юнаки, дівчата, 15–16 років, вегето-судинна дистонія, серцево-судинна система, реабілітація, степ-аеробіка.*
Аннотация. *Показано, что в процессе прохождения реабилитационного курса с включением занятий степ-аэробикой у обследованных школьников с вегето-сосудистой дистонией отмечается оптимизация функционального состояния системы кровообращения их организма.*
Ключевые слова: *функциональное состояние, юноши, девушки, 15–16 лет, вегето-сосудистая дистония, реабилитация, степ-аэробика.*
Annotation. *The study of influencing of systematic employments by step-aerobic on the functional state of the cardiovascular system of youths and girls 15–16 years from vegetatic-vascidar distoney is conducted. It is shown, that in the process of passing of rehabilitation course with the inclusion of employments from step-aerobic the optimization of the functional state of the blood circulation system of their organism is marked.*
Key words: *cardiovascular system, functional state, youths, girls, 15–16 years, vugetatic-vascular distoney, rehabilitation, step-aerobic.*

48. Дорошенко В. Динаміка функціонального стану кардіореспіраторної системи юнаків і дівчат 15–16 років з вегетосудинною дистонією під впливом засобів фізичної реабілітації з елементами степ-аеробіки / В. Дорошенко, Н. Богдановська, М. Маліков // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2008. – № 3/4. – С. 217–219.

Анотація. *В рамках експерименту було проведене вивчення динаміки інтегральих параметрів кардіореспіраторної системи хлопців і дівчат 15–16 років з ознаками вегето-судинної дистонії під впливом системи реабілітаційних заходів із застосуванням степ-аеробіки. Результати дослідження дозволили констатувати високу ефектівність застосування занять степ-аеробікою при корекції функціонального стану дітей даного віку.*
Ключові слова: *динаміка, кардіореспіраторна система, вегето-судинна дистонія.*
Аннотация. *В рамках зксперимента проведено изучение динамики интегральных параметров кардиореспираторной системы юношей и девушек 15–16 лет с признаками вегето-сосудистой дистонии под влиянием системы реабилитационных мероприятий, включающей занятия степ-аэробикой. Результаты исследования позволили констатировать высокую*

эффективность применения данных занятий при коррекции функционального состояния детей данного возраста.
Ключевые слова: *динамика, кардиореспираторная система, вегето-сосудистая дистония.*
Annotation. *Within the framework of experiment the study of dynamics of integral parameters of the kar-diorespiratory system of youths and girls of 15–16 years with the signs of vegeto-vascular distony under influencing of the system of rehabilitation measures, including employments by step-aerobics, was conducted. Research results allowed to establish high efficiency of application of the given employments at correction of the functional state of children of the given age.*
Key words: *dynamics, cardiorespiratory system, vegeto-sosudistaya distoniya.*

49. Дорошенко В. В. Особенности изменения адаптивних возможностей школьников старшего возраста с вегетососудистой дистонией под влиянием реабилитационных мероприятий с применением систематических занятий степ-аэробикой / Дорошенко В. В., Богдановская Н. В., Маликов Н. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 8. – С. 56–60.

Аннотация. *Проведено изучение особенностей динамики адаптивных возможностей системы кровообращения юношей и девушек 15–16 лет с вегето-сосудистой дистонией в процессе применения реабилитационных мероприятий, включающих систематические занятия степ-аэробикой. Показано, что под влиянием предложенной нами реабилитационной программы у старших школьников и школьниц наблюдается повышение темпов оптимизации функционального состояния их организма и общих адаптационных способностей.*
Ключевые слова: *функциональное состояние, адаптивные возможности, сердечно-сосудистая система, юноши, девушки. старший школьный возраст, реабилитация, степ-аэробика.*
Анотація. *Проведено вивчення особливостей динаміки адаптивних можливостей системи кровообігу юнаків та дівчат 15–16 років з вегето-судинної дистонією в процесі використання реабілітаційних заходів, які містять систематичні заняття степ-аеробікою. Показано, що під впливом запропонованої реабілітаційної програми у старших школярів (юнаків та дівчат) відбувається підвищення темпів оптимізації функціонального стану їхнього організму та загальних адаптаційних можливостей.*
Ключові слова: *функціональний стан, адаптивні можливості, серцево-судинна система, юнаки, дівчата, старший шкільної вік, реабілітація, степ-аеробіка.*
Annotation. *The study of features of dynamics of adaptive possibilities of the system of blood circulation of youths and girls 15–16 years with vegetative vascular dystonia in the process of application of rehabilitation measures including systematic employments by step-aerobics is conducted. It is shown, that under influencing of the rehabilitation program offered by us senior schoolboys*

and schoolgirls have increase of rates of optimization of the functional state of their organism and general adaptation capabilities.
Key words: *functional state, adaptive possibilities, cardiovascular system, youths, girls, senior school age, rehabilitation, step-aerobics.*

50. Дорошенко В. Степ-аеробіка як засіб фізичної реабілітації юнаків і дівчат з вегето-судинною дистонією / Вероніка Дорошенко, Микола Маліков // Фізична реабілітація – здобутки, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук. конф. – Л., 2009. – С. 35–38.

Анотація. *Експериментально обґрунтована ефективність застосування реабілітаційної програми, що містить систематичні заняття степ-аеробікою серед юнаків і дівчат 15–16 років з вегето-судинною дистонією.*
Ключові слова: *реабілітація, степ-аеробіка, юнаки, дівчата, дистонія.*
Аннотация. *Экспериментально обоснована эффективность применения реабилитационной программы, которая включает систематические занятия степ-аэробикой среди юношей и девушек 15–16 лет с вегето-сосудистой дистонией.*
Ключевые слова: *реабилитация, степь-аэробика, юноши, девушки, дистония.*
Annotation. *Efficiency of application of the rehabilitation program which includes systematic employments step-aerobik among youths and girls 15–16 years with vegetative vascular dystony is experimentally grounded.*
Key words: *rehabilitation, steppe-aerobik, youths, girls, distony.*

51. Дорошенко В. В. Экспериментальная оценка эффективности применения степ-аэробики в комплексной программе оптимизации физической работоспособности и функционального состояния организма юношей и девушек 15–16 лет с вегето-сосудистой дистонией / Дорошенко В. В., Богдановская Н. В., Маликов Н. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 5. – С. 50–54.

Аннотация. *В рамках эксперимента проведено изучение эффективности применения систематических занятий степ-аэробикой в комплексной программе реабилитации юношей и девушек 15–16 лет с признаками вегето-сосудистой дистонии. Показано, что по окончанию исследования у школьников и школьниц основной группы отмечалось достоверное повышение уровня физической работоспособности и физического состояния их организма, а также оптимизация функционального состояния систем кровообращения, внешнего дыхания и физического здоровья. Полученые данные позволили констатировать достаточно высокую эффективность разработанной нами программы реабилитационных мероприятий для школьников и школьниц старшего возраста с данной формой нозологии.*

Ключевые слова: *физическая работоспособность, функциональное состояние, физическое здоровье, вегето-сосудистая дистония, юноши, девушки, старший школьный возраст, реабилитация, степ-аэробика.*

Анотація. *У рамках експерименту проведено вивчення ефективності застосування систематичних занять степ-аеробікою у комплексній програмі реабілітації юнаків та дівчат з ознаками вегето-судинної дистонії. Показано, що по завершенню дослідження у школярів загальної групи відбувалося достовірне підвищення рівня фізичної працездатності та фізичного стану їхнього організму, а також оптимізація функціонального стану систем кровообігу; зовнішнього дихання та фізичного здоров'я. Отримані дані дозволили констатувати достатньо високу ефективність розробленої програми реабілітаційних заходів щодо школярів та школярок старшого шкільного віку з даною формою нозології.*

Ключові слова: *фізична працездатність, функціональний стан, фізичне здоров'я, вегето-судинна дистонія, дівчата, юнаки, старший шкільної вік, реабілітація, степ-аеробіка.*

Annotation. *Within the framework of experiment the study of efficiency of application of systematic employments by step-aerobics in the complex program of rehabilitation youths and girls 15–16 years with the signs of vegetates vascular destiny was conducted. It is shown that ending of research at schoolboys and schoolgirls of basic group the reliable increase of level of physical capacity and bodily condition of their organism, and also optimization of the functional state of the systems of blood circulation, external breathing and physical health was marked. Findings allowed establishing enough high efficiency of the program of rehabilitation measures developed by us for schoolboys and schoolgirls of senior age with the given form of nosology.*

Key words: *physical capacity, functional state, physical health, vegetatiks vascular distony youths, girls, senior school age, rehabilitation, step-aerobics.*

52. Дривотинов Б. В. К вопросу о реабилитации пациентов с вертебро-висцеральным и висцеро-вертебральным болевым синдромом при поясничном остеохондрозе / Дривотинов Б. В., Гаманович А. И. // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2013. – Ч. 2. – С. 15–17.

Аннотация. *Результаты исследований свидетельствуют о важной роли отраженной висцеральной патологий в формировании вертеброгенного пояснично-крестцового болевого синдрома. В латентном периоде или стадии продолжительной (глубокой) ремиссии клинических проявлений остеохондроз позвоночника, отраженная висцеральная боль, имитируя клинику вертеброгенной люмбалгии или люмбоишиалгии, часто оказывается источником диагностических ошибок, а следовательно, неадекватных лечебно-реабилитационных мероприятий. Широкое применение медикаментозных блокад, рефлексотерапии и психокоррекции ускоряют*

процессы восстановления и повышают эффективность реабилитации пациентов с ОП и сопутствующей висцеральной патологией.
Ключевые слова: *реабилитация, болевой синдром, поясничный остеохондроз.*
Анотація. *Результати досліджень свідчать про важливу роль вираженої вісцелярної патології у формуванні вертеброгенного попереково-крижового больового синдрому. У латентному періоді або стадії тривалої (глибокої) ремісії клінічних проявів остеохондроз хребта, вісцелярний біль, імітуючи клініку вертеброгенной люмбалгії або люмбоішиалгії, часто виявляється джерелом діагностичних помилок, а отже неадекватних лікувально-реабілітаційних заходів. Широке застосування медикаментозних блокад, рефлексотерапії і психокорекції прискорюють процеси відновлення і підвищують ефективність реабілітації пацієнтів з ОП і супутньою вісцелярною патологією.*
Ключові слова: *реабілітація, больовий синдром, поперековий остеохондроз.*
Annotation. *The results of researches testify to the important role reflected visceral pathologies in forming of vertebrogenny of lumbar sacrum pain syndrome. In a latent period or stage of long (deep) remissy of clinical displays the osteochondrosis of spine, visceral synalgia, imitating the clinic of vertebrogenny lyumbalgy or lyumboishialgy, often appears the source of diagnostic errors, and consequently inadequate rehabilitation measures. The wideuse of medicinal blockades, refleksoterapy and psikhokorrekcy, is accelerated by the processes of renewal and promote efficiency of rehabilitation of patients with OP and by concomitant visceral pathology.*
Key words: *rehabilitation, pain syndrome, lumbar osteochondrosis.*

53. Євстратова І. Н. Застосування засобів фізичної реабілітації у хворих на ішемічну хворобу серця з синдромом інсулінорезистентності / Євстратова І. Н., Алшбул Муханнад // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 1. – С. 64–67.

Анотація. *Показано вплив засобів фізичної реабілітації пацієнтів на толерантність до глюкози. В експерименті брали участь 25 пацієнтів у віці 45-55 років. Обстеження пацієнтів проводили на клінічному етапі реабілітації у вільному руховому режимі протягом двох тижнів при вступі на стаціонар (через один та через два тижні лікування). Встановлено, що засоби фізичної реабілітації сприяють посиленню утилізації глюкози, зменшенню проявів інсулінорезистентності. Доведено ефективність впливу низькокалорійної дієти та фізичних вправ на толерантність до глюкози у пацієнтів. Відзначається, що фізична реабілітація пацієнтів протягом двох тижнів сприяє нормалізації рівня глюкози в крові та значному зниженню гіперглікемії після навантаження глюкозою.*
Ключові слова*: ішемічна хвороба серця, інсулі-норезистентність, фізична реабілітація.*

Аннотация. *Показано влияние средств физической реабилитации пациентов на толерантность к глюкозе. В эксперименте принимали участие 25 пациентов в возрасте 45-55 лет. Обследование пациентов проводили на клиническом этапе реабилитации, в свободном двигательном режиме в течение двух недель при поступлении на стационар (через один и через две недели лечения). Установлено, что средства физической реабилитации способствуют усилению утилизации глюкозы, уменьшению проявлений инсулинорезистентности. Доказана эффективность влияния низкокалорийной диеты и физических упражнений на толерантность к глюкозе у пациентов. Отмечается, что физическая реабилитация пациентов в течение двух недель способствует нормализации уровня глюкозы в крови и значительному снижению гипергликемии после нагрузки глюкозой.*

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, инсулиноре-зистентность, физическая реабилитация.*

Annotation. *Influence of facilities of physical rehabilitation of patients on tolerance to glucose is rotined. In experiment took part 25 patients in the age 45-55 years. The inspection of patients on the clinical stage by rehabilitations in the free motive mode during two weeks at a receipt in permanent establishment (through one and in two weeks treatments) was conducted. It is set that facilities of physical rehabilitation are instrumental in strengthening of utilization of glucose, diminishing of displays of insulinoresistence. Efficiency of influence of low-caloric diet and physical exercises is well-proven on tolerance to glucose for patients. It is marked that the physical rehabilitation of patients during two weeks is instrumental in normalization of level of glucose in blood and considerable decline of hyperglycaemia after loading glucose.*

Key words: *ischaemicheartdisease, insulinoresistence, physical rehabilitation.*

54. Єльнікова М. Фізична реабілітація при метаболічному синдромі: від теорії до практичної реалізації / Марина Єльнікова // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров’я людини / за ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 76–80.

Анотація. *Проблема дисонансу між теоретичною базою з питань профілактики ускладнень атеросклерозу та їхньою практичною реалізацією зумовлює потребу пошуку причин і шляхів подолання цього явища. Мета дослідження – проаналізувати особливості клінічного перебігу метаболічного синдрому як предиктора судинних подій, залежно від комплайнсу до фізичної реабілітації. У результаті дослідження обґрунтовано, що клініко-демографічні показники та комплайнс – взаємозалежні чинники, які в поєднанні впливають на маніфестацію компонентів метаболічного синдрому.*

Ключові слова: *метаболічний синдром, гіпертензія, ожиріння, фактори ризику, фізична реабілітація, комплайнс.*

Аннотация. *Проблема диссонанса между теоретической базой по вопросам профилактики осложнений атеросклероза и их практической реализацией обуславливает необходимость поиска причин и путей преодоления этого явления. Цель исследования – проанализировать особенности клинического течения метаболического синдрома как предиктора сосудистых событий, в зависимости от комплайнса к физической реабилитации. В результате исследования обосновано, что клинико-демографические показатели и комплайнс - взаимозавиисимые факторы, которые в сочетании влияют на манифестацию компонентов метаболического синдрома.*

Ключевые слова: *метаболический синдром, ожирение, гипертензия, факторы риска, физическая реабилитация, комплайнс.*

Annotation. *The problem of dissonance between the theoretical basis for the prevention of complications of atherosclerosis and tlieir practical realization leads to the need to search for causes and ways to overcome this problem. The aim - to analyze the clinical features of the metabolic syndrome as predictors of cardiovascular events, according to compliance, physical rehabilitation. In scientific research used a range of methods: documentary analysis and synthesis, the method of mathematical calculations. The study proved that the clinical and demographic indicators and compliance, interrelated factors that influence the combined manifestation of metabolic syndrome components.*

Key words: *metabolic syndrome, obesity, hypertension, risk factors, physical rehabilitation, compliance.*

55. Евдокимов Е. И. Использование нетрадиционных методов в процессе реабилитации больных с гипертонической болезнью / Евдокимов Е. И., Сало Л. М. // Физическое воспитание студентов : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – 2009. – № 1. – С. 19–21.

Аннотация. *В работе рассмотрены вопросы применения средств физической реабилитации при заболеваниях сердечно-сосудистой системы. Определены некоторые неблагоприятные тенденции возникновения и развития гипертонической болезни. Предложена новая эффективная программа реабилитации, состоящая из индивидуальных комплексных сеансов, включающих одновременное воздействие на человека аэроионотерапии и психосоматической релаксации под музыку. Составленная программа направлена на внедрение нетрадиционных методов в реабилитационный процесс.*

Ключевые слова*: аэроионотерапия, гипертония, музыкотерапия, сеанс, эффект.*

Анотація. *Визначені деякі несприятливі тенденції виникнення і розвитку гіпертонічної хвороби. Запропонована нова ефективна програма реабілітації, яка складається з індивідуальних комплексних сеансів, які містять одночасний вплив на людину аероіонотерапії та психосоматичної релаксації під музику. Складена програма спрямована на упровадження нетрадиційних методів у реабілітаційний процес.*

Ключові слова: *аероіонотерапія, гіпертонія, музикотерапія, сеанс, ефект.*
Annotation. *There is defined some of the adverse rends of occurrence and development of hypertension. Is proposed the new effective rehabilitation program, which consists of a complex individual sessions, which included the simultaneous impact on people the aero-ion therapy and psychosomatic relaxation with music. The compound program pointed to introduce innovative methods in the rehabilitation process.*
Key words: *aero-ion therapy, hypertension, music therapy, session, effect.*

56. Жарова І. Обґрунтування використання засобів фізичної реабілітації в осіб із гіпертонічною хворобою та шийно-грудним остеохондрозом / Ірина Жарова, Анна Шевцова // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2011. – Вип. 15, т. 3. – С. 126–130.

Анотація. *У статті досліджуються основні принципи відновної терапії хворих на шийно-грудний остеохондроз та гіпертонічну хворобу. Вивчається питання анатомо-фізіологічних та особливостей захворювань, які і обумовлюють оптимальний добір рухових режимів, вихідних положень та підбір відповідних фізичних вправ, їх характер та направленість. Подаються результати аналізу останніх літературних джерел щодо реабілітаційних заходів, які використовують для цієї категорії хворих.*
Ключові слова*: шийно-грудний остеохондроз, гіпертонічна хвороба, підвищений м'язовий тонус, больовий синдром, порушення тонусу судин, фізичні вправи, лікувальна фізична культура, фізична реабілітація.*
Аннотация. *В статье рассматриваются основные принципы восстановительной терапии больных на шейно-грудной остеохондроз и гипертоническую болезнь. Рассматриваются вопросы анатомо-физиологических особенностей заболеваний, которые и обуславливают оптимальный выбор двигательных режимов, исходных положений и подбор соответствующих физических упражнений, их характер и направленность. Подаются результаты анализа последних литературных источников относительно реабилитационных мероприятий, которые используются для данной категории больных.*
Ключевые слова: *шейно-грудной остеохондроз, гипертоническая болезнь, повышеный мышечный тонус, болевой синдром, нарушение тонуса сосудов, физические упражнения, лечебная физическая культура, физическая реабилитация.*
Annotation. *In the article the main principles of the physical rehabilitation of the persons with cervical-thoracic osteochondrosisand arterial hypertension are presented. The problem of physiological and pathogenetical peculiarities of the diseases that determine the choice of the optimal training regimens, initial positions and appropriate exercises is examined. The results of the theoretical analysis of data from the current scientific literature sources devoted to the*

problem of the physical rehabilitation methods' application in the therapy of the patients with cervical-thoracic osteochondrosis and hypertension are presented.
Key words: *cervical-thoracic osteochondrosis, arterial hypertension, increased muscle tone, pain, impaired vascular tone, physical exercise, therapeutic exercise, physical rehabilitation.*

57. Жарська Н. Застосування фізичної реабілітації у осіб з ішемічною хворобою серця у післялікарняному періоді / Наталія Жарська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10, т. 4., кн. 2. – С. 50–53.

Анотація. *У статті проаналізовано існуючі методики фізичної реабілітації осіб з ішемічною хворобою серця у післялікарняний період.*
Ключові слова*: ішемічна хвороба серця, фізична реабілітація*
Аннотация. *В статье проанализированы существующие методики физической реабилитации больных с ишемической болезнью сердца в послебольничном периоде.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца.*
Annotation. *The article deals with various methods of physical rehabilitation of patients with ischemic heart disease inpostclinical period.*
Key words: *physical rehabilitation, ischemic heart disease.*

58. Жарська Н. Вплив фізичної реабілітації на зміни показників ехокардіографії у осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця : стабільна стенокардія ІІ функціональний клас / Наталія Жарська, Оксана Гузій // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 2. – С. 139–143.

Анотація. *У статті розглянуто вплив фізичної реабілітації на стан серцево-судинної системи у осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця: стабільна стенокардія ІІ функціональний клас. Доведено покращення показників ехокардіографії, внаслідок застосування запропонованої методики фізичної реабілітації.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, фізична реабілітація, ехокардіографія.*
Аннотация. *В статье рассмотрено влияние физической реабилитации на состояние сердечно-сосудистой системы, у больных с ишемической болезнью сердца: стабильная стенокардия ІІ функциональный класс. Доказано улучшение показателей эхокардиографии вследствие применения разработанной методики физической реабилитации.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца, эхокардиография.*
Annotation. *The article introduces the physical rehabilitation influence to state of patients' cardiovascular system with ischemic heart disease: stable angina pectoris the second functional group. Physical rehabilitation methods have positive*

influence upon cardiovascular system that is peculiarities of echocardiographycal indicators.
Key words: *physical rehabilitation, ischemic heart disease, echocardiography.*

59. Жарська Н. Вплив фізичної реабілітації на стан центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія II функціональний клас) / Наталя Жарська, Оксана Гузій // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 3. – С. 76–79.

Анотація. *У статті розглянуто вплив фізичної реабілітації на стан центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія II функціональний клас). Проаналізовано основні показники центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця після застосування програми фізичної реабілітації. Доведено, що засоби фізичної реабілітації позитивно впливають на показники центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця, що свідчить про кращу адаптацію серцево-судинної системи до фізичних навантажень у осіб основної групи.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, стабільна стенокардія, центральна гемодинаміка, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск, фізична реабілітація.*
Аннотация. *В статье представлено влияние физической реабилитации на особенности состояния центральной гемодинамики у больных с ишемической болезнью сердца (стабильная стенокардия II функциональный класс). Проанализированы основные показатели центральной гемодинамики у больных с ишемической болезнью сердца после внедрения программы физической реабилитации. Доказано, что средства физической реабилитации позитивно влияют на состояние центральной гемодинамики у больных с ишемической болезнью сердца, что свидетельствует об улучшение адаптации сердечно-сосудистой системы к физической нагрузке у больных основной группы.*
Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, стабильная стенокардия, центральная гемодинамика, частота сердечных сокращений, артериальное давление, физическая реабилитация.*
Annotation. *The article deals with the physical rehabilitation influence on central haemodynamics state in patients with ischemic heart disease (stable stenocardia second functional group). There have been analyzed the main central haemodynamics indicators in patients with ischemic heart disease after the introduction of physical rehabilitation programme. The results shown positive influence of physical rehabilitation means on central haemodynamics state in patients with ischemic heart disease, this testifies to the improvement of heart-vascular system adaptation to physical loading in patients of the main group.*
Key words: *ischemic heart disease, stable stenocardia, centra! haemodynamics, frequency of heart contractions, blood pressure, physical rehabilitation.*

60. Жарська Н. В. Вплив фізичної реабілітації на стан центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас) у післялікарняний період : організ.-метод. рек. / Н. В. Жарська, О. В. Гузій. – Л. : Ліга-Прес, 2009. – 88 с. – ISBN 978-966-397-091-2.

***Анотація**. У методичних рекомендаціях представлено особливості фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас) у післялікарняний період; авторську програму з методичними характеристиками і практичними рекомендаціями щодо диференційованого застосування засобів фізичної реабілітації у осіб з даною патологією у різні періоди реабілітації. Запропоновано критерії, оцінки ефективності процесу фізичної реабілітації, які можуть використовуватися фахівцями у практичній діяльності.*

***Ключові слова**: фізична реабілітація, особи з ішемічною хворобою серця, авторська програма.*

***Аннотация**. В методических рекомендациях представлены особенности физической реабилитации лиц второго зрелого возраста с ишемической болезнью сердца (стабильная стенокардия ІІ функциональный класс) в послебольничный период; авторская программа с методическими характеристиками и практическими рекомендациями относительно дифференцированного применения средств физической реабилитации у лиц с данной патологией в разные периоды реабилитации. Предложены критерии, оценки эффективности процесса физической реабилитации, которые могут использоваться специалистами в практической деятельности.*

***Ключевые слова**: физическая реабилитация, лица с ишемической болезнью сердца, авторская программа.*

***Annotation**. In methodical recommendations the features of physical rehabilitation of persons of the second mature age are presented with ischemic heart (stable stenokardiya II functional class) trouble in after hospital period; author program with methodical descriptions and practical recommendations in relation to the differentiated application of facilities of physical rehabilitation at persons with this pathology in different periods of rehabilitation. Criteria, estimations of efficiency of process of physical rehabilitation, are offered, which can be used specialists in practical activity.*

***Key words**: physical rehabilitation, persons with ischemic heart trouble, author program.*

61. Жарська Н. Вплив фізичної реабілітації на зміни біохімічних показників крові у осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця: стабільна стенокардія ІІ функціональний клас / Н. Жарська, О. Гузій, В. Трач // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 202–204.

Анотація. *У статті розглянуто вплив фізичної реабілітації на стан серцево-судинної системи у осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця: стабільна стенокардія II функціональний клас. Запропоновано методику фізичної реабілітації, яка позитивно впливає на динаміку зниження рівня холестерину.*

Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, фізична реабілітація, холестерин.*

Аннотация. *В статье рассмотрено влияние физической реабилитации на состояние сердечно-сосудистой системы у больных с ишемической болезнью сердца: стабильная стенокардия II функциональный класс. Показано, что разработанная методика физической реабилитации позитивно влияет на динамику снижения уровня холестерина.*

Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца, холестерин.*

Annotation. *The article introduces the influence of physicel rehabilitation on state of cardiovascular system of patients with ischemic heart disease: stable angina pectoris second functional group. The methods of physical rehabilitation have positive influence to lower cholesterol.*

Key words: *physical rehabilitation, ischemic heart disease, cholesterol.*

62. Жарська Н. Зміна показників електрокардіографії під впливом фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку зі стабільною стенокардією (II функціональний клас) / Наталія Жарська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12, т. 3. – С. 87–91.

Анотація. *У статті розглянуто вплив фізичної реабілітації на зміну показників ЕКГ у осіб другого зрілого віку зі стабільною стенокардією (II функціональний клас). Показано, що запропонована методика фізичної реабілітації позитивно впливає на динаміку показників ЕКГ.*

Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, стабільна стенокардія, фізична реабілітація, лікувальна фізична культура, електрокардіограма.*

Аннотация. *В статье рассмотрено влияние физической реабилитации на состояние сердечно-сосудистой системы у больных на стабильную стенокардию (II функциональный класс). Показано, что разработанная методика физической реабилитации позитивно влияет на динамику показателей электрокардиограммы.*

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, стабильная стенокардия, физическая реабилитация, лечебная физическая культура, электрокардиограмма.*

Annotation. *The article deals with the influence of physical rehabilitation on state of cardiovascular system of patients with stable angina pectoris second functional group. The methods of physical rehabilitation have positive influence upon the indices of electrocardiography.*

Key words: *ischemic heart disease, stable angina pectoris, physical rehabilitation, remedial gymnastics, electrocardiography.*

63. Жарська Н. В. Обґрунтування авторської методики фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас) / Жарська Н. В. // Вісник Чернігівського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2008. – Вип. 55, т. 2. – С. 274–276.

Анотація. *У статті розглядається авторська методика фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія П функціональний клас) у післялікарняний період, яка спрямована на покращення діяльності серцево-судинної системи.*
Ключові слова: *стабільна стенокардія, методика фізичної реабілітації.*
Аннотация. *В статье рассматривается авторская методика физической реабилитации лиц второго зрелого возраста с ишемической болезнью сердца (стабильная стенокардия П функциональный класс) в послеоперационный период, направленная на улучшение деятельности сердечно-сосудистой системы.*
Ключевые слова: *стабильная стенокардия, методика физической реабилитации.*
Annotation. *The article dials with methodic of physical rehabilitation of patients with ischemic heart disease in post clinical period. The methods of physical rehabilitation have positive influence on state of cardiovascular system.*
Key words: *stable angina pectoris, methodic of physical rehabilitation.*

64. Жарська Н. В. Оцінка впливу засобів фізичної реабілітації на рівень показників фізичної працездатності у осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас) / Жарська Н. В., Гузій О. В. // Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи : [наук. моногр.]. – Дрогобич, 2009. – С. 345–351.

Анотація. *У статті представлений вплив фізичної реабілітації на показники фізичної працездатності у осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас). Запропонована програма фізичної реабілітації, позитивно вплинула на динаміку показників фізичної працездатності.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба сецця, фізична реабілітація, фізична працездатність.*
Аннотация. *В статье рассмотрено влияние физической реабилитации на показатели физической работоспособности у больных с ишемической болезнью сердца (стабильная стенокардия ІІ функциональный класс). Разработанная программа физической реабилитации позитивно влияет на динамику показателей физической работоспособности.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца, физическая работоспособность.*
Annotation. *The article introduces the influence of physical rehabilitation on the indexes of physical working capacity of patients with ischemic heart disease:*

stable angina pectoris second functional group. The program physical rehabilitation has positive influence to the indexes of physical working capacity.
***Key words**: physical rehabilitation, ischemic heart disease, physical working capacity.*

65. Жарська Н. Фізична реабілітація при гіпертонічній хворобі / Жарська Н., Попель В. Р. // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Суми, 2004. – С. 170–173.

***Анотація**. У статті розглядається проблема лікування хворих на інфаркт міокарда у лікарняному періоді за допомогою фізичної реабілітації.*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, гіпертонія, лікарняний період.*
***Аннотация**. В статье рассматривается проблема лечения больных инфарктом миокарда в больничном периоде с помощью физической реабилитации.*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, гипертония, больничный период.*
***Annotation**. In the article the problem of treatment of patients the heart attack of myocardium is examined in a hospital period by a physical rehabilitation.*
***Key words**: physical rehabilitation, high blood pressure, hospital period.*

66. Жарська Н. В. Фізична реабілітація осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія II функціональний клас) у післялікарняний період : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Жарська Наталія Валеріївна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2009. – 19 с.

***Анотація.** Уперше експериментально доведено, що авторська програма фізичної реабілітації для осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія II функціональний клас), що включала використання модифікованої методики лікувальної гімнастики, дозованої ходьби, теренкуру, масажу та фізіотерапевтичних процедур, дає вірогідно ($p<0,05$) вищий реабілітаційний ефект, ніж загальноприйнята методика фізичної реабілітації. Вперше розроблено критерії оцінки ефективності фізичної реабілітації осіб другого зрілого віку з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія II функціональний клас) у післялікарняний період.*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, особи другого зрілого віку, ішемічна хвороба серця.*
***Аннотация.** Впервые научно обоснована, разработана и апробирована авторская программа физической реабилитации, которая предполагала дифференциальное использование лечебной гимнастики с акцентом на специальные упражнения для мышц спины и нижних конечностей, в сочетании с сегментарно-рефлекторным массажем и массажем воротниковой зоны, верхних и нижних конечностей, а также дозированнной ходьбы и физиотерапии.*

***Ключевые слова**: физическая реабилитация, лица второго зрелого возраста, ишемическая болезнь сердца.*
***Annotation.** First scientifically grounded, developed and approved author program of physical rehabilitation which supposed the differential use of medical gymnastics with an accent on the special exercises for the muscles of the back and lower extremities, in combination with a reflex massage and massage of collar area, overhead and lower extremities, and also walking and physiotherapy.*
***Key words**: physical rehabilitation, persons of the second mature age, ischemic heart trouble.*

67. Жарська Н. Фізична реабілітація хворих з інфарктом міокарда / Наталія Жарська // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Л., 2004. – С. 232–233.

***Анотація.** Обґрунтовано, що систематичні заняття фізичними вправами для осіб, які перенесли інфаркт міокарда з малою інтенсивністю (до 60% від максимального показника частоти серцевих скорочень) є більш корисними, ніж заняття з високою інтенсивністю (більше 60%).*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, інфаркт міокарда, фізичні вправи.*
***Аннотация.** Обосновано, что систематические занятия физическими упражнениями для лиц, которые перенесли инфаркт миокарда с малой интенсивностью (до 60% от максимального показателя частоты сердечных сокращений) являются более полезными, чем занятия с высокой интенсивностью (больше 60%).*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, инфаркт миокарда, физические упражнения.*
***Annotation.** Grounded that systematic employments by physical exercises for persons which carried the heart attack of myocardium with small intensity (to 60% from the maximal index of frequency of cardiac reductions) is more useful, than reading with high intensity (more than 60%).*
***Key words**: physical rehabilitation, heart attack of myocardium, physical exercises.*

68. Жарська Н. Фізична реабілітація хворих з інфарктом міокарда / Наталія Жарська // Студент, наука і спорт у третьому тисячолітті : матеріали IV Міжнар. наук. конф. студ. – К., 2005. – С. 159–160.

***Анотація.** Вивчається вплив фізичної реабілітації на стан серцево-судинної системи хворих з інфарктом міокарда у лікарняному періоді.*
***Ключові слова:** фізична реабілітація,інфаркт міокарда, лікарняний період.*
***Аннотация.** Изучается влияние физической реабилитации на состояние сердечно-сосудистой системы больных с инфарктом миокарда в больничном периоде.*
***Ключевые слова:** физическая реабилитация, инфаркт миокарда, больничный период.*

Annotation. *In this article the influence of physical rehabilitation on the state of cardiovascular system of the patients with myocardial infarction during their staying in the hospital has been studied.*
Key words: *physical rehabilitation, heart attack of myocardium, hospital period.*

69. Жарська Н. В. Фізична реабілітація хворих з інфарктом міокарда у лікарняному періоді / Н. В. Жарська, В. Р. Попель // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук. студент. конф. – Суми, 2004. – С. 196–198.

Анотація. *У статті розглядається проблема лікування хворих на інфаркт міокарда у лікарняному періоді за допомогою фізичної реабілітації.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, інфаркт міокарда, лікарняний період.*
Аннотация. *В статье рассматривается проблема лечения больных инфарктом миокарда в больничном периоде с помощью физической реабилитации.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, инфаркт миокарда, больничный период.*
Annotation. *In the article the problem of treatment of patients the heart attack of myocardium is examined in a hospital period by a physical rehabilitation.*
Key words*: physical rehabilitation, heart attack of myocardium, hospital period.*

70. Жарська Н. В. Характеристика стану центральної гемодинаміки в осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас) / Жарська Н. В., Гузій О. В. // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. ст.]. – Х., 2008. – № 4. – С. 153–155.

Анотація. *У статті представлені особливості стану центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця (стабільна стенокардія ІІ функціональний клас). Проаналізовано основні показники центральної гемодинаміки у осіб з ішемічною хворобою серця. Встановлено, що у пацієнтів є порушення центрального кровообігу. Охарактеризовані особливості центральної гемодинаміки дозволили об'єктивно оцінити функціональний стан серцево-судинної системи пацієнтів з ішемічною хворобою серця, що в подальшому, служитиме основою при розробці ефективної програми фізичної реабілітації.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, стабільна стенокардія, центральна гемодинаміка, частота серцевих скорочень, артеріальний тиск.*
Аннотация. *В статье представлены особенности состояния центральной гемодинамики у больных с ишемической болезнью сердца (стабильная стенокардия ІІ функциональный класс). Проанализированы основные показатели центральной гемодинамики у больных с ишемической болезнью сердца. Установлено, что больные имеют нарушения центрального кровообращения. Охарактеризованные особенности центральной гемодинамики позволили объективно оценить функциональное состояния сердечно-сосудистой системы больных с ишемической болезнью сердца, что*

в дальнейшем послужило основой при разработке эффективной программы физической реабилитации.

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, стабильная стенокардия, центральная гемодинамика, частота сердечных сокращений, артериальное давление.*

Annotation. *The article introduces the features on state of central hemodynamic of patients with ischemic heart disease (stable angina pectoris second functional group). The main of central hemodynamic indicators in patients with ischemic heart disease were analyzed. It was set up, that patients have impairment of central of blood circulation. Description has shown the features on state of central hemodynamic of patients with ischemic heart disease, that in future will serve as the basis at development of the effective physical rehabilitation program.*

Key words*: ischemic heart disease, stable angina pectoris, central hemodynamic, frequency at the cardiac impulse, artery pressure.*

71. Жукова Л. Б. Використання психофізіологічних критеріїв для оцінки ефективності фізичної реабілітації осіб молодшого віку з початковими стадіями артеріальної гіпертонії / Жукова Л. Б. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2001. – № 20. – С. 18–23.

Анотація. *При застосуванні психоемоційного навантаження (комп'ютерного тестування) в комплексі фізичної реабілітації хворих на артеріальну гіпертонію відбулася стабілізація показників серцево-судинної та центральної нервової системи.*

Ключові слова: *артеріальна гіпертонія, фізична реабілітація, психоемоційне навантаження.*

Аннотация. *При использовании психоэмоциональной нагрузки в процессе физической реабилитации больных начальными стадиями артериальной гипертонии была выявлена стабилизация показателей сердечно-сосудистой и центральной нервной системы.*

Ключевые слова*: артериальная гипертония, физическая реабилитация, психоэмоциональная нагрузка.*

Annotation. *At usage of a psychoemotional load during a physical rehabilitation for patients with incipient states of an arterial hypertonia the stabilization of indexes of a cardiovascular and central nervous system was detected.*

Key words: *the arterial hypertonsion, physical rehabilitation, psychoemotional load.*

72. Жукова Л. Б. Застосування комп’ютерного тестування у комплексній фізичній реабілітації студентів з початковими стадіями артеріальної гіпертонії / Л. Б. Жукова // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. ст.]. – Х., 2000. – № 3. – С. 74–75.

***Анотація**. Розроблена комплексна програма фізичної реабілітації студентів, що страждають на початкові стадії артеріальної гіпертонії з урахуванням психофізіологічних характеристик.*
***Ключові слова**: комп'ютерне тестування, фізична реабілітація, студенти, артеріальна гіпертонія.*
***Аннотация**. Разработана комплексная программа физической реабилитации студентов, которые страдают на начальные стадии артериальной гипертонии с учетом психофизиологических характеристик.*
***Ключевые слова**: компьютерное тестирование, физическая реабилитация, студенты, артериальная гипертония.*
***Annotation**. The complex program of physical rehabilitation of students which suffer on the initial stages of arterial high blood pressure taking into account psichology descriptions is developed.*
***Key words**: computer testing, physical rehabilitation, students, arterial high blood pressure.*

73. Засоби фізичної реабілітації як превентивний фактор виникнення синдрому артеріальної гіпертензії в осіб з вегетативною дисфункцією / Т. Бойчук, О. Левандовський, Р. Гриневич, М. Голод // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2005. – Ч. 2. – С. 17–21.

***Анотація.** Обстежено 96 осіб у стані прегіпертензії, яким проведено 24-годинне моніторування артеріальної гіпертензії. У третини таких пацієнтів було виявлено порушення циркадних ритмів артеріального тиску. Їм проведено 24-годинне моніторування ВСР. Установлено ознаки вегетативної дисрегуляції з перевагою тонусу симпатичної ланки ВИС. Дослідження вегетативної дисфункції має важливе значення для вибору патогенетично обґрунтованого засобу профілактики виникнення стійкого підвищення АТ. Дотримання засобів модифікації стилю життя, включаючи режим помірних фізичних навантажень, було неодмінною умовою дослідження. Після 6-місячного періоду в обстежених пацієнтів досягнено оптимізації циркадних ритмів АТ і нівелювання вегетативної дисфункції, що сприяло покращенню якості їхнього життя, розширенню функціональних можливостей, позбавивши від невмотивованих самообмежень фізичної активності, повернувши їм радість спілкування з друзями і задоволення від професійної діяльності.*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, засоби, артеріальна гіпертензія, вегетативна дисфункція.*
***Аннотация.** Обследовано 96 лиц в состоянии прегипертензии, которым проведен 24-часовой мониторинг артериальной гипертензии. У третьей части таких пациентов были обнаружены нарушения циркадных ритмов артериальной гипертензии. Им проведено 24-часовой мониторинг возникновения синдрома артериальной гипертензии. Установлены признаки вегетативной дисрегуляции с преимуществом тонуса симпатичного звена ВИС. Исследование вегетативной дисфункции имеет важное значение для*

выбора патогенетически обоснованного средства профилактики возникновения стойкого повышения АГ. Соблюдение средств модификации стиля жизни, включая режим умеренных физических нагрузок, было непременным условием исследования. После 6-месячного периода у обследованных пациентов достигнута оптимизация циркадных ритмов АГ и нивелировки вегетативной дисфункции, которая способствовала улучшению качества их жизни, расширению функциональных возможностей, лишив от немотивированных самоограничений физической активности, вернув им радость общения с друзьями и удовольствия от профессиональной деятельности.

***Ключевые слова**: физическая реабилитация, средства, артериальная гипертензия, вегетативная дисфункция.*

***Annotation**. The new USA guidelines for the prevention and treatment of hypertension (JNC 7) have been issued on May 2003. The main difference in JNC 7 compared with JNC 6 is the new classification of hypertension. The new category prehypertension is the most significant change. 24-hour blood pressure monitoring was performed in 96 patients in state prehypertension. The disturbances in blood pressure circadian rhythm were detected in 1/3 patients. 24-hour Heart Rate Variability monitoring was performed in such patients. Autonomic dysfunction including prevalence of the sympathetic system tone were suggested. Assessment of autonomous dysfunction was of great importance for choosing of pathogenetically grounded factor of prevention of stable blood pressure increase. The measures of life style modification were performed in all patients. After 6-month follow up investigation we achieved the optimization of the arterial pressure circadian rhythms and the reducing autonomous dysfunction, which improved quality of life among such patients, their ability to function,*

***Key words**: physical rehabilitation, facilities, arterial gipertenziya, vegetative disfunction.*

74. Изучение возможности оптимизации восстановительного лечения больных артериальной гипертензией / В. В. Ежов, А. П. Головченко, Л. В. Ежова, П. И. Коломиец // Медицинская реабилитация, курортология, физиотерапия. – 2006. – № 3. – С. 10–13.

***Аннотация.** Назальный электрофорез сульфата магния и пиридоксина гидрохлорида в сочетании с эфирными маслами высших растений положительно влияет на клинико-функциональное состояние больных артериальной гипертензией, обнаруживает гипотензивный эффект, а также снижает предложенные для оценки состояния липидного обмена индексы риска атеросклероза и воспаления.*

***Ключевые слова**: восстановление, артериальная гипертония.*

***Анотація.** Назальний електрофорез сульфату магнію та піридоксину гідрохлориду у поєднанні з ефірними оліями вищих рослин позитивно впливає на клініко-функціональний стан хворих на артеріальну гіпертензію, виявляє*

гіпотензивний ефект, а також знижує запропоновані для оцінки стану ліпідного обміну індекси ризику атеросклерозу і запалення.
***Ключові слова**: відновлення, артеріальна гіпертонія.*
***Annotation.** Nazal electrophoresis using magnesium sulphate and pyridoxine hydrochloride in combination with volatile oils of higher plants have favourable influence on the clinical and functional condition of patients with hypertensive disease. The procedure leads to a hypotensive effect as well as to lowering the suggested risk indecesfor atherosclerosis and inflammation when evaluating the lipid metabolism condition.*
***Key words**: renewal, arterial high blood pressure.*

75. Инфаркт миокарда. Предупреждение и реабилиатция / пер. с англ. Р. Г. Оганова. – М. : Медицина, 1976. – 164 с., ил.

***Аннотация.** Книга содержит расширенные выводы совещания научного Совета по реабилитации Международного общества кардиологов, посвященного вопросам профилактики ишемической болезни сердца и реабилитации этих больных.*
***Ключевые слова:** инфакрт миокарда, образ жизни, проблемы реабилитации.*
***Анотація.** Книга містить розширені висновки наукової Ради з реабілітації Міжнародної організації кардіологів, присвяченої питанням профілактики ішемічної хвороби серця і реабілітації цих хворих.*
***Ключові слова:** інфакрт міокарду, спосіб життя, проблеми реабілітації.*
***Annotation.** A book contains the extended conclusions of conference of scientific Council of rehabilitation of International society of cardiologists, devoted the questions of prophylaxis of ischemic heart and rehabilitation of these patients trouble.*
***Key words:** infakrt myocardium, way of life, problems of rehabilitation.*

76. Использование программы физической реабилитации в лечении больных с артериальной гипертензией / Шебеко Л. Л. [и др.] // Здоровье для всех. – 2012. – № 1. – С. 7–13.

***Аннотация.** В группе исследуемых четко прослеживалось наличие управляемых факторов риска сердечно-сосудистой патологии, а именно: низкая двигательная активность, избыточная масса тела, наличие абдоминального синдрома, табакокурение, повышение артериального давления, на коррекцию которых и была направлена предложенная нами программа физической реабилитации.*
***Ключевые слова:** физическая реабилитация, программа, больные с артериальной гипертензией.*
***Анотація.** У групі досліджуваних чітко прослідкувалася наявність керованих чинників ризику серцево-судинної патології, а саме: низька рухова активність, надлишкова маса тіла, наявність абдомінального синдрому, табакокуріння, підвищення артеріального тиску, на корекцію яких і була направлена запропонована нами програма фізичної реабілітації.*

Ключові слова: *фізична реабілітація, програма, хворі з артеріальною гіпертензією.*

Annotation. *In a group probed the presence of the guided factors of risk of serdechno-sosudistoy pathology was expressly traced, namely: low motive activity, surplus mass of body, presence of abdominal syndrome, tabakokurenie, increase of arteriotony, on the correction of which the program of physical rehabilitation offered by us was directed.*

Key words: *physical rehabilitation, program, patients with a hyperpiesis.*

77. Івасик Н. О. Засоби фізичної реабілітації в екстреній допомозі при порушенні ритму та провідності серця / Івасик Н. О., Очеретна О. М., Чеховська М. Я. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – К., 2013. – С. 530–535.

Анотація. *У статті представлені статистичні дані щодо серцево-судинних захворювань населення України. Встановлено, що у структурі серцево-судинних захворювань одне з перших місць займають порушення ритму та провідності серця. Описано основні форми аритмій, якими користуються у клінічній практиці. Подано узагальнену інформацію щодо застосування засобів фізичної реабілітації при порушенні ритму і провідності серця при екстреній допомозі.*

Ключові слова: *фізична реабілітація, екстрена допомога, порушення ритму і провідності серця.*

Аннотация. *В статье представлены статистические данные относительно сердечно-сосудистых заболеваний населения Украины. Установлено, что в структуре сердечно-сосудистых заболеваний одно из первых мест занимают нарушения ритма и проводимости сердца. Описаны основные формы аритмий, которыми пользуются в клинической практике. Подана обобщенная информация относительно применения средств физической реабилитации при нарушении ритма и проводимости сердца при экстренной помощи.*

Ключевые слова: *физическая реабилитация, экстренная помощь.*

Annotation. In the articles presented statistical information is in relation to the sercevo-sudinnikh diseases of population of Ukraine. It is set that in the structure of sercevo-sudinnikh diseases one of the first places is occupied by violations of rhythm and conductivity of heart. The basic forms of arrhythmias, which use in clinical practice, are described. The generalized information is given on application of facilities of physical rehabilitation at violation of rhythm and conductivity of heart at an urgent help.

Key words: *physical rehabilitation, urgent help.*

78. Івасик Н. Підбір засобів фізичної реабілітації для дітей з порушенням ритму і провідності серця / Наталія Івасик, Оксана Очеретна, Мар'яна Чеховська // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз.

виховання, спорту і здоров'я людини / за ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 86–94.

Анотація. *У статі порушується проблема використання фізичних вправ для дітей із порушенням ритму і провідності серця. За даними клініко-лабораторної характеристики, виявлено, що найпоширенішою серед дітей є суправегарикулярна тахікардія. Обґрунтовано добір засобів реабілітації для дітей із порушенням ритму та провідності серця. Запропоновано до застосовувати у програмі фізичної реабілітації як традиційні (фізичні вправи, масаж), так і не традиційні (су-джок, музикотерапія та ін.) засоби реабілітації.*
Ключові слова: *діти, порушення ритму і провідності серця, засоби фізичної реабілітації.*
Аннотация. *В статье рассмотрена проблема использования физических упражнений для детей с нарушением ритма и проводимости сердца. Установлены особенности их лечения. Клинико-лабораторная характеристика позволила выявить, что наиболее распространенной среди детей является суправентрикулярная тахикардия. Обоснованный подбор средств реабилитации для детей с нарушением ритма и проводимости сердца. Установлена необходимость обучения применять вагусные пробы как средства экстренной помощи при приступах для детей. Предложено применение как традиционных (физические упражнения, массаж), так и не традиционных (су-джок, музыкотерапия и др.). средств реабилитации.*
Ключевые слова: *дети, нарушения ритма и проводимости сердца, средства физической реабилитации.*
Annotation. *The problem of using physical exercises for children with disabilities of rhythm and conduction of the heart is described in the article. Clinical and laboratory characteristics showed that the most common disability is supraventricular tachycardy. The selection of rehabilitation program for children with disabilities of rhythm and conduction of the heart has been proven. It has been proposed both traditional (physical exercises, massage) and non-traditional (Su- Jok, music, therapy, etc.) means of rehabilitation.*
Key words: *children, disabilities of rhythm and conduction of the heart, means of physical rehabilitation.*

79. Індика С. Варіабельність серцевого ритму у хворих після інфаркту міокарда на амбулаторному етапі реабілітації / Світлана Індика, Андрій Ягенський, Лариса Духневич // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2011. – Вип. 15, т. 3. – С. 136–142.

Анотація. *На амбулаторному етапі реабілітації після інфаркту міокарда у чоловіків спостерігається зсув симпатовагусного балансу в напрямку симпатичної активації і зменшення вагусного тонусу в модуляції серцевого ритму. У жінок відзначається тенденція до активації парасимпатичного*

тонусу. У 44,4% хворих встановлено несприятливий прогноз виживання після інфаркту міокарда за даними симпатопара-симпатичного балансу.
Ключові слова: *інфаркт міокарда, варіабельність серцевого ритму, амбулаторний етап реабілітації.*
Аннотация. *На амбулаторном этапе реабилитации после инфаркта миокарда у мужчин отмечается смещение симпатовагусного баланса в направлении симпатической активации и уменьшение вагусного тонуса в модуляции сердечного ритма. У женщин отмечается тенденция к активации парасимпатического тонуса. У 44,4% больных установлен неблагоприятный прогноз выживания после инфаркта миокарда по данным симпатопарасимпатичного баланса.*
Ключевые слова*: инфаркт миокарда, вариабельность сердечного ритма, амбулаторный этап реабилитации.*
Annotation. *Shift of sympathovagal balance toward sympathetic activation and reduction of vagal tone in cardiac rhythm are observed among men at ambulatory stage of rehabilitation after myocardial infarction. Women have a tendency to activate the parasympathetic tone. 44,4% of patients have unfavourable prognosis of survival after myocardial infarction according to simpatoparasym-pathetic balance.*
Key words: *myocardial infarction, heart rate variability, ambulatory stage of rehabilitation.*

80. Індика С. Стан судинного артеріального русла у хворих після інфаркту міокарда на амбулаторному етапі реабілітації / Світлана Індика, Андрій Ягенський // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Л., 2012. – Вип. 16, т. 3. – С. 100–104.

Анотація. *У статті проаналізовано стан судинного артеріального русла у хворих після інфаркту міокарда на амбулаторному етапі реабілітації. Встановлено пряму залежність між показниками систолічного артеріального тиску (r=0,21; p<0,05), пульсового тиску (r=0,27; p<0,05) та швидкості поширення пульсової хвилі по судинах еластичного типу. Виявлено суттєвий вплив підвищеного рівня цукру на показники пружно-еластичних властивостей артерій,*
Ключові слова: *інфаркт міокарда, судщте русло, артеріальний тиск, швидкість поширення пульсової хвилі.*
Аннотация. *В статье проанализировано состояние сосудистого артериального русла у больных после инфаркта миокарда на амбулаторном этапе реабилитации. Установлена прямая зависимость между показателями систолического АД (r = 0,21; p <0,05), пульсового давления (r = 0,27; p <0,05) и скорости пульсовой волны по сосудам эластического типа. Обнаружено существенное влияние повышенного уровня сахара на показатели упруго-эластичных свойств артерий.*
Ключевые *слова: инфаркт миокарда, сосудистое русло, артериальное давление, скорость распространения пульсовой волны.*

Annotation. *The article deals with the condition of vascular bloodstream of patients after myocardial infarction during outpatient stage of rehabilitation. Direct correlation between indices of systolic blood pressure (r = 0,21; p <0,05), pulse pressure (r = 0,27; p <0,05) SHPPH of elastic type. High blood sugar influences the elastic properties of arteries.*
Key words: *myocardial infarction, vascular channel,, blood pressure, pulse wave velocity.*

81. Ісмаіл Б. І. Амро. Фізична реабілітація хворих із хронічною цереброваскуляторною патологією : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Ісмаіл Б. І. Амро ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2010. – 19 с.

Анотація. *Уперше розроблена комплексна програма фізичної реабілітації хворих із хронічною недостатністю мозкового кровообігу (дисциркуляторною енцефалопатією). Доповнено наявні наукові положення про принципи й методи відновного лікування хворих із хронічною дисциркуляторною енцефалопатією з використанням різних взаємодоповнюючих методів фізичної реабілітації, спрямованих на поліпшення мозкового кровообігу й біоелектричної активності кори головного мозку. Підтверджено дані про особливості розвитку патологічного процесу й застосування основних засобів фізичної реабілітації у хворих із хронічною цереброваскулярною патологією.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, недостатність мозкового кровообігу, патологія, засоби лікування.*
Аннотация. *Впервые разработана комплексная программа физической реабилитации больных с хронической недостаточностью мозгового кровообращения (дисциркуляторной энцефалопатией). Дополнены имеющиеся научные положения о принципах и методах восстановительного лечения больных с хронической дисциркуляторной энцефалопатией с использованием разных взаимодополняющих методов физической реабилитации, направленных на улучшение мозгового кровообращения и биоэлектрической активности коры головного мозга. Подтверждены данные об особенностях развития патологического процесса и применения основных средств физической реабилитации у больных с хронической цереброваскулярной патологией.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, недостаточность мозгового кровообращения, патология, средства лечения.*
Annotation. *The complex program of physical rehabilitation of patients is in the first time developed with chronic insufficiency of cerebral circulation of blood (distsirkulyatornoy entsefalopagiey). Present scientific positions are complemented about principles and methods of restoration treatment of patients with chronic distsirkulyar entsefalopatiey with the use of different mutual complementary methods of physical rehabilitation, directed on the improvement of cerebral circulation of blood and bioelectric activity of cortex. Information is confirmed about the features of development of pathological process and application of basic*

facilities of physical rehabilitation at patients with chronic cerebral-vaskulyar pathology.
***Key words**: physical rehabilitation, insufficiency of cerebral circulation of blood, pathology, facilities of treatment.*

82. Калініченко О. М. Керівні принципи аеробних вправ для серцево-судинної системи (9 питань про головне) / Калініченко О. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2005. – № 23. – С. 24–27.

***Анотація.** Для максимальної ефективності і безпеки аеробні вправи повинні бути методично грамотними, мати відповідні рекомендації з частоти, тривалості й інтенсивності.*
***Ключові слова:** принципи, система, серце, тренування.*
***Аннотация.** Для максимальной эффективности и безопасности аэробные упражнения должны быть методически грамотными, иметь соответствующие рекомендации к частоте, продолжительности и интенсивности.*
***Ключевые слова**: принципы, система, сердце, тренировка.*
***Annotation.** The aerobic exercises must be methodical literate, have corresponding to recommendations with frequency, length and intensities for maximum efficiency and safety.*
***Key words:** principles, system, heart, drill.*

83. Капралов С. Діагностична карта-анкета для хворих нейроциркуляторною дистонією за гіпертонічним типом після черепно-мозкової травми та без неї / Сергій Капралов // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. асп. галузі фіз. культури та спорту. – Л., 1999. – Вип. 3. – С. 369–374.

***Анотація.** Розроблений спеціальний комплекс фізичних вправ і психофізичної гімнастики став науково-практичною лікувальною апробацією діагностичної анкети і практичної програми реабілітаційних заходів і прийомів, що дозволяють індивідуалізувати, комплексувати і дозувати засоби фізичної реабілітації, що помітно підвищує функціональний стан головних систем організму, рівень здоров'я і фізичної працездатності хворих, що страждають наслідками черепно-мозкових травм.*
***Ключові слова**: діагностика, анкета, гіпертонія, черепно-мозкова травма.*
***Аннотация.** Разработан специальный комплекс физических упражнений и психофизической гимнастики стал научно-практической лечебной апробацией диагностической анкеты и практической программы реабилитационных мероприятий и приемов, которые позволяют индивидуализировать, комплексовать и дозировать средства физической реабилитации, которая заметно повышает функциональное состояние главных систем организма, уровень здоровья и физической*

работоспособности больных, страдающих последствиями черепно-мозговых травм.
***Ключевые слова**: диагностика, анкета, гипертония, черепно-мозговая травма.*
***Annotation.** The special complex of physical exercises and psychological physical gymnastics is developed became scientifically-praktic medical approbation of diagnostic questionnaire and practical program of measures of rehabilitations and receptions, which allow to individualize and measure out facilities of physical rehabilitation, which promotes the functional state of the main systems of organism, health and physical capacity of patients which suffer the consequences of cranial-cerebral traumas level notedly.*
***Key words**: diagnostics, questionnaire, high blood pressure, cranial-cerebral trauma.*

84. Капралов С. Комплексна фізична реабілітація хворих на гіпертонічну хворобу першої стадії / Сергій Капралов // Молода спортивна наука України : матеріали III Всеукр. наук. конф. асп. – Л., 1998. – Ч. 1. – С. 157–162.

***Анотація.** Розроблений комплекс лікувальної гімнастики дозволив більш ефективно ніж інші комплекси відновлювати стан організму хворих гіпертонічною хворобою першої стадії.*
***Ключові слова**: фізична реаібілтація, гіпертонія, витривалість.*
***Аннотация.** Разработанный комплекс лечебной гимнастики позволил более эффективно, чем другие комплексы восстанавливать состояние организма больных гипертонической болезнью первой стадии.*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, гипертония, выносливость.*
***Annotation.** The purpose of the physical rehabilitation is to increase the endurance and the strength of the most volumetric muscle groups. One of method's features is a gradual increase of an amount of physical exercises depending on men and women's condition and their age. A sequence of the physical exercises and ather means is chosen according to their effect on the sicks'constitution. It is necessary to alternate the work of the arm and leg muscles with the exersises for the trunk and with the respiratory exersises.*
***Key words**: physical rehabilitation, high blood pressure, endurance.*

85. Капралов С. Фізична реабілітація при нейроциркуляторній дистонії по гіпертензивному типу / Сергій Капралов // Молода спортивна наука України : матеріали III Всеукр. наук. конф. асп. – Л., 1998. – Ч. 1. – С. 144–150.

***Анотація.** З метою визначення ефективності дії методики кінезотерапії на хворих з нейроциркуляторною дистонією вивчено показники фізичної працездатності, кардіореспіраторної та нервової систем організму.*
***Ключові слова:** фізична реабілітація, нейроциркуляторна дистонія, гіпертонія.*
***Аннотация.** С целью определения эффективности действия методики кинезотерапии на больных с нейроциркуляторной дистонией изучены*

показатели физической работоспособности, кардиореспираторной и нервной систем организма.
Ключевые слова: *физическая реабилитация, нейроциркуляторная дистония, гипертония.*
Annotation. *The hepertension form of the neuro-circuiatory distony tends tospread among the able-bodied and the youth. The application of rational therapeutical exercises to medical practice helps to improve a functional state of the circulation of the blood without using medicines for hypertension. A developed complex of therapeutical physical training and the sequence of the exercises application contribute to reduction of the systole rate, increase of the lungs volume, strengthening of the motor power and general ability as well as to shortening of a period of the restitution of general constitution state.*
Key words: *physical rehabilitation, neyrotsirkulyatornaya distoniya, high blood pressure.*

86. Капралов С. Ю. Фізична реабілітація хворих нейроциркуляторною дистонією внаслідок черепно-мозкової травми військового часу / С. Ю. Капралов // Фізична культура, спорт та здоров'я : зб. наук. робіт. – Х., 1997. – С. 283−285.

Анотація. *Запропонована методика фізичної реабілітації для воїнів-інтернаціоналістів, у якій першочерговою метою є підвищення загального функціонального стану та відновлення рухових навичок.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, дистонія, черепно-мозкова травма, військові.*
Аннотация. *Предложена методика физической реабилитации для воинов-интернационалистов, в которой первоочередной целью является повышение общего функционального состояния и восстановление двигательных навыков.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, дистония, черепно-мозговая травма, военные.*
Annotation. *The method of physical rehabilitation is offered for warriors-internationalists, in which primary purpose an increase of the common functional state and proceeding in motive skills is.*
Key words*: physical rehabilitation, distony, cranial-cerebral trauma, soldieries.*

87. Карпов Д. Н. Адаптивная физическая реабилитация мужчин среднего возраста с гипертонической болезнью первой стадии / Карпов Д. Н. // Теория и практика физической культуры. – 2009. – № 1. – С. 57–60.

Аннотация. *Изучено влияние адаптивной физической реабилитации в восстановлении мужчин средних лет, страдающих от повышенного кровяного давления в ранней стадии.*
Ключевые слова: *адаптивная физическая реабилитация, мужчины среднего возраста, гипертоническая болезнь.*

Анотація. *Вивчено вплив адаптивної фізичної реабілітації у відновленні чоловіків середніх років, що страждають від підвищеного кров'яного тиску в ранній стадії.*
Ключові слова: *адаптивна фізична реабілітація, чоловіки середнього віку, гіпертонічна хвороба.*
Annotation. *The study was aimed at considering adaptive physical rehabilitation of middle-aged men suffering from hypertension in the early stage.*
Key words: *adaptive physical rehabilitation, middle-aged men, hypertension.*

88. Клінічне значення ранніх фізичних велотренувань у хворих, які перенесли перкутанну транслюмінальну коронарну ангіопластику в гострому періоді інфаркту міокарда / Бабов К. Д., Міхно Л. Ю., Фісенко Л. І., Курисько Е. О. // Освіта в галузі фізкультури: стан, проблеми, перспективи : матеріали Всеукр. наук. конф. – Л., 1996. – С. 255–258.

Анотація. *Розроблена для санаторного етапу реабілітації оптимальна методика фізичного велотренування залежно від клініко-функціонального стану хворих ішемічної хвороби серця у ранні терміни після проведення перкутанної транслюмінальної коронарної ангіопластики.*
Ключові слова*: фізичні велотренування, ішемічна хвороба серця, фізична реабілітація.*
Аннотация. *Разработана для санаторного этапа реабилитации оптимальная методика физической велотренировки в зависимости от клинико-функционального состояния больных ишемической болезнью сердца в ранние сроки после проведения перкутанной транслюминальной коронарной ангиопластики.*
Ключевые слова*: физические велотренировка, ишемическая болезнь сердца, физическая реабилитация.*
Annotation. *Developed for the sanatorium stage of rehabilitation optimum method of physical velotrenirovki depending on the clinical-functional state of patients of ischemic heart trouble in early terms after conducting of perkutannoy translyuminal of coronal angioplastic.*
Key words*: physical training, ischemic heart trouble, physical rehabilitation conducted.*

89. Крюкова А. О. Фізична реабілітація при гіпертонічній хворобі / А. О. Крюкова, Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук. студент. конф. – Суми, 2004. – С. 170–173.

Анотація. *Стаття присвячена розробці комплексної методики застосування засобів фізичної реабілітації при гіпертонічній хворобі.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, гіпертонічна хвороба, методика.*
Аннотация. *Статья посвящена разработке комплексной методики применения средств физической реабилитации при гипертонической болезни.*

***Ключевые слова**: физическая реабилитация, гипертоническая болезнь, методика.*
***Annotation.** Work is devoted development of complex method of application of facilities of physical rehabilitation at hypertensive illness.*
***Key words**: physical rehabilitation, hypertensive illness, method.*

90. Кузнєцова Н. М. Фізична реабілітація хворих на інфаркт міокарда на диспансерно-поліклінічному етапі лікування / Н. М. Кузнєцова, Ю. А. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук. студент. конф. – Суми, 2004. – С. 327–332.

***Анотація.** У статті вивчалися амнестичні дані, показники функціонального стану серцево-судинної системи, біохімічні показники крові пацієнтів, які хворіли на інфаркт міокарда, динаміка клінічної симптоматики та психосоматичний стан під час проведення курсу фізичної реабілітації.*
***Ключові слова:** фізична реабілітація, інфаркт міокарда, диспансерне лікування.*
***Аннотация.** В статье изучались амнестические данные, показатели функционального состояния сердечно-сосудистой системы, биохимические показатели крови пациентов, болеющтх инфарктом миокарда, динамика клинической симптоматики и психосоматическим состоянием во время проведения курса физической реабилитации.*
***Ключевые слова:** физическая реабилитация, инфаркт миокарда, диспансерное лечение.*
***Annotation.** In the article amnesticheskie was studied information, indexes of the functional state of the cardiovascular system, biochemical indexes of blood of patients which were ill the heart attack of myocardium, dynamics of clinical simptom and by the psychosomatic state during conducting of course of physical rehabilitation.*
***Key words:** physical rehabilitation, heart attack of myocardium, clinical treatment.*

91. Кукса Н. В. Су-джок терапія і точковий масаж у системі комплексної реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу / Кукса Н. В., Клюс О. Г. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – С. 345–350.

***Анотація.** Представлено результати дослідження ефективності програми фізичної реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу I-II стадії із застосуванням Су-джок терапії і точкового масажу.*
***Ключові слова:** терапія, точковий масаж, реабілітація, гіпертонічна хвороба.*
***Аннотация.** Представлены результаты исследования эффективности программы физической реабилитации больных гипертонической болезнью I-II стадии с применением су-джок терапии и точечного массажа.*

Ключевые слова: *терапия, точечный массаж, реабилитация, гипертоническая болезнь.*
Annotation. *The results of research of efficiency of the program of physical rehabilitation of patients with are presented hypertensive illness of I-II of the stage with application su-dzhok of therapy and point massage.*
Key words*: therapy, point massage, rehabilitation, hypertensive illness.*

92. Кулькова А. О. Фізична реабілітація при гіпертонічній хворобі / Кулькова А. О., Лянной Ю. О. // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Суми, 2004. – С. 170–173.

Анотація. *Стаття присвячена розробці комплексної методики застосування засобів фізичної реабілітації при гіпертонічній хворобі.*
Ключові слова: *фізична реабилитація, методика, гіпертонічна хвороба.*
Аннотация. *Работа посвящена разработке комплексной методики применения средств физической реабилитации при гипертонической болезни.*
Ключевые слова: *физическая реабилитація, методика, гипертоническая болезнь.*
Annotation. *Work is devoted to development of complex method of application of facilities of physical rehabilitation at hypertensive illness.*
Key words: *physical rehabilitation, method, hypertensive illness.*

93. Курицька Л. Профілактика та фізична реабілітація дітей із захворюванням серцево-судинної системи / Л. Курицька // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2005. – Ч. 2. – С. 79–81.

Анотація. *Кількість серцево-судинних захворювань дітей Волинської області за останні 7 років зросла на 28,5%. Завдяки застосуванню сучасних методик фізичної реабілітації досягається нормалізація роботи серцево-судинної системи; організм хворого поступово адаптується до фізичного навантаження.*
Ключові слова*: профілактика, фізична реабілітація, діти, серцево-судинна система.*
Аннотация. *Количество сердечно-сосудистых заболеваний детей Волынской области за последние 7 лет выросло на 28,5%. Благодаря применению современных методик физической реабилитации достигается нормализация работы сердечно-сосудистой системы; организм больного постепенно адаптируется к физической нагрузке.*
Ключевые слова*: профилактика, физическая реабилитация, дети, сердечно-сосудистая система.*
Annotation. *The number of cardio-vascular discusses of children of Volyn region has increased by 28,5% in the last seven years. The present research show that clue to modern methods of physical rehabilitation a normalisation of the*

functioning of cardio-vascular system is achieved and the patient's organism is adapted to physical strain.
***Key words**: prophylaxis, physical rehabilitation, to put cardio-vascular system.*

94. Латышев С. И. Влияние миокардиального цитопротектора триметазидина на состояние коронарного кровообращения, перекисного окисления липидов и толерантность к физической нагрузке у больных нестабильной стенокардией / С. И. Латышев, И. В. Буко // Интегративный подход к обеспечению и восстановлению здоровья : материалы IX Междунар. науч. сессии по итогам НИР за 2005 год. – Мн., 2006. – С. 111−115.

***Аннотация.** Необходимость более агрессивной тактики лечения с целью скорейшей стабилизации клинического течения нестабильной стенокардии, компенсации осложнений заболевания и полноценной реабилитации больных требует поиска новых подходов в изучении патогенеза болезни.*
***Ключевые слова**: нестабильная стенокардия, атеросклероз, липиды, триметазидин.*
***Анотація.** Необхідність агресивнішої тактики лікування з метою швидкої стабілізації клінічного перебігу нестабільної стенокардії, компенсації ускладнень захворювання і повноцінної реабілітації хворих вимагає пошуку нових підходів у вивченні патогенезу хвороби.*
***Ключові слова**: нестабільна стенокардія, атеросклероз, ліпіди, триметазидин.*
***Annotation.** Necessity of more aggressive tactic of treatment with the purpose of the quickest stabilizing of clinical flow of unstable stenokardy, claims compensation of complications of disease and valuable rehabilitation of patients search of new approaches in the study of pathogeny of illness.*
***Key words**: unstable stenokardy, atherosclerosis, lipidy, trimetazidin.*

95. Левченко В. А. Системна гемодинаміка в умовах дозованого фізичного навантаження у дівчат з проявами нейроциркуляторної дистонії / Левченко В. А., Польова О. Б., Бондаренко В. М. // Спортивна медицина. – 2007. – № 2. – С. 36–39.

***Анотація.** Дослідження стану гемодинаміки в умовах дозованого фізичного навантаження – чутливий метод оцінки адаптаційного потенціалу молодих людей і чудовий інструмент діагностики нейроциркуляторної дистонії.*
***Ключові слова:** нейроциркуляторная дістонія, фізичне навантаження, адаптація.*
***Аннотация.** Исследование состояния гемодинамики в условиях дозированной физической нагрузки — чувствительный метод оценки адаптационного потенциала молодых людей и прекрасный инструмент диагностики нейроциркуляторной дистонии.*
***Ключевые слова:** нейроциркуляторная дистония, физическая нагрузка, адаптация.*

Annotation. *The investigation of hemodynamics state in the conditions of the dosed physical loading is a responsive method for evaluation of adaptive potential in young adults and a perfect instrument for neurocirculatory dystonia diagnostics.*
Key words: *neurocirculatory dystonia, physical loading, adaptation.*

96. Ли Ын Ок. Содержание программы физической реабилитации женщин пожилого возраста с артериальной гипертензией и ожирением / Ли Ын Ок, О. В. Козырева, Ли Куон Хо // Теория и практика физической культуры. – 2014. – № 5. – С. 52–55.

Аннотация. *Каждая программа физической реабилитации позволяет получить положительную динамику большинства показателей, что делает возможным применение разнообразных по содержанию программ физической реабилитации для занятий с женщинами пожилого возраста, нагрузка в которых соответствует возрастным нормам и характеру течения заболеваний.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, женщины пожилого возраста, ожирение.*
Анотація. *Кожна програма фізичної реабілітації дозволяє отримати позитивну динаміку більшості показників, що робить можливим застосування різноманітних за змістом програм фізичної реабілітації для занять з жінками літнього віку, навантаження яких відповідає віковим нормам і характеру перебігу захворювань.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, жінки літнього віку, ожиріння.*
Annotation. *Middle age is characterized by the pronounced decrease in motor activity, accompanied by the increase of body weight and exacerbation of a number of diseases. The representatives of this age are characterized by the decrease in the rate of neural processes, weakness of memory, overall activity decay and decrease in physical strength, susceptibility to depressive moods, deterioration of general condition, which adversely affects the mood and emotional state. ' Given that the average life time in Korea in women is 82 years old, and in Russia about 74 years, it is obvious that maintaining the quality of life in this category becomes very important.*
Key words: *physical rehabilitation, middle aged women, obesity.*

97. Лиходед В. С. Превентивная физическая реабилитация школьников и ее отдаленные последствия / Лиходед В. С., Михалева М. А., Лиходед Я. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 6. – С. 184–188.

Аннотация. *Большая частота гипоциркуляции школьников в отдаленные сроки после реабилитации свидетельствует о существенных регуляторных изменениях сердечно-сосудистой системы в процессе их развития. Увеличение количества школьников с нормальным индексом гипоксии и*

уменьшение с низким, свидетельствует о повышении функциональных возможностей дыхательной системы у подростков. Заболевания дыхательной системы у детей в регионе АЭС и в стране занимают ведущее место. Указанные изменения следует считать крайне благоприятными.
***Ключевые слова**: физический, реабилитация, школьник, дыхание, система.*
***Анотація.** Значна частота гіпоциркуляції школярів у віддалений термін після реабілітації свідчить про істотні регуляторні зміни серцево-судинної системи в процесі їхнього розвитку. Збільшення кількості школярів з нормальним індексом гіпоксії і зменшення з низьким, свідчить про підвищення функціональних можливостей дихальної системи підлітків. Захворювання дихальної системи у дітей в регіоні АЕС у країні займають провідне місце. Зазначені зміни варто вважати вкрай сприятливими.*
***Ключові слова:** фізичний, реабілітація, школяр, подих, система.*
***Annotation.** The big frequencs hypocirculation at schoolboys in the remote terras rehabilitation testifies about essential regulatory cha of cardiovascular system during their development.*
***Key words:** physical, rehabilitation, schoolboy, bread system.*

98. Луковська О. Атеросклеротична хронічна ішемія мозку як актуальна проблема реабілітології / Ольга Луковська, Алла Єрмолаєва, Катерина Бондаренко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 143–145.

***Анотація.** У статті розглянуто особливості хронічної ішемії мозку атеросклерозного генезу як однієї з основних проблем сучасної реабілітології. Відновлення порушених функцій в даного контингенту хворих за допомогою фізичних засобів сприяє вирішенню питань не лише поліпшення загального стану, але й соціальної адаптації пацієнтів.*
***Ключові слова:** хронічна ішемія, реабілітология, фізичні засоби.*
***Аннотация.** В статье рассмотрены особенности хронической ишемии мозга атеросклеротического генеза как одной из основных проблем современной реабилитологии. Восстановление нарушенных функций у данного контингента больных с помощью физических средств способствует решению вопросов не только улучшения общего состояния, но и социальной адаптации пациентов.*
***Ключевые слова:** хроническая ишемия, реабилитология, физические средства.*
***Annotation.** Features of chronic ischemia of a brain of atherosclerotic genesis as one ofthe main problems of a modern rehabilitology are described in the article. Restoration ofthe broken functions in this group of patients by physical means contributes to solving problems of not only improvements of the general condition, but also social adaptation of patients.*

***Key words:** chronic ischemia, rehabilitology, physical means.*

99. Маликова А. Н. Влияние реабилитационных мероприятий на физическое состояние женщин 36–40 лет, работающих в условиях промышленного производства / Маликова А. Н., Кузнецов А. А. // Вісник Запорізького нац. ун-ту. Серія: Фізичне виховання та спорт. – 2011. – № 1(5). – С. 127–133.

Анотація. *У ході дослідження вивчений вплив авторської програми фізичної реабілітації на функціональний стан серцево-судинної системи та рівень фізичної працездатності жінок 36-40 років, які працюють в умовах промислового виробництва. Встановлено, що під впливом запропонованого жінкам комплексу реабілітаційних заходів в них відмічається істотне покращення основних параметрів центральної гемодинаміки, загального функціонального стану серцево-судинної системи, зростання адаптивних можливостей, фізичної працездатності та суттєве зниження ступеню функціональної напруги. Результати проведеного дослідження дозволяють констатувати високу ефективність розробленої нами програми фізичної реабілітації серед жінок цього віку, які зайняті в промисловому виробництві.*
Ключові слова: *функціональний стан, серцево-судинна система, фізична працездатність, жінки 36-40 років, промислове підприємство, фізична реабілітація.*
Аннотация. *В ходе исследования изучено влияние авторской программы физической реабилитации на функциональное состояние сердечно-сосудистой системы и уровень физической работоспособности женщин 36-40 лет, работающих в условиях промышленного производства. Установлено, что под влиянием предложенного женщинам комплекса реабилитационных мероприятий у них отмечается существенное улучшение основных параметров центральной гемодинамики, общего функционального состояния сердечнососудистой системы, рост адаптивных возможностей, физической работоспособности и выраженное снижение степени функционального напряжения. Результаты проведенного исследования позволили констатировать высокую эффективность разработанной нами программы физической реабилитации среди женщин данного возраста, занятых в промышленном производстве.*
Ключевые слова: *функциональное состояние, сердечно-сосудистая система, физическая работоспособность, женщины 36-40 лет,промышленное производство, физическая реабилитация.*
Annotation. *During research influence of the authorial program of physical rehabilitation on the functional state of the cardiovascular system and level of physical capacity of women 36-40 working in the conditions of industrial production is studied. It is set, that under influence offered to the women of complex of rehabilitation measures for them the substantial improvement of basic parameters of central hemodynamics, general functional state of the cardiovascular system, height of adaptive possibilities, the physical capacity is marked and the expressed decline of degree of functional tension. The results of the conducted research allowed to establish high efficiency of the program of*

physical rehabilitation worked out by us among the women of this age, busy in an industrial production.
Key words: *functional state, cardiovascular system, physical capacity women 26-30 years, industrial production, physical rehabilitation.*

100. Маляренко І. Фізична реабілітація студенток, хворих на нейроциркуляторну дистонію по кардіальному типу за допомогою суворо регламентованих фізичних вправ / Інна Маляренко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 2. – С. 225–230.

Анотація. *У статті наведено аналіз останніх досліджень і публікацій симптоматики нейроциркуляторної дистонії по кардіальному типу у дівчат віком 17–20 років. Здійснено аналіз основних показників фізичного розвитку та функціонального стану групи студенток, які за станом здоров'я віднесені до СМГ. Застосована методика вправ аеробної потужності і спеціальної дихальної гімнастики, а також дозування фізичних навантажень з урахуванням ЧСС дозволила підвищити ефективність фізичної реабілітації студенток хворих на нейроциркуляторну дистонію по кардіальному типу.*
Ключові слова: *фізична працездатність студенток, фізична реабілітація, нейроциркуляторна дистонія, кардиальний тип, фізичні вправи, ЧСС на порозі лактата, аеробна потужність, спеціальні дихальні вправи.*
Аннотация. *В статье приведен анализ последних исследований и публикаций симптоматики нейроциркуляторной дистонии по кардиальному типу у девушек возрастом 17–20 лет. Проведен анализ основных показателей физического развития и функционального состояния группы студенток, которые по состоянию здоровья отнесены к СМГ. Примененная методика упражнений аэробной мощности и специальной дыхательной гимнастики, а также дозирование физических нагрузок с учетом ЧСС, повысили эффективность физической реабилитации студенток больных нейроциркуляторной дистонией по кардиальному типу.*
Ключевые слова: *физическая работоспособность студенток, физическая реабилитация, нейроциркуляторная дистония, кардиальный тип, физические упражнения, ЧСС на пороге лактата, аэробная мощность, специальные дыхательные упражнения.*
Annotation. *The analysis of the latest researches and publications on neuroculatory distonic of cardial type symptoms of the girls aged 17–20 is shown in the article. The research of the main indexes of physical development and functional state of the students' that were added to SMG because of the state of their health is made. Methodic of aerobic capacity exercises and special respiratory gymnastics and batching of physical work according to frequency of heartbeat on threshold of lactate concentration was used. All these helped to raise the effectiveness of physical rehabilitation of students with neuroculatory distonic of cardial type.*

Key words: *physical capacity of the students, physical rehabilitation, neuroculatory distonic, cardial type, physical exercises, frequency of heartbeat on threshold of lactate concentration, aerobic capacity exercises, respiratory gymnastics.*

101. Малярська Н. В. Причини і особливості ураження екстракраніальних артерій та необхідність профілактики атеросклерозу / Н. В. Малярська, П. Г. Скочій // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Л., 2007. – Вип. 24. – С. 32–34.

Анотація. *У статті надана інформація про механізми розвитку, чинники ризику, особливості перебігу атеросклерозу при ураженні церебральних та прецеребральних артерій. Приведені статистичні дані про зниження смертності від цієї причини повинні бути переконливими для лікарів неврологів, кардіологів та хірургів.*
Ключові слова: *екстракраніальні артерії, ураження, профілактика атеросклерозу.*
Аннотация. *В статье подана информация о механизмах развития, факторах риска, особенностях протекания атеросклероза при поражении церебральных и прецеребральных артерий. Представленные статистические данные о снижении смертности от этой причины должны быть убедительными для врачей неврологов, кардиологов и хирургов.*
Ключевые слова: *экстракраниальные артерии, поражения, профилактика атеросклероза.*
Annotation. *Actual review article presents information about mechanism of development, risk factors, atherosclerosis course due to affection of cerebral and precerebral arteries. Dysplayed statistical data regarding dimimetion we the normality because this cause should be corvincing for neurologists, cardiologists and surgeousts.*
Key words: *ekstra of kranial'nye artery, defeats, prophylaxis of atherosclerosis.*

102. Манжуловський В. Серцево-судинні захворювання: сучасні проблеми, методи лікування, реабілітації і профілактики / Всеволод Манжуловський, Алі Мухаммед, Іван Лукасевич // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 2. – С. 72–75.

Анотація. *Розглянуто стан смертності від серцево-судинних захворювань в різних країнах світу, зокрема в Україні. Визначено, що лікувальна фізкультура сьогодні стала обов'язковим компонентом програм реабілітації хворих при ішемічній хворобі серця і повинна застосовуватися під час первинної профілактики виникнення серцево-судинних захворювань.*
Ключові слова: *серцево-судинні захворювання, лікувальна фізична культура, програма реабілітації.*
Аннотация. *Рассмотрено состояние смертности от сердечно-сосудистых заболеваний в разных странах мира, в том числе в Украине. Определено, что*

лечебная физкультура сегодня стала обязательным компонентом программ реабилитации больных при ишемической болезни сердца и должна применяться во время первичной профилактики возникновения сердечно-сосудистых заболеваний.

Ключевые слова: *сердечно-сосудистые заболевания, лечебная физическая культура, программа реабилитации.*

Annotation. *The problem of mortality from cardiovascular diseases in different countries of the world, including Ukraine is considered. Research data are analyzed in order to define the reason of high mortality. It is established that there are many risk factors and features of their combination among themselves. It is determined that the physiotherapy exercises become today an obligatory component of programs of after treatment of patients with coronary disease and should be used in program of primary prophylaxis of cardiovascular diseases.*

Key words: *cardiovascular diseases, medical physical culture, program of rehabilitation.*

103. Манжуловський В. Фізична реабілітація жінок з ішемічною хворобою серця на санаторно-курортному етапі / Всеволод Манжуловський, Роман Андріяш // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 1. – С. 51–54.

Анотація. *Останніми роками накопичений достатній теоретичний і експериментальний матеріал з питань, пов'язаних з реабілітацією, розвитком і формуванням рухової активності у хворих з ішемічною хворобою серця. Проте не розроблені програми, направлені на фізичну резбілітацию жінок з ішемічною хворобою серця.*

Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, епідеміологія, чинники риски.*

Аннотация. *В последние годы накоплен достаточный теоретический и экспериментальный материал по вопросам, которіе связанные с реабилитацией, развитием и формированием двигательной активности у больных с ишемической болезнью сердца. Однако не разработаны программы, направленные на физическую резбилитацию женщин с ишемической болезнью сердца. Определено, что большинство клинических исследований, связанных с проблемой диагностики и лечения ишемической болезни сердца у женщин, не проводились или проводились частично. Поэтому результаты этих исследований для лечения женщин остаются неточными, поскольку мужчины и женщины с ишемической болезнью сердца имеют значительные различия как в факторах риска, эпидемиологии, так и в точности диагностического тестирования и эффективности лечения.*

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, эпидемиология, факторы риска.*

Annotation. *In the recent years, sufficient theoretical and experimental data were accumulated on issues related to snabilitation, development and formation of physical activity in patients with coronary artery disease. However, tmre was not developed any physical rehabilitation programs for women with coronary heart*

disease. It was found that the majority of clinical studies on the problem of diagnosis and treatment of coronary heart disease momen have not been carried out or were performed only partially. Therefore, the results of these studies for te yeatment of women remain inaccurate, since men and women with coronary heart disease have significant differences in risk factors and epidemiology as well as in accuracy of diagnosis and treatment.
Keywords: *coronary heart disease, epidemiology, risk factors.*

104. Марченко О. Ключевые компоненты физической реабилитации при вторичной профилактике сердечно-сосудистых заболеваний / Ольга Марченко, Александр Ломаковский // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 1. – С. 55–60.

Аннотация. *Физическая реабилитация является составляющей стратегии помощи пациентам с сердечно-сосудистыми заболеваниями. Она является также необходимым средством восстановления пациентов после сердечно-сосудистых событий, а также пациентов с сердечной недостаточностью и стабильной стенокардией напряжения. Программы физической реабилитации по вторичной профилактике сердечно-сосудистых заболеваний улучшают самообслуживание, повышают качество жизни и функциональное состояние пациентов, а также снижают количество госпитализаций повторных инфарктов миокарда и смертность.*
Ключевые слова: *сердечно-сосудистые заболевания, вторичная профилактика, факторы риска, физическая реабилитация.*
Анотація. *Фізична реабілітація є невід'ємною складовою стратегії допомоги пацієнтам із серцево-судинними захворюваннями. Вона є необхідним засобом відновлення пацієнтів після серцево-судинних подій, а також пацієнтів із серцевою недостатністю та стабільною стенокардією напруження. Програми фізичної реабілітації із вторинної профілактики серцево-судинних захворювань покращують самообслуговування, підвищують якість життя і функціональний стан пацієнтів, а також знижують кількість госпіталізацій, повторних інфарктів міокарда та смертність.*
Ключові слова: *серцево-судинні захворювання, вторинна профілактика, фактори ризику, фізична реабілітація.*
Annotation. *Physical rehabilitation is an integral part of care for patients with cardiovascular diseases. It is a necessary tool to recover patients after cardiovascular events as well as patients with heart failure and stable anqina. Physical rehabilitation programs for the secondary prevention of cardiovascular diseases improve self-care, quality of life and functional status of patients, and reduce the number of hospitalizations, recurrent myocardial infarction, and mortality.*
Key words: *cardiovascular disease, secondary prevention, risk factors, physical rehabilitation.*

105. Матрошилін О. Питання оптимізації енергетичної цінності дієтичних раціонів харчування добовим енергетичним витратам хворих артеріальною гіпертензією на етапі комплексної санаторно-курортної реабілітації / Матрошилін Олексій, Рогаля Юрій, Кульчицький Володимир // Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді : матеріали III Всеукр. наук-практ. конф. – Л., 2010. – С. 321−327.

Анотація. *У статті наведені дані добових енергетичних витрат хворих на артеріальну гіпертензію в умовах комплексної санаторно-курортної реабілітації.*
Ключові слова: *артеріальна гіпертензія, енергетичні витрати, санаторно-курортна реабілітація.*
Аннотация. *В статье приведены данные суточных энергетических затрат больных артериальной гиперертензией в условиях комплексной санаторно-курортной реабилитации.*
Ключевые слова: *артериальная гипертензия, энергетические затраты, санаторно-ртная реабилитация.*
Annotation. *In the article is given the resulted daily allowances power charges of patients with high ial blood pressure in the conditions of complex sanatorium-resort rehabilitation.*
Key words: *high arterial blood pressure, power charges, sanatorium-resort rehabilitation.*

106. Маценко О. П. Влияние физических упражнений на течение нейроциркулярной дистонии / Маценко О. П., Степанова Н. В. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей : сб. науч. тр. / под ред. С. С. Ермакова. – Х., 2006. – № 4. – С. 130–134.

Аннотация. *В статье рассматривается влияние физических упражнений на некоторые показатели состояния здоровья больных нейроциркуляторной дистонией. Разработаны и апробированы два комплекса физической реабилитации различной структуры, выявлен наиболее эффективный.*
Ключевые слова: *нейроциркуляторная дистония, физические упражнения, эффективность.*
Анотація *У статті розглядається вплив фізичних вправ на деякі показники стану здоров'я хворих на нейроциркуляторну дистонію. Розроблено і апробовано два комплекси фізичної реабілітації різної структури, виявлено найефективніший.*
Ключові слова: *нейроциркуляторна дистонія, фізичні вправи, ефективність.*
Annotation. *The article deals with the influence of physical exercises on some health state indicators of those suffering from neurocirculatory dystonia. Two complexes of physical rehabilitation of various structure have been worked out and approved, as well as there has been revealed the most effective one.*
Key words: *neurocirculatory dystonia, physical exercises, efficiency.*

107. Методологические подходы при выполнении научных исследований на тему: „Физическая реабилитация больных инфарктом миокарда на санаторном этапе” / Зайцев В. П., Манучарян С. В., Крамской С. И., Дармофал Э. А. // Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях : сб. ст. IV Междунар. науч. конф. – Харьков ; Белгород ; Красноярск, 2008. – С. 42–44.

Аннотация. *Исследован процесс физической реабилитации на санаторном этапе больных, перенесших инфаркт миокарда. Предложена программа физической реабилитации данной категории больных.*
Ключевые слова: *методология, научные исследования, физическая реабилитация, инфаркт миокарда.*
Анотація. *Досліджено процес фізичної реабілітації на санаторному етапі хворих, що перенесли інфаркт міокарду. Запропонована програма фізичної реабілітації даної категорії хворих.*
Ключові слова*: методологія, наукові дослідження, фізична реабілітація, інфаркт міокарду.*
Annotation. *The process of physical rehabilitation is explored on the sanatorium stage of patients, carrying the heart attack of myocardium. The program of physical rehabilitation of this category of patients is offered.*
Key words*: methodology, scientific researches, physical rehabilitation, heart attack of myocardium.*

108. Мирошников А. Б. Физическая реабилитация больных гипертонической болезнью с помощью тренажерных устройств и дыхательной гимнастики Стрельниковой / А. Б. Мирошников, А. В. Смоленский // Весник спортивной науки. – 2012. – № 5. – С. 49–51.

Аннотация. *В эксперименте приняли участие 20 испытуемых – неспортсменов в возрасте 47 лет с основным диагнозом «гипертоническая болезнь II стадии». Эксперимент, длившийся 61 день, включал в себя тренировки испытуемых на циклических и силовых тренажерах четыре раза в неделю. На время эксперимента участники полностью отказались от приема гипотензивных лекарств. Испытуемые были разбиты на две группы и выполняли тождественную программу реабилитации с отличием в заключительной части занятия. В контрольной группе испытуемые использовали тредбан, а в экспериментальной - дыхательную гимнастику Стрельниковой. В двух группах достоверно произошло снижение артериального давления в покое, но в экспериментальной группе это явление было более выраженным ($p < 0,05$).*
Ключевые слова: *артериальная гипертензия, артериальное давление, физическая реабилитация.*
Анотація. *В експерименті брали участь 20 неспортсменів у віці 47 років з основним діагнозом «гіпертонічна хвороба II стадії». Експеримент, що тривав 61 день, включав тренування на циклічних і силових тренажерах чотири рази на тиждень. На час експерименту учасники повністю*

відмовилися від прийому гіпотензивних ліків. Випробовувані були поділені на дві групи і виконували тотожну програму реабілітації з відмінністю в завершальній частині заняття. В контрольній групі випробовувані використовували тредбан, а в експериментальній - дихальну гімнастику Стрельнікової. В обидвох групах достовірно сталося зниження артеріального тиску у спокої, але в експериментальній групі це явище було більш вираженим (p < 0,05).

Ключові слова: *артеріальна гіпертензія, артеріальний тиск, фізична реабілітація.*

Annotation. *20 not athletes examinees at the age of 47 years took part in the experiment with the main diagnosis «a hypertensive illness of the II stage». The experiment lasted for 61 days during which the examinees were training on cyclic and power exercise machines 4 times a week. For the period of the experiment the participants completely refused to take hypotensive drugs. The examinees were divided into two groups and did the identical program of rehabilitation with difference in a final part of training. In the control group the examinees used a treadmill, and in the experimental group - the respiratory gymnastics by A.N. Strelnikova. In two groups there was a decrease of blood pressure in rest, but in the experimental group this effect was more evident. (p < 0,05).*

Key words: *arterial hypertension, blood pressure, physical rehabilitation.*

109. Михайлов І. С. Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця зі стабільною стенокардією / Михайлов І. С., Лянной Ю. О. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – С. 268–272.

Анотація. *У статті розглянуто проблеми реабілітації хворих зі стабільною стенокардією засобами фізичної реабілітації. Описано методи лікування, які використовуються в сучасній практиці: масаж, лікувальна фізична культура, гідрокінезотерапія, фізіотерапія тощо.*

Ключові слова: *фізична реабілітація, стенокардія, методи лікування.*

Аннотация. *В статье рассмотрены проблемы реабилитации больных со стабильной стенокардией средствами физической реабилитации. Описаны методы лечения, которые используются в современной практике: массаж, лечебная физическая культура, гидрокинезотерапия, физиотерапия и тому подобное.*

Ключевые слова: *физическая реабилитация, стенокардия, методы лечения.*

Annotation. *In the article the problems of rehabilitation of patients are considered with a stable stenocardia by facilities of physical rehabilitation. Methods are described treatments which are used in modern practice: massage, medical physical culture, gidrokinezoterapy, physiotherapy, and others like that.*

Key words: *physical rehabilitation, stenocardia, methods of treatment.*

110. Новицкий В. Е. Использование новых программ физической реабилитации у больных инфарктом миокарда на госпитальном этапе

лечения / В. Е. Новицкий // Медицинские проблемы физической культуры : респ. межвед. сб. – К., 1990. – Вып. 11. – С. 62–63.

Аннотация. *В результате использования индивидуальных программ реабилитации в комплексном лечении в 96% случаев отмечено улучшение клинического состояния, повышение толерантности больных к физическим нагрузкам и сокращение сроков их временной нетрудоспособности. Взаимосвязь клинического улучшения состояния больных с увеличением двигательной активности и повышением физической работоспособности свидетельствует об эффективности новых программ реабилитации больных инфарктом миокарда на госпитальном этапе восстановительного лечения.*

Ключевые слова*: физическая реабилитация, программа, инфаркт, лечение.*

Анотація. *У результаті використання індивідуальних програм реабілітації в комплексному лікуванні у 96% випадків відбулося поліпшення клінічного стану, підвищення толерантності хворих до фізичних навантажень і скорочення термінів їх тимчасової непрацездатності. Взаємозв'язок клінічного поліпшення стану хворих зі збільшенням рухової активності і підвищенням фізичної працездатності свідчить про ефективність нових програм реабілітації хворих інфарктом міокарда на госпітальному етапі відновного лікування.*

Ключові слова*: фізична реабілітація, програма, інфаркт, лікування.*

Annotation. *As a result of the use of the individual programs of rehabilitation in complex treatment in 96% cases the improvement of the clinical state, increase of tolerance of patients to the physical loadings and reduction of terms of their temporal disability, is marked. Intercommunication of clinical improvement of the state of patients with multiplying motive activity and increase of physical capacity testifies to efficiency of the new programs of rehabilitation of patients by heart attack on the hospital stage of restoration treatment.*

Key words*: physical rehabilitation, program, heart attack, treatment.*

111. Нові технології оздоровлення, профілактики і реабілітації дітей та підлітків з вегето-судинною дисфункцією / В. Пащенко, Н. Булкіна, Л. Авксенішев [та ін.] // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2006. – № 4. – С. 137–140.

Анотація. *У статті запропонована система нових технологій для оздоровлення і реабілітації дітей та підлітків, що страждають ВСД. Основним засобом у цій системі оздоровлення є дозоване лікувальне веслування в іонізованому приміщенні. Пропонується режим роботи на тренажері В. Г. Пащенко тривалістю 22 дні. Також додаються результати і рекомендації. Засіб профілактики і реабілітації компактний, комфортний, економічний і ефективний.*

***Ключові слова**: технологія оздоровлення, профілактика, фізична реабілітація, система реабілітації, лікувальне веслування, система дозованого фізичного навантаження.*

***Аннотация.** В статье предложена система новых технологий для оздоровления и реабилитации детей и подростков, которые страдают ВСД. Основным средством в этой системе оздоровления является дозированная лечебная гребля в ионизированном помещении. Предлагается режим работы на тренажере В. Г. Пащенко продолжительностью 22 дня. Также представлены результаты и рекомендации. Средство профилактики и реабилитации является компактным, комфортным, экономичным и эффективным.*

***Ключевые слова**: технология оздоровления, профилактика, физическая реабилитация, система реабилитации, лечебная гребля, система дозированной физической нагрузки.*

***Annotation.** In clause the system of new technologies for improvement is offered for children and teenagers rehabilitation who suffer VSD. The basic means in this system of improvement is dosed out medical rowing in the ionized premise. The operating mode on V. G. Pashchenko's simulator by duration 22 days is offered. Also results are submitted to the recommendation. Means of preventive maintenance and rehabilitation compact, comfortable, economic and effective.*

***Key words:** health rehabilitation technology, preventing measures, physical rehabilitation, rehabilitation system, medical rowing, system of the dozed physical load.*

112. Оцінка показників гемодинаміки в обґрунтуванні енергетичних рівнів фізичного навантаження при порушеннях мозкового кровообігу / Василь Клапчук [та ін.] // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. – № 1. – С. 84–87.

***Анотація.** У статті обґрунтована доцільність застосування у осіб з наслідками порушень мозкового кровообігу комплексу вправ лікувальної гімнастики, складеного з урахуванням енерговитрат. У комлпексі гімнастичні вправи за своєю енергетичною „цінністю" не перевищували індивідуальні енергетичні резерви організму (6–6,5 ккал/хв), які були визначені при попередній функціональній пробі як оптимальні.*

***Ключові слова**: показники, геодинаміка, мозковий кровообіг, енергетичні резерви.*

***Аннотация.** В статье обоснована целесообразность применения у лиц с последствиями нарушений мозгового кровообращения комплекса упражнений лечебной гимнастики, составленного с учетом энергозатрат. В нем гимнастические упражнения по своей энергетической «ценности» не превышали индивидуальные энергетические резервы организма (6-6,5 ккал/мин), которые были определены при предварительной функциональной пробе как оптимальные.*

***Ключевые слова**: показатели, геодинамика, мозговое кровообращение, энергетические резервы.*

Annotation. *In work the expediency of application ior persons with consequences of infringements of brain blood circulation of a complex of exercises of the curatuve gymnastics, made taking into account power inputs is proved. In it gymnastic exercises on power «value» did not exceed individual power reserves of an organism (6-6,5 kcal/mines) which have been defined at preliminary functional test as optimum.*
Key words*: indexes, geodinamic, cerebral circulation, power backlogs.*

113. Панишко Ю. М. Артеріальна гіпертензія та здоров'я населення України / Ю. М. Панишко, С. Д. Бабляк, Н. В. Малярська // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Л., 2011. – Вип. 58. – С. 31–36.

Анотація. *Стаття присвячена проблемі артеріальної гіпертензії у населення України.*
Ключові слова: *артеріальна гіпертензія, здоров'я, профілактика.*
Аннотация. *Статья посвящена проблеме артериальной гипертензии у населения Украины.*
Ключевые слова: *артериальная гипертензия, здоровье, профилактика*
Annotation. *The article is devoted the problem of hyperpiesis at the population of Ukraine.*
Key words: *hypertension, health, prevention.*

114. Пархотик И. И. Методические особенности физической реабилитации при нарушении мозгового кровообращения, осложненного экстрацеребральными факторами / Пархотик И. И. // Спортивна медицина. – 2008. – № 2. – С. 75–82.

Анотація. *Висвітлюється вплив екстрацеребральних (кардіальних і вертебральних) чинників на розвиток цереброваскулярної патології. Описано церебрально-кардіальний і церебровертебральний синдром у хворих зі сполученою патологією коронарних, вертебробазилярних і мозкових судин. Викладено методичні особливості фізичної реабілітації хворих із цереброваскулярною патологією, ускладненими екстрацеребральними чинниками.*
Ключові слова*: дисциркуляторна енцефалопатія, ішемічна хвороба серця, церебрально-кардіальний синдром, церебровертебральний синдром, діагностика, методи реабілітації.*
Аннотация. *Освещается влияние экстрацеребральных (кардиальных и вертебральных) факторов на развитие цереброваскулярной патологии. Описан церебрально-кардиальный и церебровертебральный синдром у больных с соединенной патологией коронарных, вертебробазилярных и мозговых сосудов. Изложены методические особенности физической реабилитации больных с цереброваскулярной патологией, усложненными экстрацеребральными факторами.*

***Ключевые слова**: дисциркуляторная энцефалопатия, ишемическая болезнь сердца, церебрально-кардиальный синдром, церебровертебральный синдром, диагностика, методы реабилитации.*

***Annotation.** The influence of extracerebral (cardiac and cerebral) factors on the development of cerebrovascular pathology has been covered. Cerebral-cardiac and cerebral-vertebral syndrome in patients with combined pathology of coronary and cerebral vessels has been described. Methods peculiarities of physical rehabilitation for patients with cerebral-cardiac and cerebral-vascular syndrome have been set forth.*

***Key words:** discirculatory encephalopathy, coronary disease, cerebral-cardiac syndrome, diagnostics, methods of rehabilitation.*

115. Пархотик И. И. Особенности физической реабилитации больных с цереброваскулярной патологией осложненной коронарной недостаточностью / Пархотик И. И., Амро Исмаил // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 223–225.

***Аннотация.** В статье освещается влияние экстрацеребральных (кардиальных) факторов на развитие церебро-васкулярной патологии, описан церебрально-кардиальный синдром у больных с сочетанной патологией коронарных и мозговых сосудов. Изложены методические особенности физической реабилитации больных с церебрально-кардиальным синдромом.*

***Ключевые слова:** дисциркуляторная энцефалопатия, ишемическая болезнь сердца, церебрально-кардиальный синдром, диагностика, методы реабилитации.*

***Анотація.** У статті висвітлюється вплив екстрацеребральних (кардіальних) чинників на розвиток цереброваскулярної патології, описано церебрально-кардіальний синдром у хворих зі сполученою патологією коронарних і мозкових судин. Викладені методичні особливості фізичної реабілітації хворих з церебрально-кардіальним синдромом.*

***Ключові слова:** дисциркуляторна енцефалопатія, ішемічна хвороба серця, церебрально-кардіальний синдром, діагностика, методи реабілітації.*

***Annotation.** The influence of extracerebral (cardiac) factors on development of cerebrovascular pathology has been considered in this work. Cerebral-cardiac syndrome in patients with combined pathology of coronary and cerebral vessels has been described. Methods peculiarities of physical rehabilitation of patients with cerebral-cardiac syndrome have been set forth.*

***Key words:** discircuiatory encephalopathy, coronary disease, cerebral-cardiac syndrome, diagnostics, methods of rehabilitation.*

116. Пархотик И. Физическая реабилитация больных с приобретенными пороками сердца / Иван Пархотик, Алибул Муханнад // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2009. – № 1. – С. 103–106.

Аннотация. *В статье рассматриваются особенности физической реабилитации больных с приобретенными пороками сердца. Изложены методики лечебной гимнастики и принципы дозирования физических нагрузок.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, порок сердца, методика лечебной гимнастики.*
Анотація. *У статті розглядаються особливості фізичної реабілітації хворих з придбаними пороками серця. Викладено методики лікувальної гімнастики і принципи дозування фізичних навантажень.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, порок серця, методика лікувальної гімнастики.*
Annotation. *In work the features of physical rehabilitation of patients are examined with the purchased heartdiseases.The methods of medical gymnastics and principles of dosage of the physical loadings are expounded.*
Key words*: physical rehabilitation, heart-disease, method of medical gymnastics.*

117. Пархотик І. Фізичні засоби в реабілітації хворих із ревматичними вадами серця / Іван Пархотик, Ольга Марченко, Володимир Чорний // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 3. – С. 35–40.

Анотація. *Приведені аналіз літератури і власні клінічні спостереження про чинники,що сприяють розвитку придбаних пороків серця. Викладені методичні підходи і визначена роль апаратної фізіотерапії, бальнео, - гідро- і аеротерапії у реабілітації хворих з ревматичними пороками серця. Розглянутий комплексний диференційований підхід до проведення фізичної реабілітації в перед- і післяопераційний період.*
Ключові слова: *придбані пороки серця, реабілітація, фізіотерапія.*
Аннотация. *Приведены анализ литературы и собственные клинические наблюдения о факторах, способствующих развитию приобретенных пороков сердца. Изложены методические подходы и оценена роль аппаратной физиотерапии, бальнео,- гидро- и аэротерапии в реабилитации больных с ревматическими пороками сердца. Рассмотрен комплексный дифференцированный подход к проведению физической реабилитации в пред- и послеоперационный период.*
Ключевые слова: *приобретенные пороки сердца, реабилитация, физиотерапия.*
Annotation. *The article presents a literature review and owns clinical observations concerning risk factors which: ause the development of heart disorders. Methodical approaches are described, and the role of apparatus znysical therapy, balneo, hydro- and serotherapy in the treatment of rheumatic heart disorders is defined. Complex z -erentiated approach to physical rehabilitation of patients in preoperative and postoperative periods is discussed.*
Key words: *acquired heart disease, rehabilitation, physical therapy.*

118. Пєшкова О. В. Комплексная фізична реабілітація хворих дрібновогнищевим інфарктом міокарду на амбулаторному етапі /

Пєшкова О. В., Авраменко О. М. // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. ст.]. – Х., 2008. – № 1/2. – С. 105–111.

Анотація. *У статті авторами описані основні етіопатогенетичні ознаки інфаркту міокарду, дана характеристика етапів і фаз реабілітації хворих, що перенесли інфаркт міокарду. Детально охарактеризовані фази амбулаторного етапу фізичної реабілітації при даній патології з акцентом на комплексну дію засобами відновної терапії такими, як лікувальна фізична культура, масаж і фізіотерапія. Для кожної фази амбулаторного етапу фізичної реабілітації дано завдання, засоби, форми і методики занять ЛФК, масажу і фізіотерапії.*
Ключові слова: *інфаркт міокарду, фізична реабілітація, амбулаторний етап.*
Аннотация. *В статье авторами описаны основные этиопатогенетические признаки инфаркта миокарда, дана характеристика этапов и фаз реабилитации больных, перенесших инфаркт миокарда. Подробно охарактеризованы фазы амбулаторного этапа физической реабилитации при данной патологии с акцентом на комплексное воздействие средствами восстановительной терапии такими, как лечебная физическая культура, массаж и физиотерапия. Для каждой фазы амбулаторного этапа физической реабилитации даны задачи, средства, формы и методики занятий ЛФК, массажа и физиотерапии.*
Ключевые слова: *инфаркт миокарда, физическая реабилитация, амбулаторный этап.*
Annotation. *In the article authors describe the main data about etiology and pathogenesis of heart attack of myocardium, description of stages and phases of rehabilitation of patients carrying the heart attack of myocardium is given. In detail the phases of ambulatory stage of physical rehabilitation are described at this pathology with an accent on complex influence by facilities of restoration therapy such, as medical physical culture, massage and physiotherapy. For every phase of ambulatory stage of physical rehabilitation tasks, facilities, forms and methods of employments of medical physical culture, massage and physiotherapy, are given.*
Key words: *heart attack of myocardium, physical rehabilitation, ambulatory stage.*

119. Пєшкова О. В. Лікувальна фізична культура у фізичній реабілітації при набутих мітральних вадах серця ревматичної етіології / Пєшкова О. В., Колесник Н. С. // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. ст.]. – Х., 2008. – № 3. – С. 106–110.

Анотація. *У статті авторами надано класифікацію набутих вад серця, обумовлених ревматизмом, у тому числі й мітральних. Охарактеризовано етапи і фази фізичної реабілітації хворих, що страждають на мітральні вади серця ревматичної етіології. Детально описана роль і зміст лікувальної фізичної культури у хворих на вищезазначену патологію. Авторами надано характеристику рухових режимів на стаціонарному та амбулаторному*

етапах фізичної реабілітації, описано зміст цих рухових режимів, засоби лікувальної фізичної культури, а також форми застосування цих засобів.
Ключові слова: *мітральні вади серця, ревматизм, лікувальна фізична культура, фізична реабілітація.*
Аннотация. *В статье авторами дана классификация приобретенных пороков сердца, в том числе и митральных. Охарактеризованы этапы и фазы физической реабилитации у больных при митральных пороках сердца ревматической этиологии. Детально описана роль и содержание лечебной физической культуры у больных с вышеназванной патологией. Авторами дана характеристика двигательных режимов на стационарном и амбулаторном этапах физической реабилитации, описаны содержание этих двигательных режимов и средства лечебной физической культуры, а также формы применения этих средств.*
Ключевые слова: *митральные пороки сердца, ревматизм, лечебная физическая культура, физическая реабилитация.*
Annotation. *In the article authors are give classification of the purchased heart-diseases, including mitral. The stages and phases of physical rehabilitation are described at patients at mitral heart-diseases rheumatic etiology. In detail a role and maintenance of medical physical culture is described at patients with afore-named pathology. Authors give description of the motive modes on hospital and ambulatory the stages of physical rehabilitation, described maintenance of these motive modes and mean of medical physical culture, and also forms of application of these facilities.*
Key words: *miters heart-diseases, rheumatism, medical physical culture, physical rehabilitation.*

120. Пешкова О. В. Физическая реабилитация больных с начальными стадиями артериальной гипертонии с помощью лечебного плавания и лечебной гимнастики / О. В. Пешкова, Л. Б. Жукова // Фізична культура, спорт та здоров'я : зб. наук. робіт. – Х., 1997. – С. 280–283.

Аннотация. *Определен характер комплексного воздействия на основные показатели гемодинамики у лиц среднего возраста с начальными стадиями артериальной гипертонии лечебного плавания и лечебной гимнастики.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, начальная стадия артериальной гипертонии, лечебное плавание, лечебная гимнастика.*
Анотація. *Визначений характер комплексної дії на основні показники гемодинаміки в осіб середнього віку з початковими стадіями артеріальної гіпертонії лікувального плавання і лікувальної гімнастики.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, початкова стадія артеріальної гіпертонії, лікувальне плавання, лікувальна гімнастика.*
Annotation. *Character of the complex affecting is certain basic indexes of gemodinamic at the persons of middle ages with the initial stages of arterial high blood pressure of the medical swimming and medical gymnastics.*
Key words*: physical rehabilitation, initial stage of arterial high blood pressure, medical swimming, medical gymnastics.*

121. Пономарева В. В. Медико-биологическое обоснование программы физической реабилитации для студенток с заболеваниями сердечно-сосудистой и дыхательной систем / В. В. Пономарева // Физическое воспитание студентов медицинских и фармацевтических ин-тов в системе подготовки специалистов здравоохранения : тез. докл. II Всесоюз. учеб.-метод. конф. – Л., 1991. – Т. 2. – С. 47–51.

Аннотация. *Определено, что физическая работоспособность, выявленная с помощью теста PWC_{170}, несколько снизилась у студентов основной группы и значительно снизилась у студентов контрольной группы. Тоже самое отмечается и с показателями физического развития.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, заболевания сердечно-сосудистой системы, дыхательная система, студенты.*
Анотація. *Визначено, що фізична працездатність, виявлена за допомогою тесту PWC_{170} дещо знизилася у студентів основної групи і значно знизилася у студентів контрольної групи. Теж саме відбувається і з показниками фізичного розвитку.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, захворювання серцево-судинної системи, дихальна система, студенти.*
Annotation. *It is certain that physical capacity, exposed by the test of PWC_{170} some went down at the students of basic group and considerably went down at the students of control group. Also same is marked and with the indexes of physical development.*
Key words*: physical rehabilitation, diseases of the cardiovascular system, respiratory system, students.*

122. Поташнюк І. В. Фізична реабілітація хворих на інфаркт міокарда на стаціонарному етапі лікування / Поташнюк І. В., Гойдаш Л. // Концепція розвитку фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. – Рівне, 2009. – Вип. 6, ч. 1. – С. 75–84.

Анотація. *У статті наводяться результати застосування фізичної реабілітації 50 хворих на інфаркт міокарда на стаціонарному етапі лікування. Досліджена ефективність використання засобів фізичної реабілітації.*
Ключові слова: *процес фізичної реабілітації, інфаркт міокарда, стаціонарний етап лікування.*
Аннотация. *В статье наводятся результаты проведения физической реабилитации 50 больных инфарктом миокарда на стационарном этапе лечения. Исследована эффективность использования средств физической реабилитации.*
Ключевые слова: *процесс физической реабилитации, инфаркт миокарда, стационарный этап лечения.*
Annotation. *In article results of carrying out of physical rehabilitation of 50 myoocardium sick by a heart attack at a stationary stage of treatment are directed. Is it investigated efficiency of use of means of physical rehabilitation.*

Key words: *process of physical rehabilitation, a myocardium heart attack, stationary stage of treatment.*

123. Прідьма О. М. Застосування фізичної реабілітації у осіб з ішемічною хворобою серця у післялікарняному періоді / О. М. Прідьма // Проблеми фізичного здоров'я фахівців XXI століття : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. – Кіровоград, 2009. – С. 161–163.

Анотація. *У статті проаналізовано існуючі методики фізичної реабілітації осіб з ішемічною хворобою серця у післялікарняний період.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, фізична реабілітація.*
Аннотация. *В статье проанализированы существующие методики физической реабилитации больных с ишемической болезнью сердца в послебольничном периоде.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца.*
Annotation. *In the article the existent methods of physical rehabilitation of patients are analysed with ischemic heart trouble in a poslebol'nichnom period.*
Key words: *physical rehabilitation, ischemic heart disease.*

124. Прихода И. В. Гиполипидемические и гемодинамические эффекты дозированных физических нагрузок у больных ишемической болезнью сердца / Прихода И. В., Степанова Г. В. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К., 2009. – Вип. 14. – С. 185–188.

Аннотация. *Оценена эффективность и безопасность применения дозированных физических нагрузок у больных ишемической болезнью сердца. Отмечены позитивные гиполипидемические и гемодинамические эффекты дозированных физических нагрузок у больных ишемической болезнью сердца.*
Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, дозированные физические нагрузки.*
Анотація. *Оцінено ефективність та безпечність використання дозованих фізичних навантажень у хворих на ішемічну хворобу серця. Визначено позитивні гіполіпідемічні та гемодинамічні ефекти дозованих фізичних навантажень у хворих на ішемічну хворобу серця.*
Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, дозовані фізичні навантаження.*
Annotation. *The aim of to study was to estimate efficacy and safety of dosed physical loadings in patients with ischemic heart disease. We noted positive influence of dosed physical loadings inpatients with ischemic heart disease.*
Key words: *ischemic heart disease, dosed physical loadings.*

125. Приходько В. Реабилитационный потенциал и дозировка нагрузки у детей с нейроциркуляторной дистонией / Вера Приходько // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 3. – С. 107–109.

Аннотация. *В работе представлены данные по коррекции физического состояния школьников средствами физической культуры с учетом резервных возможностей организма.*
Ключевые слова*: реабилитация, нагрузки, дети.*
Анотація. *У роботі представлені дані щодо корекції фізичного стану школярів засобами фізичної культури з урахуванням резервних можливостей організму.*
Ключові слова*: реабілітація, навантаження, діти.*
Annotation*. Correction of school children's health condition by Physical Culture in view of reserved abilities of the human body.*
Key words*: rehabilitation, loadings, children.*

126. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под. ред. И. Н. Макаровой. – М. : ГОЭТАР-Медиа, 2010. – 304 с. – ISBN 978-5-9704-1622-8.

Аннотация. *Профилактика и восстановительное лечение пациентов с заболеваниями сердечно-сосудистой системы – одно из важнейших направлений отечественной медицины. В настоящей работе представлены основные лечебно-профилактические немедикаментозные методы (диетотерапия, психотерапия, физиотерапия, лечебная физкультура, массаж), которые могут использоваться самостоятельно или в сочетании с лекарственными. Особое внимание отводится клинико-физиологическому обоснованию применения каждого из методов, а также их роли на разных этапах лечения. Одна из глав книги посвящена санаторно-курортному лечению, которое традиционно рассматривают как третий этап лечения больных в системе оказания медицинской помощи «поликлиника—стационар—санаторий». Книга представляет интерес для врачей различных специальностей, особенно для кардиологов, врачей восстановительной медицины, физиотерапевтов, психотерапевтов, диетологов, врачей и инструкторов-методистов по лечебной физкультуре, курортологов.*
Ключевые слова: *профилактика, восстановление, заболевания сердца и сосудов.*
Анотація. *Профілактика і відновне лікування пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи − один з найважливіших напрямів вітчизняної медицини. У роботі представлені основні лікувально-профілактичні немедикаментозні методи (дієтотерапія, психотерапія, фізіотерапія, лікувальна фізкультура, масаж), які можуть використовуватися самостійно або у поєднанні з лікарськими. Особливу увагу звернено на клініко-фізіологічне обґрунтування застосування кожного з методів, а також їх ролі на різних етапах лікування. Один з розділів книги присвячений санаторно-курортному лікуванню, яке традиційно розглядають як третій етап лікування хворих в системі надання медичної допомоги „поліклініка-стаціонар-санаторій”. Книга представляє інтерес для лікарів різних спеціальностей, особливо для кардіологів, лікарів відновної медицини,*

фізіотерапевтів, психотерапевтів, дієтологів, лікарів і інструкторів-методистів з лікувальної фізкультури, курортологів.
Ключові слова: *профілактика, відновлення, захворювання серця і судин.*
Annotation. *Prophylaxis and restoration treatment of patients with the diseases of the cardiovascular system – one of major directions of domestic medicine. Basic medical prophylactic unmedicinal methods (dietoterapy, psychotherapy, physiotherapy, medical physical education, massage) which can be used independently or in combination with medicinal are presented in the real work. The special attention is taken the physiological ground of application each of methods, and also their role on the different stages of treatment. One of chapters of book is devoted sanatorium resort treatment which is traditionally examined as the third stage of treatment of patients in the system of giving medical help «policlinic-permanent establishment-sanatorium». A book is of interest for the doctors of different specialities, especially for cardiologists, doctors of restoration medicine, physiotherapy, psychotherapists, dietitians, doctors and instructors-methodists on medical physical education, kurortology.*
Key words: *prophylaxis, renewal, diseases of heart and vessels.*

127. Реабилитация при заболеваниях сердца и суставов : [руководство] / С. М. Носков, В. А. Маргазин, А. Н. Шкребко, А. С. Носкова, О. А. Некоркина. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 640 с. – ISBN 978-5-9704-1364-7.

Аннотация. *В руководстве описаны научные достижения в области медицинской реабилитации при самых распространенных заболеваниях сердца и суставов. Приведены практические рекомендации по рациональной физической активности и контроля ее эффективности. Адресовано кардиологам, ревматологам, терапевтам и специалистам по лечебной физкультуре и восстановительной терапии.*
Ключевые слова: *заболевания сердца и суставов, практические рекомендации.*
Анотація. *У практикумі описані наукові досягнення в галузі медичної реабілітації при найпоширеніших захворюваннях серця і суглобів. Приведені практичні рекомендації з раціональної фізичної активності і контролю за їх ефективністю. Адресовано кардіологам, ревматологам, терапевтам і фахівцям з лікувальної фізкультури і відновної терапії.*
Ключові слова: *захворювання серця і суглобів, практичні рекомендації.*
Annotation. *In guidance scientific achievements are described in area of medical rehabilitation at the most widespread diseases of heart and joints. Practical recommendations are resulted on rational physical activity and control of its efficiency. It is addressed cardiologists, revmatology, internists and specialists on medical physical education and restoration therapy.*
Key words: *diseases of heart and joints, practical recommendations.*

128. Рідковець Т. Г. Рефлексотерапія в комплексній фізичній реабілітації хворих на артеріальну гіпертензію / Т. Г. Рідковець, С. Г. Рідковець //

Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. IX Міжнар. наук. конгр. – К., 2005. – С. 827.

Анотація. *Запропоновано для використання в комплексному лікуванні та реабілітації хворих на артеріальну гіпертензію методи рефлексотерапії, массаж, голкорефлексотерапію, Оннурі-терапію.*
Ключові слова*: рефлексотерапія, фізична реабілітація, артеріальна гіпертензія.*
Аннотация. *Предложено для использования в комплексном лечении и реабилитации больных артериальной гипертензией методы рефлексотерапии, массаж, иглорефлексотерапию, Оннури-терапию.*
Ключевые слова*: рефлексотерапия, физическая реабилитация, артериальная гипертензия.*
Annotation. *It is offered for the use in complex treatment and rehabilitation of patients arterial gipertenzy methods of refleksoterapy, massage, golkorefleksoterapy, Onnuri-terapy.*
Key words*: refleksoterapy, physical rehabilitation, arterial gipertenzy.*

129. Рудина М. Д. Ранние индивидуализированные физические тренировки малых мышечных групп в процессе восстановительного лечения больных инфарктом миокарда : автореф. дис. … канд. пед. наук. : [спец.] 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры” / Рудина Маргарита Дмитриевна ; БГИФК. – Минск, 1993. – 23 с.

Аннотация. *Обосновано использование индивидуальных тренирующих нагрузок на малые мышечные группы, что позволяет повысить толерантность к физической и психоэмоциональной нагрузкам в процессе восстановительного лечения на стационарном этапе.*
Ключевые слова*: физические тренировки, мышцы, восстановительное лечение, инфаркт.*
Анотація. *Обґрунтовано використання індивідуальних тренувальних навантажень на малі м'язові групи, що дозволяє підвищити толерантність до фізичного і психоемоційного навантаження у процесі відновного лікування на стаціонарному етапі.*
Ключові слова*: фізичні тренування, м'язи, відновне лікування, інфаркт.*
Annotation. *The use of the individual trainings loadings is grounded on small groups muscles, that allows to promote tolerance to physical and to the emotional loadings in the process of restoration treatment on the stationary stage.*
Key words*: physical trainings, muscles, restoration treatment, heart attack.*

130. Савченко О. О. Фізична реабілітація при гіпертонічній хворобі (I стадії) / О. О. Савченко // Проблеми фізичного здоров’я фахівців XXI століття : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. – Кіровоград, 2009. – С. 163–166.

Анотація. *Стаття присвячена питанням застосування різних методів лікувальної фізичної культури при реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу I стадії.*
Ключові слова: *гіпертонічна хвороба, реабілітація, лікувальна фізична культура, фізіотерапія.*
Аннотация. *Статья посвящена вопросам применения разных методов лечебной физической культуры при реабилитации больных гипертонической болезнью I стадии.*
Ключевые слова: *гипертоническая болезнь, реабилитация, лечебная физическая культура, физиотерапия.*
Annotation. *The article is devoted to the questions of application of different methods of medical physical culture during the rehabilitation of patients hypertensive illness I stages.*
Key words: *hypertensive illness, rehabilitation, medical physical culture, physiotherapy.*

131. Саюк Т. Доцільність фізичної реабілітації при атеросклерозі судин нижніх кінцівок / Т. Саюк // Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : зб. наук. пр. Міжнар. ун-ту „РЕГІ” ім. Степана Дем′янчука. – Рівне, 2001. – Вид. 2. – С. 172–174.

Анотація. *У теперішній час спостерігається прогресування захворювань артерій нижніх кінцівок людей. Це вимагає відповідного лікування та запобігання хвороби. У статті показано, що регулярні заняття лікувальною фізкультурою збільшують кількість протеїдів високої щільності, тим самим сповільнюючи патологічні процеси.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, атеросклероз судин, нижні кінцівки.*
Аннотация. *В настоящее время наблюдается прогресс заболеваний артерий нижних конечностей людей. Это требует соответствующего лечения и предотвращения болезни. В статье показано, что регулярные занятия лечебной физкультурой увеличивают количество протеидов высокой плотности, тем самым замедляют патологические процессы.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, атеросклероз сосудов, нижние конечности.*
Annotation. *The progressing of artery disease of people's legs is considered in present-day. It demands the respondent treatment and sickness preventing. In article deals with the regular medical physical training occupation which increased of high solidity lipoprotein and that is way of slowing down of pathological processes.*
Key words: *physical rehabilitation, atherosclerosis of vessels, lower extremities.*

132. Силуянова В. И. Особенности физической реабилитации женщин в возрасте 40–55 лет, больных ишемической болезнью сердца / В. И. Силуянова [и др.] // Медицинские проблемы физической культуры. – М., 1978. – Вып. 6. – С. 85–90.

Аннотация. *Обосновано, что для женщин, больных ишемической болезнью сердца, при нарушенной функции внешнего дыхания и избыточной массе тела физическая тренировка должна осуществляться поэтапно: на первом этапе – активизация и развитие резервных возможностей дыхания; на втором – тренировка дыхания и снижение массы тела.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, особенности, женщины, ишемическая болезнь сердца.*
Анотація. *Обґрунтовано, що для жінок, хворих на ішемічну хворобу серця, при порушеній функції зовнішнього дихання і надлишковій вазі фізичне тренування повинне здійснюватися поетапно: на першому етапі – активізація і розвиток резервних можливостей дихання; на другому – тренування дихання і зниження маси тіла.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, особливості, жінки, ішемічна хвороба серця.*
Annotation. *It is grounded, that for women, patients by ischemic heart trouble, at the broken function of the external breathing and surplus mass of body the physical training must be carried out stage-by-stage: on the first stage is activation and development of reserve possibilities of breathing; on the second is training of breathing and decline of mass of body.*
Key words: *physical rehabilitation, features, women, ischemic heart trouble.*

133. Скобін О. Т. Аутогенний тренінг як захід реабілітації при деяких серцево-судинних захворюваннях / Скобін О. Т. // Фізичне та валеологічне виховання студентської молоді : зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту. – Луганськ, 2000. – С. 69–73.

Анотація. *Запропонована модифікація аутогенного тренування для молодих хворих гіпертонічною хворобою серця з психоемоційними розладами.*
Ключові слова*: аутогенний тренінг, фізична реабілітація, серцево-судинні захворювання.*
Аннотация. *Предложена модификация аутогенной тренировки для молодых больных гипертонической болезнью сердца с психоэмоциональными расстройствами.*
Ключевые слова*: аутогенный тренинг, физическая реабилитация, сердечно-сосудистые заболевания.*
Annotation. *It is offered modification of the autogennoy training for youths of patients by hypertensive heart trouble with psychological emotional disorders.*
Key words*: autogennyy training, physical rehabilitation, cardiovascular diseases.*

134. Состояние гемодинамики при гипертоническом типе нейроциркуляторной дистонии / Левченко В. А., Сарабай Д. В., Мякота В. М., Бондаренко В. Н. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 12. – С. 79–82.

Аннотация. *Обследование девушек в возрасте 17–19 лет с симптомами гипотонической формы нейроциркуляторной дистонии выявило расстройства периферического кровообращения, преимущественно спастического и атонического типа, которые сопровождались тахикардией, уменьшением ударного объема крови, сниженной толерантностью к физической нагрузке. Особенно значительными оказывались изменения у пациенток со стабильно сниженным артериальным давлением.*
Ключевые слова: *артериальная гипотония, нейроциркуляторная дистония, гемодинамика.*
Анотація. *Обстеження дівчат віком 17–19 років з симптомами гіпотонічної форми нейроциркуляторної дистонії виявили розлади периферичного кровообігу, переважно спастичного та атонічного типу, які супроводжувалися тахікардією, зменшенням ударного об'єму крові, зниженою толерантністю до фізичного навантаження. Особливо значущими виявлялися зміни у пацієнток зі стабільно зниженим артеріальним тиском.*
Ключові слова: *артеріальна гіпотонія, нейроциркуляторна дистонія, гемодинаміка.*
Annotation. *The examination of the girl, in the age of 17–19 years, with a symptomatology of the hypotonic form of a neurocirculatory dystonia, has revealed authentic distresses of a peripheric circulation predominantly of spastic and atonic type, which one were accompanied by a tachycardia, reduction of a stroke output of a blood reduced tolerance to an exercise stress. Specially considerable appeared changes for ill with the is stable reduced arterial pressure.*
Key words: *arterial hypotonia, neurocirculatory dystonia, haemodynamios.*

135. Сотник Ж. Рухова активність при артеріальній гіпертензії / Ж. Сотник, Л. Завацька, В. Радецька // Фізичне виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – Т. 3. – С. 142–146.

Анотація. *У статті розкрито причини виникнення артеріальної гіпертонії, вплив її на темпи старіння людей різного віку, роль фізичних вправ для профілактики та лікування.*
Ключові слова: *артеріальна гіпертонія, темпи старіння, рухова активність.*
Аннотация. *В статье представлены причины возникновения артериальной гипертонии, влияние её на темпы старения людей разного возраста, значение физических упражнений для профилактики и лечения.*
Ключевые слова: *артериальная гипертония, темпы старения, двигательная активность.*
Annotation. *The reasons of the arterial hypertension origin, its influence on people of different age senescence rate, the role of physical exercises in a prophylaxis and treatment of high blood pressure are considered in the article.*
Key words: *arterial hypertension, senescence rate, physical activity.*

136. Стационарная физическая реабилитация больных с хронической сердечной недостаточностью: динамика функционального статуса и качества жизни пациентов / А. Э. Кутузова, Т. А. Евдокимова, Н. Н. Петрова, А. О. Недошивин // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. IX Міжнар. наук. конгр. – К., 2005. – С. 797.

Аннотация. *Изучена динамика функционального статуса и качества жизни больных с хронической сердечной недостаточностью, участвовавших в программе физической реабилитации.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, больные, хроническая сердечная недостаточность.*
Анотація. *Вивчена динаміка функціонального статусу і якості життя хворих з хронічною серцевою недостатністю, що брали участь у програмі фізичної реабілітації.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, хворі, хронічна серцева недостатність.*
Annotation. *The dynamics of functional status and quality of life of patients with chronic cardiac insufficiency, participating in the program of physical rehabilitation is studied.*
Key words*: physical rehabilitation, patients, chronic cardiac insufficiency.*

137. Стельмашонок В. А. Реабилитация пациентов с артериальной гипертензией / Стельмашонок В. А. // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре и спорту : материалы XIII Междунар. науч.-практ. конф. – Минск, 2013. – Ч. 3. – С. 273–274.

Аннотация. *Результаты исследования свидетельствуют об эффективности разработанной программы. Улучшение показателей психоэмоционального состояния достигнуто благодаря снятию мышечного напряжения, используемого в программе реабилитации средствами, направленными на расслабление (мышечная релаксация в сопровождении музыкотерапии, аутогенной тренировки).*
Ключевые слова: *реабилитация, артериальная гипертензия, средства восстановления.*
Анотація. *Результати дослідження свідчать про ефективність розробленої програми. Поліпшення показників психоемоційного стану досягнуто завдяки зняттю м'язової напруги, які використовували в програмі реабілітації засобами, направленими на розслаблення (м'язова релаксація в супроводі музикотерапії, аутогенне тренування).*
Ключові слова: *реабілітація, артеріальна гіпертензія, засоби відновлення.*
Annotation. *Research results testify to efficiency of the developed program. The improvement of indexes of the psychical emotional state is attained due to the removal of muscles tension, by in-use in the program of rehabilitation facilities, directed on weakening (muscles relaxation of gramme accompaniment of musicotherapy, autogenic training).*

Key words: *rehabilitation, hyperpiesis, facilities of renewal.*

138. Стецько С. М. Фізична реабілітація хворих з інфарктом міокарда на диспансерно-поліклінічному етапі лікування / С. М. Стецько, Ю. О. Лянной // Сучасні проблеми фізичного виховання та спорту школярів і студентів України : матеріали IV Всеукр. наук. студент. конф. – Суми, 2003. – С. 124–127.

Анотація. *Вивчено анамнестичні дані, показники функціонального стану серцево-судинної системи та біохімічні показники пацієнтів похилого віку, які хворіли на інфаркт міокарда. Виявлено тенденцію позитивної динаміки функціональних показників і рівня холестерину протягом періоду застосування комплексної реабілітаційної програми, що дозволяє запровадити її у практику терапевтичних відділень.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, інфаркт міокарда, диспансерний етап лікування.*
Аннотация. *Изучались анамнестические данные, показатели функционального состояния сердечно-сосудистой системы и биохимические показатели пациентов преклонного возраста, которые болели инфарктом миокарда. Обнаружена тенденция позитивной динамики функциональных показателей и уровня холестерина на протяжении периода применения комплексной реабилитационной программы, что позволяет внедрить ее в практику терапевтических отделений.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, инфаркт миокарда, диспансерный этап лечения.*
Annotation. *Information of anamnesises, indexes of the functional state of the cordially-vascular system and biochemical indexes of patients, was studied declining years, which were ill the heart attack of myocardium. Found out the tendency of positive dynamics of functional indexes and level of cholesterol during the period of application of the complex rehabilitation program, that allows to inculcate her in practice of therapeutic separations.*
Key words: *physical rehabilitation, heart attack of myocardium, clinical stage of treatment.*

139. Таможанська Г. В. Використання засобів фізичної рнабілітації при нейроциркуляторній дистонії на стаціонарному етапі / Таможанська Г. В., Сміркус О. І. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2011. – № 1. – С. 71–74.

Анотація. *Зазначено актуальність питання про розповсюдження нейроциркуляторної дистонії серед населення. Описано значення засобів фізичної реабілітації при нейроциркуляторній дистонії. Розкрито завдання та методики лікувальної фізичної культури при нейроциркуляторній дистонії за гіпертензивним та гіпотензивним типами.*
Ключові слова: *нейроциркуляторна дистонія, лікувальна фізична культура, лікувальний масаж, фізіотерапія.*

Аннотация. *Отмечена актуальность вопроса о распространении нейроциркуляторной дистонии среди населения. Описано значение средств физической реабилитации при нейроциркуляторной дистонии. Раскрыты задачи и методики лечебной физической культуры при нейроциркуляторной дистонии по гипертензивному и гипотензивному типам.*
Ключевые слова: *нейроциркуляторная дистония, лечебная физическая культура, лечебный массаж, физиотерапия.*
Annotation. *Reveal an actuality of the problem on spreading of neurocirculatory dystony among the population. Describedisthevalueofthe physical rehabilitation methods oftreating neurocirculatory dystony. The tasks and methodic of remedial gymnastics for treatment of neurocirculatory dystony of hypertension 7/ves,*
Key words: *neurocirculatory dystony, remedial gymnastics, medical massage, physiotherapy.*

140. Трад Реда Хассан. Фізичні вправи, масаж, гідро- та механотерапія у реабілітації хворих на нейроциркуляторну дистонію : автореф. дис. … канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Трад Реда Хасан ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 1996. – 16 с.

Анотація. *З’ясовано значення засобів і методів фізичної реабілітації вибіркового характеру на специфіку протікання різних періодів відновлення хворих із різними формами нейроциркуляторної дистонії. Вперше визначено закономірності змін функціональних показників серцево-судинної системи.*
Ключові слова*: фізичні вправи, масаж, нейроциркуляторна дистонія, фізична реабілітація.*
Аннотация. *Впервые определены закономерности изменений функциональных показателей сердечно-сосудистой системы.*
Ключевые слова*: физические упражнения, массаж, нейроциркуляторная дистония, физическая реабилитация.*
Annotation. *Conformities to the law of changes of functional indexes of the cardiovascular system are first certain.*
Key words*: physical exercises, massage, neyrocirculator distony, physical rehabilitation.*

141. Триняк М. Г. Фізична реабілітація при артеріальній гіпертензії / М. Г. Триняк, Л. П. Сидорчук, Б. А. Леко. – Чернівці : Рута, 2003. – 113 с.

Анотація. *У монографії дано клініко-фізіологічне обґрунтування комплексного підходу до відновлювального лікування хворих на артеріальну гіпертензію; запропоновано програму їх реабілітації засобами лікувальної фізичної культури і психотерапії, розроблено методи диференційованої немедикаментозної корекції порушень у діяльності нервової, серцево-судинної та дихальної систем.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, артеріальна гіпертензія, комплексний підхід.*

Аннотация. *В монографии дано клинико-физиологическое обоснование комплексного подхода к восстановительному лечению больных артериальной гипертензией; предложена программа их реабилитации средствами лечебной физической культуры и психотерапии, разработаны методы дифференцированной немедикаментозной коррекции нарушений в деятельности нервной, сердечно-сосудистой и дыхательной систем.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, артериальная гипертензия, комплексный подход.*
Annotation. *In a monograph the clinical physiological ground of complex approach is given to to restoration treatment of patients arterial gipertenzy; the program of their rehabilitation of medical physical culture and psychotherapy facilities is offered, the methods of the differentiated unmedicinal correction of violations are developed in activity of the nervous, cardiovascular and respiratory systems.*
Key words: *physical rehabilitation, arterial gipertenzy, complex approach.*

142. Факторы риска развития сердечно-сосудистых осложнений у больных с острым коронарным синдромом после прямой реваскуляризации миокарда / Л. Г. Гелис, Ю. П. Островский, Н. А. Шибеко, А. П. Шкет // Интегративный подход к обеспечению и восстановлению здоровья : материалы IX Междунар. науч. сессии по итогам НИР за 2005 г. – Мн., 2006. – С. 36–38.

Аннотация. *Разработка нового диагностического подхода для оценки кардиогенных факторов риска сердечно-сосудистых осложнений у больных острым коронарным синдромом с хирургической реваскуляризацией миокарда позволит на более высоком уровне оценить степень риска оперативного вмешательства и развития послеоперационных сердечно-сосудистых осложнений у больных острым коронарным синдромом, а также проводить более тщательный отбор и подготовку пациентов к коронарному шунтированию.*
Ключевые слова*: диагностика, больные острым коронарным синдромом, реваскуляризация миокарда.*
Анотація. *Розробка нового діагностичного підходу для оцінки кардіогенних чинників ризику серцево-судинних ускладнень у хворих гострим коронарним синдромом з хірургічною реваскуляризацією міокарду дозволить на більш високому рівні оцінити ступінь ризику оперативного втручання і розвитку післяопераційних серцево-судинних ускладнень хворих гострим коронарним синдромом, а також проводити ретельніший відбір і підготовку пацієнтів до коронарного шунтування.*
Ключові слова*: діагностика, хворі гострим коронарним синдромом, реваскуляризація міокарду.*
Annotation. *Development of new diagnostic approach for the estimation of cardiogene factors of risk of cardiovascular complications at patients by a sharp coronal syndrome with surgical revaskulyar myocardium will allow at more high level to estimate the degree of risk of operative interference and development of after an operation cardiovascular complications at patients by a sharp coronal*

syndrome, and also to conduct more careful selection and preparation of patients to the coronal shunting.
***Key words**: diagnostics, patients by a sharp coronal syndrome, revaskulyar myocardium.*

143. Физическая реабилитация лиц молодого возраста с начальными стадиями артериальной гипертонии в зависимости от уровня тренированности / О. В. Пешкова, Т. Г. Ананьева, Е. Н. Мятыга [и др.] // Фізична підготовленість та здоров'я населення : зб. наук. матеріалів Міжнар. наук. симп. – О., 1998. – С. 207–208.

***Аннотация**. Разработана программа реабилитационных мероприятий для лиц молодого возраста с начальными стадиями артериальной гипертонии с использованием лечебного плавания и лечебной гимнастики с учетом уровня физической подготовленности больных.*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, артериальная гипертония, лечебное плавание, лечебная гимнастика.*
***Анотація**. Розроблена програма реабілітаційних заходів для осіб молодого віку з початковими стадіями артеріальної гіпертонії з використанням лікувального плавання і лікувальної гімнастики з урахуванням рівня фізичної підготовленості хворих.*
***Ключові слова**: фізична реабілітація, артеріальна гіпертонія, лікувальне плавання, лікувальна гімнастика.*
***Annotation**. The program of measures of rehabilitations is developed at the persons of young age with the initial stages of arterial high blood pressure with the use of the medical swimming and medical gymnastics taking into account the level of physical preparedness of patients.*
***Key words**: physical rehabilitation, arterial high blood pressure, medical swimming, medical gymnastics.*

144. Фізична реабілітація первинної артеріальної гіпертензії у підлітків за допомогою дозованих фізичних навантажень / Михалюк Є. Л. [та ін.] // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – С. 361–364.

***Анотація.** У підлітків з первинною артеріальною гіпертензією за загальноприйнятою методикою на велоергометрі визначали величину фізичної працездатності та індекс функціонального стану до та поспіль одного року дозованих фізичних навантажень на велотренажерах. Отримані дані свідчать про позитивні зрушення у функціональному стані, що відобразилося в тенденції до збільшення показників, що вивчалися.*
***Ключові слова:** фізична реабілітація, артеріальна гіпертензія, підлітки, фізичні навантаження.*
***Аннотация.** У подростков с первичной артериальной гипертензией по общепринятой методике на велоэргометре определяли величину физической*

работоспособности и индекс функционального состояния до и после одного года дозированных физических нагрузок на велотренажерах. Полученные данные свидетельствуют о позитивных сдвигах в функциональном состоянии, что отобразилось в тенденции к увеличению показателей, которые изучались.
Ключевые слова: *физическая реабилитация, артериальная гипертенция, подростки, физические нагрузки.*
Annotation. *For teenagers with a primary hyperpiesis on the generally accepted method on a veloergometer determined the size of physical capacity and index of the functional state before and after one year of the dosed physical loadings on exercise bicycles. Findings testify to the positive changes in the functional state, that was represented in a tendency to the increase of indexes which was studied.*
Key words: *physical rehabilitation, arterial gipertenciya, teenagers.*

145. Холоденко І. В. Дихальна гімнастика О. М. Стрельнікової як засіб реабілітації хворих на гіпертонічну хворобу / Холоденко І. В., Корж З. О. // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів та студентів України : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених з міжнар. участю. – Суми, 2012. – С. 405–408.

Анотація. *У статті розглядається вплив дихальної гімнастики О. М. Стрельнікової на організм людини як основного засобу в комплексній фізичній реабілітаційній програмі хворих на гіпертонічну хворобу.*
Ключові слова: *фізична реабілітація, дихальна гімнастика, гіпертонічна хвороба.*
Аннотация. *В статье рассматривается влияние дыхательной гимнастики О. М. Стрельниковой на организм человека как основного средства в комплексной физической реабилитационной программе больных гипертонической болезнью.*
Ключевые слова: *физическая реабилитация, дыхательная гимнастика, гипертоническая болезнь.*
Annotation. *In the article influence of respiratory gymnastics of O. M. Strel'nikov is examined on the organism of man as a basic mean in the complex physical rehabilitation program of patients by hypertensive illness.*
Key words: *physical rehabilitation, respiratory gymnastics, hypertensive illness.*

146. Храмов В. В. Современный комплексно-структурный поход к терапии дорсопатии шейного уровня позвоночника и артериальной гипертензии / В. В. Храмов, В. Ю. Григорьев // Лечебная физкультура и спортивная медицина. – 2012. – № 2(98). – С. 30–35.

Аннотация. *Представлен современный комплексный подход к терапии сочетанных проявлений дорсопатии шейного уровня позвоночника и артериальной гипертензии с использованием методов физической реабилитации, массажа и тракционного лечения. Показано, что использование широкого спектра методик реабилитационной терапии*

позволяет повысить эффективность мероприятии, улучшить состояние пациента, уменьшить риск рецидивов хронических заболеваний, снизить показатели временной нетрудоспособности.
Ключевые слова: *реабилитация, дорсопатия шейного уровня позвоночника, артериальная гипертензия.*
Анотація. *Представлений сучасний комплексний підхід до терапії поєднаних проявів дорсопатії шийного рівня хребта і артеріальної гіпертензії з використанням методів фізичної реабілітації, масажу і тракційного лікування. Показано, що використання широкого спектру методик реабілітаційної терапії дозволяє підвищити ефективність заходів, поліпшити стан пацієнта, зменшити ризик рецидивів хронічних захворювань, знизити показники тимчасової непрацездатності.*
Ключові слова: *реабілітація, дорсопатія шийного рівня хребта, артеріальна гіпертензія.*
Annotation*.The article presents the modem integrated approach to treatment of associated manifestations cervical spine dorsopathy and arterial hypertension using the methods of physical rehabilitation, massage and traction therapy. It is shown that the use of a wide range of rehabilitation therapy techniques can improve the effectiveness of measures to improve the condition of the patient, to reduce the risk of chronic diseases incidence, to lower temporary disability rates.*
Key words: *rehabilitation, cervical spine dorsopathy, arterial hypertension.*

147. Чаплінський Р. Фізична реабілітація, як основний відновлюючий чинник при серцево-судинних захворюваннях / Ростилав Чаплінський // Фізична культура, спорт та здоров′я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2004. – Вип. 5. – С. 513–517.

Анотація*. Досліджені основні етапи та шляхи реабілітації при захворюваннях серцево-судинної системи.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, серцево-судинні захворювання, обстеження.*
Аннотация*. Исследованы основные этапы и пути реабилитации при заболеваниях сердечно-сосудистой системы.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, сердечно-сосудистые заболевания, обследования.*
Annotation*. The basic stages and ways of rehabilitation at the diseases of the cardiovascular system are explored.*
Key words*: physical rehabilitation, cardiovascular diseases, inspections.*

148. Шевцова А. Вплив програми фізичної реабілітації на функціональний стан м’язів пацієнтів із шийно-грудним остеохондрозом та гіпертонічною хворобою / Анна Шевцова // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2012. − № 3. – С. 62−65.

Анотація. *Проаналізовані дані тестування м'язового стану пацієнтів з шийно-грудним остеохондрозом і гіпертонічною хворобою. Доведена*

ефективність запропонованої програми фізичної реабілітації, що виявилося у відновленні м'язового дисбалансу у пацієнтів і достовірного поліпшення функціонального стану м'язових груп, залучених в патологічний процес (шийно-грудний остеохондроз і гіпертонічна хвороба).

Ключові слова: *гіпертонія, остеохондроз, функціональне м'язове тестування, фізична реабілітація.*

Аннотация. *Проанализированы данные тестирования мышечного состояния пациентов с шейно-грудным остеохондрозом и гипертонической болезнью. Доказана эффективность предложенной программы физической реабилитации, что проявилось в восстановлении мышечного дисбаланса у пациентов и достоверного улучшения функционального состояния мышечных групп, вовлеченных в патологический процесс (шейно-грудной остеохондроз и гипертоническая болезнь).*

Ключевые слова: *гипертония, остеохондроз, функциональное мышечное тестирование, физическая реабилитация.*

Annotation. *The paper is analyzes the data from the result of muscle testing in patients with cervical-thoracic osteochondrosis and hypertension. Tools and techniques of physical rehabilitation and the restoration of muscle imbalance in patients and significant improvement of the muscle groups that is included in the pathological process (cervical-thoracic osteochondrosis and hypertension).*

Key words: *hypertension, low back pain, functional muscle test, physical rehabilitation.*

149. Шевцова А. Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи пацієнтів із шийно-грудним остеохондрозом та гіпертонічною хворобою / Анна Шевцова, Ірина Жарова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2011. – № 3. – С. 103–105.

Анотація. *У статті представлена інформація про оцінку функціонального стану серцево-судинної системи пацієнтів з шийно-грудним остеохондрозом і гіпертонічною хворобою. Представлений аналіз наукової літератури про взаємозв'язок розвитку гіпертонії і шийний-грудного остеохондрозу, актуальності адекватного підбору як медикаментозних, так і немедекаментозних засобів відновлення тематичних хворих.*

Ключові слова: *функціональний стан, оцінка, серцево-судинна система, остеохондроз, гіпертонічна хвороба.*

Аннотация. *В статье представлена информация об оценке функционального состояния сердечно-сосудистой системы пациентов с шейно-грудньм остеохондрозом и гипертонической болезнью. Представлен анализ научной литературы о взаимосвязи развития гипертонии и шейно-грудного остеохондроза, актуальности адекватного подбора как медикаментозных, так и немедекаментозных средств восстановления тематических больных.*

Ключевые слова: *функциональное состояние, оценка, сердечно-сосудистая система, остеохондроз, гипертоническая болезнь.*

Annotation. *The paper presents information on how the functional state of the cardiovascular system of patients with cervical-thoracic osteochondrosis and hypertension. Referrals analysis of scientific literature on the importance of adequate selection of both drug and non-drag restore thematic patients was provides,*
Key words: *functional state, estimation, cardiovascular system, osteochondrosis, hypertensive illness.*

150. Ширченко В. Проблемы профилактики и коррекции атеросклероза на современном этапе / Ширченко В., Марченко О. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2009. – № 2. – С. 162–165.

Анотація. *Викладені медико-соціальні аспекти, фактори ризику, поширеність атеросклерозу. Проведено аналіз основних досліджень виникнення причин та розвитку атеросклерозу на сучасному етапі. Розглянуто питання корекційних заходів при цій патології. Розглядається вплив факторів ризику, а саме фізичної активності на процес розвитку атеросклерозу з метою профілактики. Проаналізовані сучасні методи профілактики атеросклерозу.*
Ключові слова: *атеросклероз, ішемічна хвороба серця, холестерин, фактори ризику, фізична активність, профілактика*.
Аннотация. *Изложены медико-социальные аспекты, факторы риска, распространенность атеросклероза. Проведен анализ основных исследований возникновения причин и развития атеросклероза на современном этапе. Рассмотрены вопросы коррекционных мер при этой патологии. Рассматривается влияние факторов риска, а именно физической активности на процесс развития атеросклероза в целях профилактики. Проанализированы современные методы профилактики атеросклероза.*
Ключевые слова: *атеросклероз, ишемическая болезнь сердца, холестерин, факторы риска, физическая активность, профилактика.*
Annotation. *The medical and social aspects risk factors prevalent of the disease of atherosclerosis. The analysis of main investigations on appearance of reasons and development of atherosclerosis on modern stage has been conducted. The questions of the corrective means for this pathology have been considered. The article reviews an influence of risk factors particularly-physical activity on the process of development atherosclerosis with a view preventive measure. The current methods of atherosclerosis end its complications are analyzed.*
Key words: *atherosclerosis, ischemic sickness of heart, cholesterin, risk factors, physical activity, preventive measures.*

151. Шмалєй С. В. Ефективність дозованого фізичного навантаження для хворих на стабільну стенокардію / С. В. Шмалей // Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2008. – Вип. 55, т. 2. – С. 307–312.

Анотація. *У статті розглядається проблема впливу короткотривалого двоступеневого фізичного навантаження помірної та субмаксимальної потужності на показники імунореактивності у здорових людей та у осіб, хворих на стабільну стенокардію.*
Ключові слова: *фізичне навантаження, імунореактивність, стенокардія.*
Аннотация. *В статье рассматривается проблема влияния кратковременной двухступенчатой физической нагрузки умеренной и субмаксимальной мощности на показатели иммунореактивности у здоровых людей и у лиц, больных стабильной стенокардией.*
Ключевые слова: *физическая нагрузка, иммунореактивнисть, стенокардия.*
Annotation. *The article is devoted to the problem of the influence of transitory moderate physical of imunoreactivity of healthy and people cordial ischemia.*
Key words: *physical loading, imunoreactive, cordial ischemia.*

152. Шмалєй С. Режим оздоровчих сонячних процедур для дітей з порушенням серцевого ритму / Світлана Шмалєй // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Л., 2008. – С. 178–181.

Анотація. *Обґрунтований диференційований вибір режиму геліотерапії для дітей з аритміями в процесі санаторно-курортної реабілітації.*
Ключові слова*: діти, порушення серцевого ритму, диференційований вибір режиму.*
Аннотация. *Обоснован дифференцированный выбор режима гелиотерапии для детей с аритмиями в процессе санаторно-курортной реабилитации.*
Ключевые слова*: дети, нарушение сердечного ритма, дифференцированный выбор режима.*
Annotation. *The differentiated choice of the mode of heliotherapy is grounded for children with arrhythmias in the process of resort rehabilitation.*
Key words*: to put, violation of cardiac rhythm, the choice of the mode is differentiated.*

153. Шум М. Фізична реабілітація осіб, хворих на гіпертонічну хворобу, які зазнали впливу іонізуючого випромінювання / Марія Шум // Молода спортивна наука України : матеріали III Всеукр. наук. конф. асп. – Л., 1998. – Ч. 1. – С. 150–156.

Анотація. *На підставі одержаних результатів, можна стверджувати про певні особливості відновлення фізичної працездатності у осіб, що зазнали впливу іонізуючого опромінення та необхідність впровадження заходів фізичної реабілітації в процес лікування хворих з даною патологією.*
Ключові слова*: гіпертонічна хвороба, фізична реабілітація, працездатність.*
Аннотация. *На основании полученных результатов, можно утверждать об определенных особенностях восстановления физической работоспособности у лиц, которые испытали влияние ионизирующего облучения и*

необходимость внедрения мероприятий физической реабилитации в процесс лечения больных с данной патологией.
Ключевые слова: *гипертоническая болезнь, физическая реабилитация, работоспособность.*
Annotation. *100 humans that riad hypertension illness of I and 11 stage and were exposed to ionizing radiation and 30 control humans were examined. Improvement in the health state in control group was observed by the 10-th to 12-th day whil e in the other group by the 18-th to 22-nd day. Favorable effect of therapepeutic exercises was observed in both groups.*
Key words: *hypertensive illness, physical rehabilitation, capacity.*

154. Юшковская О. Г. Лазерная корреляционная спектроскопия ротоглоточных смывов как интегральный метод оценки эффективности реабилитации больных ишемической болезнью сердца / О. Г. Юшковская // Спортивна медицина. – 2006. – № 1. – С. 141–148.

Аннотация. *Приведены результаты использования нового интегрального биофизического метода – лазерной корреляционной спектроскопии – для определения эффективности реабилитационного действия для больных ишемической болезнью сердца и бальная система оценки эффективности восстановительных мероприятий.*
Ключевые слова: *лазерная корреляционная спектроскопия, ишемическая болезнь сердца.*
Анотація. *Наведено результати використання нового інтегрального біофізичного методу — лазерної кореляційної спектроскопії — для визначення ефективності реабілітаційної дії для хворих на ішемічну хворобу серця і бальна система оцінки ефективності відновних заходів.*
Ключові слова: *лазерна кореляційна спектроскопія, ішемічна хвороба серця.*
Annotation. *The results of the use of new integral biophysical method are presented in the article — laser correlation spectroscopy for determination of efficiency of rehabilitation influence for patients with ischemic heart disease and the points system of estimation of efficiency of rehabilitative measures.*
Key words: *laser correlation spectroscopy, ischemic heart disease.*

155. Юшковська Ю. Г. Психофізична реабілітація та психолого-педагогічні заходи на етапі санаторно-курортної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця / Ю. Г. Юшковська // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. пр.]. – Х., 2006. – Вип. 9. – С. 128–132.

Анотація. *У статті висвітлено питання необхідності застосування корекції психологічного сприйняття соматичного захворювання і з'ясування можливості її здійснення за допомогою розробленого засобу психофізичної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця із застосуванням гімнастики.*
Ключові слова: *лікувальна фізична культура, психофізична реабілітація, ішемічна хвороба серця.*

Аннотация. *В статье рассмотрен вопрос о необходимости применения коррекции психологического восприятия соматического заболевания и выяснения возможности ее осуществления с помощью разработанного средства психофизической реабилитации больных ишемической болезнью сердца с применением гимнастики.*

Ключевые слова: *лечебная физическая культура, психофизическая реабилитация, ишемическая болезнь сердца.*

Annotation. *In this article is presented justification of the sanogenetic way to the choice of facilities of physical rehabilitation for patients with ischemic heart disease, which pass sanatorium-resort therapy, taking into account the features of their psychosomatic status. The results of complex examination of 407 patients with ischemic heart disease testify, that the use psychophysical gymnastics as part of rehabilitation program allowed to improve their psychological status and activity in a social environment, that is positively reflected in the general result of rehabilitation.*

Key words: *sanogenesis, psychophysical gymnastis, sanatorium-resort therapy, ischemic heart disease.*

156. Юшковская О. Г. Саногенетические аспекты физической реабилитации больных ишемической болезнью сердца на санаторно-курортном этапе восстановительного лечения / О. Г. Юшковская // Спортивна медицина. – 2005. – № 1. – С. 87–91.

Аннотация. *Обоснован саногенетический подход к выбору средств физической реабилитации больных ишемической болезнью сердца (ИХС), которые находятся на санаторно-курортном этапе восстановительного лечения, с учетом особенностей их психосоматического статуса. Результаты комплексного обследования 407 больных на ИХС свидетельствуют, что использование в реабилитационной программе психофизической гимнастики позволило улучшить их психологический статус и активность в социальной среде, которая положительно отражается на общем результате реабилитации.*

Ключевые слова: *саногенез, психофизическая гимнастика, санаторно-курортная реабилитация, ишемическая болезнь сердца.*

Анотація. *Обґрунтовано саногенетичний підхід до вибору засобів фізичної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця (ІХС), що перебувають на санаторно-курортному етапі відновного лікування, з урахуванням особливостей їх психосоматичного статусу. Результати комплексного обстеження 407 хворих на ІХС свідчать, що використання в реабілітаційній програмі психофізичної гімнастики дозволило поліпшити їх психологічний статус і активність у соціальному середовищі, що позитивно позначається на загальному результаті реабілітації.*

Ключові слова: *саногенез, психофізична гімнастика, санаторно-курортна реабілітація, ішемічна хвороба серця.*

Annotation. *In this article is presented justification of the sanogenetic way to the choice of facilities of physical rehabilitation for patients with ischemic heart*

disease, which pass sanatorium-resort therapy, taking into account the features of their psychosomatic status. The results of complex examination of 407 patients with ischemic heart disease testify, that the use psychophysical gymnastics as part of rehabilitation program allowed to improve their psychological status and activity in a social environment, that is positively reflected in the general result of rehabilitation.
Key words: *sanogenesis, psychophysical gymnastis, sanatorium-resort therapy, ischemic heart disease.*

157. Юшковська О. Сучасні підходи до психофізичної реабілітації хворих на ішемічну хворобу серця / Юшковська О. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2004. – № 7. – С. 153−155.

Анотація. *Розроблена і апробована програма психофізичної гімнастики для хворих на ішемічну хворобу серця в умовах санаторно-курортного лікування. Результати дослідження психосоматичного статусу за допомогою скороченого багатофакторного опитувальника особи свідчать, що використання в реабілітаційній програмі психофізичної гімнастики дозволило поліпшити психосоматичний статус, що позитивно позначається на загальному результаті реабілітації.*
Ключові слова*: фізична реабілітація, хвороба серця, програма.*
Аннотация. *Разработана и апробирована программа психофизической гимнастики для больных ишемической болезнью сердца в условиях санаторно-курортного лечения. Результаты исследования психосоматического статуса с помощью сокращенного многофакторного опросника личности свидетельствуют, что использование в реабилитационной программе психофизической гимнастики позволило улучшить психосоматический статус, что положительно отражается на общем результате реабилитации.*
Ключевые слова*: физическая реабилитация, болезнь сердца, программа.*
Annotation*. The program of psychological physical gymnastics for the patients IHD in the conditions of resort medical treatment is developed and approved. The results of research of psychological somatic status by the Minnesota Multiphase Personality Inventory, that the use in the rehabilitation program of psychological physical gymnastics allowed to improve psychological somatic status, that is positively reflected on the general result of rehabilitation.*
Key words*: physical rehabilitation, heart trouble, program.*

158. Юшковская О. Г. Терапевтическое обучение больных – эффективный метод комплексной реабилитации и вторичной профилактики ишемической болезни сердца / Юшковская О. Г. // Спортивна медицина. – 2007. – № 1. – С. 52–57.

Аннотация. *Приведены первые результаты разработанной и обоснованной автором программы медицинской и психологической поддержки, что позволяет формировать у больных ишемической болезнью сердца*

осознанную мотивацию к лечению и самоконтролю, направленную на смену поведения и образа жизни. Развитие и внедрение в клиническую практику системы терапевтической учебы больных способствует усилению комплайнса, привлечению пациентов к участию в процедурах лечебной физкультуры и психофизической гимнастики, повышению эффективности реабилитации, первичной и вторичной профилактики ишемической болезни сердца.

Ключевые слова: *ишемическая болезнь сердца, система терапевтической учебы больных.*

Анотація. *Наведено перші результати розробленої і обґрунтованої автором програми медичної та психологічної підтримки, що дозволяє формувати у хворих на ішемічну хворобу серця усвідомлену мотивацію до лікування і самоконтролю, спрямовану на зміну поведінки і способу життя. Розвиток і впровадження у клінічну практику системи терапевтичного навчання хворих сприяє посиленню комплайнса, залученню пацієнтів до участі в процедурах лікувальної фізкультури та психофізичної гімнастики, підвищенню ефективності реабілітації, первинної та вторинної профілактики ішемічної хвороби серця.*

Ключові слова: *ішемічна хвороба серця, система терапевтичного навчання хворих.*

Annotation. *The first results of the developed and grounded by an author program of medical and psychological support which allows to form in patients with ischemic heart disease the realized motivation on treatment and self-control are presented in the article, directed in the end on the change of behaviour and lifestyle. Development and introduction in clinical practice of the therapeutic departmental teaching of patients is instrumental in strengthening of compliance, bringing in of patients to participating in procedures of medical physical education and psychophysical gymnastics, increase of efficiency of rehabilitation, primary and second prophylaxis of ischemic heart disease.*

Key words: *ischemic heart disease, therapeutic teaching of patients.*

159. Ягодина И. И. Особенности восстановительного лечения больных гипертонической болезнью I и II стадии с нейроциркуляторной дистонией в сочетании с цервикалгиями / И. И. Ягодина // Физиотерапия, бальнеология и реабилитация. – 2008. – № 3. – С. 17–22.

Аннотация *Рассмотрены особенности восстановительного лечения больных гипертонической болезнью с нейроциркуляторной дистонией – повышенным артериальным давлением. После выполняемого курса лечения с применением физической реабилитации, произошло существенное усовершенствование двигательной системы, улучшение функции равновесия.*

Ключевые слова: *восстановительное лечение, физическая реабилитация, гипертоническая болезнь.*

Анотація *Розглянуто особливості відновного лікування хворих гіпертонічною хворобою з нейроциркуляторною дистонією – підвищеним артеріальним тиском. Після проведеного курсу лікування із застосуванням*

фізичної реабілітації, відбулося істотне удосконалення рухової системи, поліпшення функції рівноваги.
Ключові слова: *відновне лікування, фізична реабілітація, гіпертонічна хвороба.*
Annotation *125 patients with arterial hypertension I and II stage and neurocirculatory dystonia combined with cervicalgia and without one were examined. With the help of functional muscle testing, tests with graduated exercise and stabilometrical examination, pathological changes in skeletal muscles, disturbances in tolerance to physical exercises, changes in proprioception were detected. After performed course of treatment with differential physical training, significant improvement in state of locomotor system, increase in tolerance to physical exercises, improving of proprioception and equilibrium function were noticed.*
Key words: *restoration treatment, physical rehabilitation, hypertensive illness*

160. Fenczyn J. Recreacyjna aktywnosc ruchowa mtodziezy w wieku 12–18 lat po przebytej chirurgicznej korekcij wady serca / Fenczyn J. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2005. – № 19. – С. 88–107.

Анотація*. Припущено, що проведення хірургічної корекції хвороб серця викликає у більшості пацієнтів і їх родичів, які отримали таку корекцію, специфічне ставлення (у пацієнтів – пов'язаних підсиленням страху як якості, у родичів – підсилення опікунства). Результати, які відносяться до рекреаційної активності досліджуваних пацієнтів показали, що в групі Е, незалежно від статі, анкетовані займають таку ж систему мотивації. У аспекті вибору рухової рекреаційної активності у молоді після кардіохірургічного втручання вдалося встановити визначену обережність щодо оцінки власних можливостей. Стан батьків респондентів групи Е можна описати як більш опікунський, ніж у групі К, проте воно не надмірно опікуюче.*
Ключові слова: *молодь, корекція хвороб серця, рекреаційна активність, страх, страх серцевий, батьківське відношення.*
Аннотация. *Предполагалось, что проведение хирургической коррекции болезней сердца вызывает у большинства пациентов и их родственников, получивших такую коррекцию, специфическое отношение (у пациентов – связанных с усилением страха как качества, у родственников – усиление опекунства). Для описания и оценки состояния пациентов и их родственников в аспекте активности молодежи использована оригинальная анкета. Результаты, относящиеся к рекреационной активности обследуемых пациентов показывают, что в группе Э, независимо от пола, анкетированные занимают такую же систему мотивации. В аспекте выбора двигательной рекреационной активности у молодежи после кардиохирургического вмешательства удалось отметить определенную осторожность в оценке собственных возможностей. Состояние родителей*

респондентов с группы Э можно описать как более опекающее, чем в группе К, однако оно не чрезмерно охраняющее.
***Ключевые слова**: молодежь, корректируемые болезни сердца, рекреационная активность, страх, страх сердечный, родительское отношение.*
***Annotation.** It is assumed that the occurrence of surgical modifications of heart defaults induces in the majority of patients surveyed and their families a specific set of attitudes (amongst patients: those connected with an increase in fear-related factors, amongst the families: a rise in factors connected with being over caring). Thirty three individuals constituted the research group (12 girls and 21 boys) aged 12–18 they had undergone at various ages heart modification surgery (Group E). On the basis of selection in relation to pairs (incorporating: age, sex, type of school, grades at school, environmental background) 66 individuals who were surveyed constituted the control group C. The STAI CD. Spielberger Questionnaire constituted the method for assessing fears, in particular the fear: characteristics. An original questionnaire was employed to evaluate patients and their families in relation to young people's physical activeness. The results of the research were fairly unexpected. Within the values on the X-l and X-2 scale of the STAI inventory there did not appear any significant statistical differences between the two groups E and C. The STAI inter-group comparison of results showed that boys from group C relatively more often obtained results that were higher than those obtained in group E. The data relating to the recreational activeness of those surveyed shows that in group E, regardless of sex, those surveyed possess an analogical motivation system. It is to be noted within young people who have undergone surgery that the range of recreational activities displays a certain reticence with regard to their own physical potential. The attitudes of the parents of the respondents from group E can be defined as more protective and caring than in the control group C, though these are certainly not extreme manifestations of these features.*
***Key words**: young people, heart defects, recreational activity, fear, heart fear, parental attitudes.*

161. Szpitalna rehabilitacja fizyczna po swiezym zawale miesnia sercowego, stosowana wedlug wlasnej metody / Z. Nowak, G. Verich, M. Plewa, G. Osiadlo // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2004. – № 24. – С. 100–109.

***Анотація.** Досліджено 90 хворих після недавно перенесеного інфаркту міокарда. Всі хворі були розділені на дві групи: А (42 особи віком від 39 до 72 років) з неускладненим інфарктом міокарда, які перебували у відділі інтенсивної терапії один день і не одержували бетаблокатори. Ця група проходила реабілітацію за розробленою нами 7-ми денної моделі. Група В (48 хворих віком від 37 до 56 років) з ускладненим інфарктом міокарда. Перебували у відділі інтенсивної терапії два дні, приймали бетаблокатори та 7-ми денну модель реабілітації. Отримані функціональні показники цих груп хворих порівнювали з контрольною групою хворих (39 пацієнтів віком*

від 36 до 76 років), які перебували на лікуванні у відділі інтенсивної терапії 3 дні та проходили реабілітацію за 10-ти денною моделлю. Метою роботи була оцінка ефективності розробленої моделі ранньої реабілітації з використанням субмаксимальної навантажувальної проби на велоергометрі і з'ясування питання: чи існує залежність між вихідними даними й параметрами навантаження. Також становило практичний інтерес виявлення параметрів навантажувального тесту, які можуть бути використані як інформативні для ефективного проведення подальшої реабілітації. Установлено залежність у групі А систоличного тиску при напрузі від його вихідних величин, а в групі В пульсового тиску навантажувальної напруги від вихідних величин цього параметра. Для проведення подальшої реабілітації інформативних показників і тестів варто використати визначення субмаксимального навантаження, працездатності, часу продовження навантажувального тесту і часу нормалізації параметрів після виконання тесту.
***Ключові слова**: фізична реабілітація, нові схеми, інфаркт міокарда, навантажувальні проби.*
***Аннотация.** Исследовано 90 больных после недавно перенесенного инфаркта миокарда. Все больные были разделены на две группы: А (42 особы в возрасте от 39 до 72 лет) с неосложненным инфарктом миокарда, которые находились в отделе интенсивной терапии один день и не получали бетаблокаторы. Эта группа проходила реабилитацию по разработанной нами 7-ми дневной модели. Группа В (48 больных в возрасте от 37 до 56 лет) с осложненным инфарктом миокарда находилась в отделе интенсивной терапии два дня, принимала бетаблокаторы и 7-ми дневную модель реабилитации. Полученные функциональные показатели этих групп больных сравнивали с контрольной группой больных (39 пациентов в возрасте от 36 до 76 лет), которые находились на лечении в отделе интенсивной терапии 3 дня и проходили реабилитацию по 10-ти дневной модели. Целью работы была оценка эффективности разработанной модели ранней реабилитации с использованием субмаксимальной нагрузочной пробы на велоэргометре и выяснение вопроса: существует ли зависимость между исходными данными и параметрами нагрузки. Также представляло практический интерес выявление параметров нагрузочного теста относительно использования их как информативных для эффективного проведения дальнейшей реабилитации. Установлена зависимость в группе А систолического давления при напряжении от его исходных величин, а в группе В пульсового давления нагрузочного напряжения от исходных величии этого параметра. Для проведения дальнейшей реабилитации в качестве информативных показателей и тестов следует использовать определение субмаксимальной нагрузки, работоспособности, времени продолжения нагрузочного теста и времени нормализации параметров после выполнения теста.*
***Ключевые слова**: физическая реабилитация, новые схемы, инфаркт миокарда, нагрузочные пробы.*

Annotation. *The study group consisted of 90 patients who recently underwent myocardial infarction (MI). The study group was divided into two subgroups: A (42 patients, mean age of 52 years) with non-complicated MI, with 1-day stay at Intensive Care Unit (ICU), who were not receiving beta blockers and who were subjected to 7-day inpatient rehabilitation program; B (48 patients, mean age of 48 years) with complicated MI, with 2-day stay at ICU, who were receiving beta blockers and who were subjected to 7-day inpatient rehabilitation program. The obtained results were contrasted to those obtained in control group of 39 patients (mean age of 56,7 years), who were treated for 3 days or more at ICU and who were subjected to 10-day inpatient rehabilitation program without stairs exercise test. The objective of the present study was to evaluate our modified early rehabilitation program based on submaximal exercise test performed on cycle ergometer and to assess a possible correlation between values of exercise and resting parameters and to find out which exercise test parameters may be used for establishing of appropriate program of phase II rehabilitation. The correlation between exercise and resting systolic pressure was found in group A and between exercise and resting heart rate in group B. Maximal exercise load [WATs], energy expenditure [METs], exercise test time duration [min], maximal heart rate and time of parameters normalization constitute exercise test parameters, which should be taken into consideration for planning of phase II rehabilitation program.*
Key words: *myocardial infarction, modified rehabilitation program, exercise test.*

162. Wczesne efekty rehabilitacij pacientow po przebytym zawale serca leczonych metoda pomostowania lub stentowania naczyn wiencowych [Ранні ефекти реабілітації пацієнтів з інфарктом міокарда після операцій аортокоронарного шунтування (АКШ) або ангіопластики коронарних судин (АКС)] / Z. Nowak, G. Verich, M. Plewa, A. Vczciwek // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2005. – № 2. – С. 115–126.

Анотація*. Поряд з ростом числа хворих, яким після перенесеного інфаркту міокарда були проведені операції АКШ і АКС, як і раніше актуальними залишаються питання розробки оптимальних моделей їхньої реабілітації. Мета роботи – оцінити рівень функціонального стану 68 хворих. 1 група – після операції АКШ – 35 пацієнтів (середній вік 51,7 р.), група – після операції АКС – 33 пацієнта (середній вік 54,1 р.). Зазначеним хворим проводилася фізична реабілітація за розробленою нами програмою. Оцінка їхнього функціонального стану проводилася за допомогою субмаксимальних навантажувальних тестів на біговій доріжці (тредмиле) у період 3 тижнів до і 3 тижнів після проведеної операції. Установлено, що використана модель фізичної реабілітації була ефективна у випробуваних обох груп. Проведений аналіз групових розходжень у початковому тесті показав істотні статистичні розходження тривалості тесту (p=0,0056), пройденої дистанції (p=0,0065), максимального пульсу (p=0,0336) і максимального споживання кисню (p=0,001). Зазначені показники виявилися кращими у хворих, що направляють на операцію АКС. Після проведеної операції*

статистичне розходження спостерігалася серед двох параметрів: пройдена дистанція (p=0,04) і максимальне споживання кисню (p = 0,0037). Тим самим, можна констатувати більше істотне поліпшення рівня функціонального стану серед пацієнтів після операції АКШ.

***Ключові слова**: інфаркт міокарда, операції, фізична реабілітація, нові схеми, навантажувальні проби.*

***Аннотация.** Ранние эффекты реабилитации пациентов с инфарктом миокарда, после операций аортокоронарного шунтирования (АКШ) или ангиопластики коронарных сосудов (АКС). Наряду с ростом числа больных, которым после перенесенного инфаркта миокарда были проведены операции АКШ и АКС, по-прежнему актуальными остаются вопросы разработки оптимальных моделей их реабилитации. Целью работы явилась оценка уровня функционального состояния 68 тематических больных. 1 группа – после операции АКШ – 35 пациентов (средний возраст 51,7 г.). 2 группа – после операции АКС – 33 пациента (средний возраст 54,1 г.). Указанным больным проводилась физическая реабилитация по разработанной нами программе. Оценка их функционального состояния проводилась с помощью субмаксимальных нагрузочных тестов на беговой дорожке (тредмилле) в период 3 недель до и 3 недель после проведенной операции. Установлено, что использованная модель физической реабилитации была эффективна у испытуемых обеих групп. Проведенный анализ групповых различий в начальном тесте показал существенные статистические различия продолжительности теста (p=0,0056), пройденной дистанции (p=0,0065), максимального пульса (p=0,0336) и максимального потребления кислорода (p=0,001). Указанные показатели оказались лучше у больных, направляемых на операцию АКС. После проведенной операции статистическое различие наблюдалась среди двух параметров: пройденная дистанция (p=0,04) и максимальное потребление кислорода (p = 0,0037). Тем самим, можно констатировать более существенное улучшение уровня функционального состояния среди пациентов, подвергнутых операции АКШ.*

***Ключевые слова:** инфаркт миокарда, операции, физическая реабилитация, новые схемы, нагрузочные пробы.*

***Annotation**. Early effects of rehabilitation in patients' post myocardial infarction (MI) treated with oronary artery stent implantation or coronary artery bypass grafting. Along with the increasing number of patients treated with coronary artery bypass grafting (CABG) and coronary/ artery stent implantation (CASI), the problem of establishing ppropriate rehabilitation programme for these two groups of patients arises. The objective of he present study was to assess the level of exercise tolerance in 68 patients post myocardial nfarction (MI), treated invasively: 35 patients after CABG, with mean age of 51 and 33 atients after CASI with mean age of 54, 1. Both groups were subjected to the presented rogramme of rehabilitation. The assessment of exercise tolerance was based on submaximal readmill stress test (according to Bruce's protocol) performed 3 eks prior to and 3 weeks fter the procedure. The employed programme of rehabilitation resulted in considerable improvement of exercise tolerance in both studied groups. The*

analysis of differences between groups in initial test showed statistical significance of test time duration (p=0,0056), covered distance (p=0,0065), maximal heart rate (p=0,0336) and test load in METs (p=0,001) in favour of patients referred for CASI procedure. In the final test statistically different results were noted only in two parameters: covered distance (p=0,004) and test load (p=0,0037). Therefore it may be stated that patients after CABG procedure showed the most significant improvement of exercise tolerance.
Key words: *CABG, stent, physical capacity, treadmill stress test.*

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Авксенішев Л. 111
Авраменко О. М. 118
Алибул Муханнад. 1,116
Алі Мухаммед. 102
Алі Х. М. 2
Алфєєва В. 5
Алшбул Муханнад. 53
Амро И. 81,115
Ананьева Т. Г. 4,143
Андриевская С. А. 7
Андріяш Р. 103
Бабляк С. Д. 113
Бабов К. Д. 88
Балаж М. 8
Басов Г. А. 12
Батрак О. В. 13
Башкин И. 34
Безгребельна Є. 14
Бисмак Е. В. 15
Богдановская Н. В. 17-19,49,51
Бойчук Т. 73
Бондаренко В. М. 95,134
Бондаренко К. 98
Бочкова Н. Л. 20
Буко И. В. 94
Букша С. Б. 21
Булкіна Н. 111
Варавіна О. М. 13,22
Вісковатова Т. 23
Власенко К. Л. 24
Вовканич А. С. 25,44
Возний С. 14
Возняк Н. С. 29
Волкова С. С. 30
Воронін Д. 31-33
Гаврильченко Л. 14
Гайдаєв Ю. О. 36
Гаманович А. И. 52
Гелис Л. Г. 142
Гойдаш Л. 122
Голець Ю. 32
Головунина И. С. 37
Головченко А. П. 74
Голод М. 73
Гончарук Н. В. 38
Григорьев В. Ю. 146
Гриневич Р. 73
Гузій О. 39,58,60,61,63,70
Дармофал Э. А. 107
Даценко А. В. 40
Дегтярьов Ю. П. 42
Дикий Б. В. 43-45
Добрицька Д. В. 46
Дорошенко В. В. 47-51
Дривотинов Б. В. 52
Духневич Л. 79
Евдокимов Е. И. 55
Евдокимова Т. А. 136
Ежов В. В. 74
Ежова Л. В. 74
Євстратова І. Н. 53
Єльнікова М. 54
Єрмолаєва А. 98
Жарова І. 56,149
Жарська Н. 57-70
Жукова Л. Б. 71,72,120
Завацька Л. 135
Зайцев В. П. 107
Звіряка О. 31
Івасик Н. О. 77,78
Індика С. 79,80
Ісмаіл Б. І. Амро. 81
Калинчук С. В. 7
Калініченко О. М. 82
Капралов С. 83-86
Карпов Д. Н. 87
Кевпанич В. 33
Клапчук В. 112
Клюс О. Г. 91
Козырева О. В. 96
Колесник Н. С. 119
Коломиец П. И. 74
Корж З. О. 145
Крамской С. И. 107
Кротенко В. К. 7
Крюкова А. О. 89

Кузнецов А. А. 99
Кузнєцова Н. М. 90
Кукса Н. В. 91
Кулькова А. О. 92
Кульчицький В. 105
Курисько Е. О. 88
Курицька Л. 93
Кутузова А. Э. 136
Латышев С. И. 94
Левандовський О. 73
Левченко В. А. 95
Леко Б. А. 141
Лелека М. 26
Ли Куон Хо. 96
Ли Ын Ок 96
Лиходед В. С. 97
Лиходед Я. В. 97
Лозюк М. Я. 39
Ломаковский А. 104
Лукасевич І. 102
Луковська О. 98
Лянной Ю. О. 89,90,92,109
Маджед Хуффан. 4
Мазукина А. В. 18
Макарова И. Н. 126
Маликов Н. В. 17-19,48-51
Маликова А. Н. 99
Маляренко І. В. 27,100
Малярська Н. В. 101,113
Манжуловський В. 102,103
Манучарян С. В. 107
Маргазин В. А. 127
Марченко О. 9-11,104,117
Матрошилін О. 105
Махотина О. А. 4
Маценко О. П. 106
Мирошников А. Б. 108
Михайлов І. С. 109
Михалева М. А. 97
Михалюк Є. Л. 144
Міхно Л. Ю. 88
Мухарлямов Ф. Ю. 37
Мухін В. 31,32
Мякота В. М. 134
Мятыга Е. Н. 143
Наймушина Е. С. 41
Недошивин А. О. 136
Некоркина О. А. 127
Новицкий В. Е. 110
Новосад Н. В. 24
Носков С. М. 127
Носкова А. С. 127
Оганов Р. Г. 75
Островский Ю. П. 142
Очеретна О. М. 77,78
Панишко Ю. М. 113
Параева Е. Н. 24
Пархотик И. И. 114-117
Пащенко В. 111
Петрова Н. Н. 136
Пєшкова О. В. 118-120
Польова О. Б. 95
Пономарева В. В. 121
Попель В. Р. 65,69
Попов С. Н. 37
Поташнюк І. В. 122
Прихода И. В. 124
Приходько В. 125
Прідьма О. М. 123
Радецька В. 135
Рідковець С. Г. 128
Рідковець Т. Г. 128
Рогаля Ю. 105
Ромаскевич Ю. О. 27
Рудина М. Д. 129
Савченко О. О. 130
Сало Л. М. 55
Сарабай Д. В. 134
Саюк Т. 131
Сидорчук Л. П. 141
Силуянова В. И. 132
Скобін О. Т. 133
Скочій П. Г. 101
Сміркус О. І. 139
Смоленский А. В. 108
Сотник Ж. 135
Стельмашонок В. А. 137
Степанова Г. В. 124
Степанова Н. В. 106
Стецько С. М. 138

Таможанська Г. В. 139
Трад Реда Хассан. 140
Трач В. 34,61
Триняк М. Г. 141
Фісенко Л. І. 88
Холоденко І. В. 145
Храмов В. В. 146
Чаплінський Р. 147
Чеховська М. Я. 77,78
Чорний В. 117
Шабашов С. В. 21
Шебеко Л. Л. 76
Шевцова А. 56
Шевченко Р. 23
Шибеко Н. А. 142
Ширченко В. 150
Шкет А. П. 142
Шкребко А. Н. 127
Шмалєй С. В. 151,152
Шульга Р. Н. 36
Шум М. 153
Юшковская О. Г. 36
Ягенський А. 79,80

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ
ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

Анотований бібліографічний
покажчик трьома мовами

Укладач – Ірина Свістельник